SEVERINI
JASOLINI
CABROLII
OPUSCULA
ANOTOMICA

ALDES
CONTRA
HARVEIUM
1668

COLLEGIUM ANATOMICUM.

Clarissimorum trium Virorum,

JULII JASOLINI LOCRI,

MARCI AURELII SEVERINI THURII,

BARTHOLOMÆI CABROLII AQUITANI,

Per quos singulos collatæ operæ posteriore paginæ facie patescent.

FRANCOFURTI,

Apud HERMANNUM à SANDE.

M.DC. LXIIX.

JULII JASOLINI
HIPPONIATÆ MEDICI
QUÆSTIONES ANATOMICÆ,
ET
OSTEOLOGIA PARVA.

Cuncta in hoc libello contenta, sequens pagina indicabit.

CONTENTA IN LIBELLO HÆC SVNT.

DE Cordis adipe, quæstiones duæ, in quarum prima quid per adipem & pinguedinem intelligi debeat, inquiritur, Ambarũ differentia ex Aristotelis & Galeni sententia panditur.

Vtramque in humanis corporibus reperiri cum Arist. & Avicen. traditur.

Triverij falsa opinio impugnatur.

Galeni positio primi de temp. ult. interpretatur.

In Secunda.

Tria proponuntur dubitanda, ut in prima parte quæstionis secundæ patet.

Ostenditur adipem, & non pinguedinem in corde contineri, primò auctoritate Avic. & Fern. 2. sensu. 3. ratione.

Fernelij errata deteguntur.

Neoterici opinio contra Gal. refellitur. Gal. locus de usu part. restitutus expolitur.

Probatur adipem, præcipuè ratione materiæ, & naturæ providentiâ gigni.

Crassiore sanguine, qui est materia adipis, cor nutriri, & falsa Bottalli opinio contra Gal. impugnatur.

Novus usus à nemine hucusque excogitatus ostenditur.

Per transennam plura, tum de quatuor humoribus secundariis, tum & de caloribus humani corporis & miranda nonnulla in Anatome observata, ac reperta traduntur.

In Tertia.

De aqua in Pericardio.

Primò ejus origo & substantia consideretur.

Illa etiam humoris copia, quæ in Thoracis cavo reperitur, observatur, quæ multos latuit.

Curtij sententia de aqua in pericardio refellitur, Vess. opposit. cō-mendatur.

De ortu aquosorum horum humorum plura nova traduntur, & authoritate Hip. Clat. Gal. & experimento cuncta probantur.

Ichorum & thoracem penetrantibus vulneribus emanantium nova & pulchra sententia panditur.

Usum horum de mente veterum denique complectitur.

Ostealogia Parva.

Sententias omnium classicorum anatomicorum erga Syntaxin, si ossium structuram brevi sejunctis typis amplectitur.

Galeni sententiam cæteris veriorem â magno Ingrassia profundissime interpretatam demonstrat.

Denique obscuriora ossium nomina enucleantur.

Galeni opinio de usu ἐπιφύσιος contra Vess. & Fall. defenditur.

Plura loca Gal. pro junioribus adduntur.

Ossium tandem numerum ad unguem explicatur.

Quamplurima alia notatu digna hunc libellū legenti occurrent quæ nos consulto omisimus, nam ob libelli brevitatem neminem studiosum eum legere pigebit.

INVICTISSIMO DVCI
MARCO ANTONIO
COLVMNÆ, ROMANO PRINCIPI.
Ac Sancti Fœderis Præfecto.

Iulius Iasolinus felicitatem.

INter disciplinas jam adauctas illustrioresque redditas, Illustrissime Princeps, est Anatome, cuius adhuc aliqua sepulta jacent. Nec mirum profecto videri debet, si humani corporis fabricam, totius mundi compendiū ejusque opificem intueamur. Ea mihi præcipue deesse videbantur, quæ his quæstionibus ac parva Osteologia collegi: Ad parta impulsus, quod, dum Anatomen Neapoli profiterer, de his maximè doctiores certabant, grave quidem onus, & meis viribus impar, quod nunquā

fusce-

fuscepissem, nisi tua excelsa columna fulciret. Scimus generosi sapientisque animi esse, mentem corpore obsitam ad rerum præstabilium contemplationem erigere, ut quantum homo inter omnia excellit, perspiciat, & corporis compagibus licet inclusus, tamen mentis agitatio ne fiat originis suæ memor, & ipsius divinitatis particeps. Hæc vitæ perfectio, hæc optima vivendi ratio, quâ qui insignes sunt, amplissimis honoribus afficiuntur, tum ob sapientiam, tum quod magna beneficia in homines conferunt. Hâc in re præstantissimus quisque vir summopere laborat. In quo quantum tua præcipuè gloria micuerit, maximè declaravit superiori anno Turcarum classis à te victa. Romanum exemplar principibus Christianis propositum est, quod imitentur. Qua ex re tantam lætitiam urbs Roma cepit, ut more majorum tuam virtutem supplicationibus triumphoq; illustrarit. Sed quorsum ego res à te feliciter bello gestas recensere conor? Cum eas vix unus aut alter liber vel maximus comprehendere queat. Hâc ratione cœlitus tibi Fælix nudique & ubique Artos tradita conjunctaque est, ut ex eius nomine in re militari optimũ omen acciperes. Tua ergo singularis humanitas, ac liberalitas erga literatos viros me impulit, ut has quæstiones, de rebus, quas tibi gratissimas esse scio, tibi nuncuparem, etsi opus fortasse tractatione mea placere non potest, dedicatione ac inscriptione saltem placere debet. Illud propterea me movit, quod cum sciam, te magnos Principes Regesque perpetuo esse æmulatum, quorum non pauci sunt hoc studio delectati, horũm exemplo nostrum laborem abs te minime neglectum iri sum arbitratus. Nam ut omittam Ærypticrum Reges, qui suis manibus mortuorum corpora dissecabant, ut abditos morbos scrutarentur. Marcus Antonius Imperator, & prudentissimus, & optimus ex cadaverum incisione sui corporis constitutionem ac temperamentum, discere voluit. Flavius etiam Boethius Rom. Consul. tanto huius scientiæ desiderio flagravit, quanto nemo unquam mortalium. Paulus quoque Sergius Romanorum præfectus rebus bellicis ac philosophorum disciplinis clarus huic studio præcipuã operã navavit, auth, Galeno, qui, cum corpora dissecaret, hi duo non rarò intererant. Illud præterea non exigua laude in te est, quod non ut Alexander, qui dolebat Aristotelem suos physicos libros edidisse, tu mecum egisti, sed contrà quotidie efflagitasti, & jussisti, ut hunc laborem ad communem humanæ societatis utilitatem emitterem. Quâ in re extat eximia tua liberalitas, quæ te non solum hominibus admirabilem, sed Deo simillimum reddit; qui non alia de causa juxta Platonem, mundum creavit, nisi bonus cum esset, sua bonitate alios impertiretur. Sed non ignoro, præ tua magnitudine hoc munusculum ferè

nullum esse habendum, sed tamen (ut omittam quod sæpè exiguæ plantæ dulcissimos fructus ferre solent) velim quoque inspicias, quid in ipso occultè lateat, quod ad te præcipuè pertineat. Nam cum duabus de partibus agat, quorum altera vitam, & caloré continet, altera verò humani corporis columnas, quibus cæteræ partes firmantur, & adnascuntur. Cui potius Cor dicari poterat, quàm tibi? Cujus consilio & fortitudine, armis intrepidè nostra religio & sustentatur, ac fides Christiana defenditur? Accipe igitur, Illustrissime Princeps, hoc exiguum munus, quod si tanti feceris, quanti te facturum spero, majora deinceps atque utiliora animo pro te confirmato scribam, Vale.

JULIO JASOLINO
Philosopho ac Medico clarissimo.
Iohannes Bernardinus Longus S.

MAgnam laudem eos assecutos, mi Juli, quorum inventis humana societas vix atque ne vix quidem carere potest, nemo dubitat: quæ tamen, cum & temporum injuria, & hominum vel incuria, vel nimis callida, morosa, falsaque interpretatione germanam sui cognitionem amiserunt, fit, ni fallor, ut & de illorum laude, nescio quid detrahi posse videntur, & posteri nonnihil detrimenti accipiant. Quamobrem si alicujus industria atque ingenio plana illa veraque sese ostenderunt, quis dubitet tantam huic gratiam & inventores & posteros habere, ut majorem propè laudem is, qui ea perinde quasi interierint, ad vitam revocavit, quam illi ipsi, qui suoptè ingenio pepererunt, consecutus esse existimetur. Etenim quemadmodum turpius esse ducimus, parta non tueri, quam nihil omnino comparasse; ita laudabilius putamus, quæ perierint, restituere, quam quicunque per se quenquam peperisse. Quamobrem cum in multis illorū veterum operæ jacturis illa etiam non exigua esset, quod paucis, atque adeo nemo, quid illi de cordis pinguedine, quidve de adipe senserint, intelligeret; cum alii confusè dissererent, plerique malè in nostram linguam Græca verba converterent (ex quo vel maxima rerum inscitia sæpè evenit) te unum nostra ætas tulit, qui quidem ita distinctè, breviterque de hac re scripsisti & antiquorum Aristotelis, Avicennæque sententiam explanando, confirmandoque,

que, & Galenum interpretando, ac defendendo, & nonnihil etiã per te inveniendo, ut majorem tibi in hoc gratiam, quam ijs ipsis primis inventoribus referendam censeam. Quapropter amabo te, quod tibi ingenium natura largita est, quod tu etiam ab ineunte ætate perpetuò, assiduoque studio adauxisti; ejus industria (ut cæpisti) deinceps quoque hominum societatem te impertire, ne pigeat. Vale.

IULIO IASOLINO
Medico Doctissimo.
Et Anatomes Professori dissertissimo
JOHANNES ANTONIUS
Pisanus Archiater S.

EA fuit artium omnium inventio & constitutio, JULI Doctissime, ut in dies incrementum susceperint, quod licet in omnibus sit clarum, in Anatomes tamen peritiã est tam clarum, quam quod clarissimum. Nam ut missos faciamus antiquos illos Lylos, Manuos, Herophilos, Erisistratos, & alios à majoribus nostris tantopere celebratos, post divinum Galenum multos annos Anatome veluti, sepulta jacuit, nostra vero ætate perinde ac reliquæ disciplinæ omnes revixit, extulitque tantum caput, quantum lenta solent inter viburna Cupressi. Hoc quamvis debeat referri acceptum multis nostri seculi doctissimis viris, & potissimum uni Vesalio, verè ad Anatomen nato, non defuere tamen post illum alii, qui partim nova invenientes, partim aliorum dicta latius explicantes, nunc ad summum fastigium illam extulere. Inter hos prima classe locum tibi dabimus JULI φιλόπονε. Nam dum diligentissime Anatomen pluribus annis in hoc Gymnasio administras, multa quæ alios latuere, invenisti, omnia synceré explicasti, novosque usus à nemine hucusque excogitatos in medium attulisti. Id quoque manifestum, ex iis duabus tractationibus de adipe, & pinguedine, & de usu adipis Cordis fecisti. Sed majora multò in dies à fœcundissimo ingenio tuo mihi pollicior. Perge igitur, & Remp. medicam, quæ tuæ partes sunt, juva, auge, perfice. Vale & quod facis, me ama. Ex ædibus nostris III. Kalend. Octob. salutis anno M. D. LXXI.

JOANNI BERNARDINO LONGO

Philosopho Celeberrimo, Theologo, ac Medico Doctissimo & insigni

JULIUS JASOLINUS S.D.

Sequentis quæstionis argumentum.

QVid per pinguedinem, & adipem seu sevum intelligi debeat: nec non utramque in humanis corporibus secundum diversas partes ex Aristotele & Avicennâ sententia reperiri, & Galeni positio interpretatur, ac defenditur.

Quæstio prima.

Cum multa de cordis adipe ab anatomicis tradita comperiantur, Bernardine Doctiss. operæ pretium me facturum putavi, si de ea, ut tibi morem geram, dicturus, quæ ab aliis dici solent, ipse consultò omisero. Tria numero examini ad ejus cognitionem perpendens, vel ad Galeni tutelam per quam utilia. Primò nominum confusionem, ac interpretum circa πιμελὴ & circa στέαρ, quæ latinè pinguedo, & adeps sonant, submovebimus, ac quomodo differant, ostendemus. Secundò, quid utraque sit, manifestabimus. Tertiò dubitabimus, alterane ipsarum, an utraque simul, ut Aristoteles & Avicenna sentire videntur, in humanis corporibus reperiantur. Quod igitur ad primum attinet, scire oportet, quod observavi apud Græcos, quod πιμελὴ, quæ pinguedo, vel axungia latinè sonat, impropriè, & genericè & adeps dici potest. Rursus observavi, στέαρ apud Græcos idem esse quod adeps apud latinos, sevum in Aristotele vertit Gala, ita, ut una met res sit cum adipe sevum, multis differens à pinguedine, præcipuè siccitate, & duritie. Atque apud nonnullos temerè confunduntur ita, ut unum pro alio accipi soleat. Ipse autem hujus confusionis causam indagans, duplici de causa eos errasse inveni: Primò, quia viderunt nomen στέαρ, id derivatur à verbo στεατόω latine impinguo, quod quidem meâ sententiâ adipe vel sevo impinguescere significat: eo, quod caremus tali simplici verbo, si latina vertas, videbis; ut

ὑπολιπαίνω, atque etiam παχύνω & πιαίνω; Quamobrem interpretes confuderunt nomina, aliud pro alio sumentes, quod quidem, quantum à veritate ipsâ absit (quâ nihil Philosopho antiquius) inferius patebit. Secundo forsan in magni Galeni verbis decepti fuere, quæ quidem hæc sonant per Gaudanum lib. de simplicium medic. fac. 11. c, περὶ πιμελῆς καὶ
„ στέατος h.e. de pinguedine & adipe, ut satis doctus interpres reddit. At
„ tu, si voles oleosam & pinguem in animalibus substantiam omnem
„ adipem appellato, (ut plerique medici) sed, & pinguedinem appellare
„ licet totum hominis genus. Putarunt, quod hæc facultas nobis à Galeno impartita sit ex suâ ipsius sententia. Atqui idem & Galeni locus insinuant nobis id falsum esse; præsertimque particula illa (ut plerique medici) patefacit, hæc namque ex aliorum, & non ex sua propria sententia sanxisse. At si adhuc etiam aliquis contendat, hanc sententiam veram esse, namque (& si fuerit aliorum medicorum) Galeno tamen non videtur eam respuere. Huic respondebimus, quod aliter ab eo observatum est, semper molliorem ac humidiorem substantiam pinguedinem, veluti crassiorem, durioremque adipem appellet. Bonus igitur Galeni æmulus, ejusque sectator & non peregrinâ mente contemplatus videbit quomodo ex propriâ ipsius mente differunt inter se pinguedo, & Adeps, tum ex loco nuper citato, circa principium, tum & ex 11. cap. 3. lib. de alim. facul. ubi asserit, utrumque oleosum esse, verum humiditate, ac siccitate inter se differre: Pinguedo namque humida quæpiam res est, oleo longâ vetustate incrassato adsimiles. Adeps vero pinguedine multò est siccior, ideoque si calefactum ipsum fundes, coit, ac facilè concrescit, quæ Galeni verba perperam meo judicio interpretata fuere à Hieremia Trinerio, ut patet ex suis scriptis in fine prim. lib. de tempore. Et miror equidem, quomodo in re tam clara hallucinatus fuerit tantus vir. Qui dum Avicennam carpit, quod malè Galenũ interpretatus sit, eò quod numerat in homine præter adipem & pinguedinem, atque adipe humidiorem esse asseverat. Ratus ex præcitato loco, de alim. fac. eum deceptum fuisse, quo in loco ut temerè is interpretatur, Galenus non distinguit humani corporis particulas, sed diversas diversorũ, alimentorũ facultates, hæc dicens, ipse tandem in puerilem errorem incidit. Itaque omne illud, quod ipse in Avicenna falsò objicit, qui bene ac ad amussim veram Galeni sententiam sectatus est, ut infra patebit, ei adscribi necesse est, etenim vel adhuc non legerat, ante citatum Galeni locum, de simpl. med. factibus, aliaque plura, vel forsan placuit reticere, quo possit in Avic. irruere, eumque mordere, vel non benè verba ponderavit, quod minimè credendum censeo, namque lectio adeo clam extat, ut lippis & tonsoribus

foribus, nedum doctis pateat, pro clariori autem doctrinâ propria Galeni verba hic adducemus, quibus probatur, adipem à pinguedine differre. Dehinc, quo veritas magis elucescat, probabimus, cum Aristotelo & eodemmet Gal. atque nonnullis aliis doctissimis viris, utraque in hominibus reperiri, & sic vera erit ipsius principis Arabum positio. Inquit Galenus, porro differt à pinguedine adeps, quod crassior sit, ac propterea animantibus totam naturam terrosiorem habentibus adeps provenit, velut humidioribus pinguedo; proinde pinguedo celeriter in ignem posita liquescit, nec facile, ubi liquata fuerit, rursus concrescit ac cogitur. At adeps nec facile funditur, liquescitve, & fusus celerrimè coit ac conglaciatur, multoque apparet pinguedine durior, usus enim benè habitus pastusque ob naturalem temperamenti humiditatem multâ habet pinguedinem, At boves & capræ, & quæcumque id genus corrigere ob siccitatem adipem plurimum generant. Hactenus Galenus. Atque idem ante eum scripsit Peripateticorum princeps, Aristoteles l.2. de partibus anni. ubi in cornigeris, atque adeo iis, quorum sanguis corpulentior est, στέαρ, hoc est sevum si adipem (idem namque & apud bonos authores) notat. In his vero, quæ utrinque dentata sunt, imo iis, quorum sanguis dilutior, aut serosior πιμελὴ hoc est pinguedinem, non adipem, ut malè Theodor. & alii plures, ac Trimerius est secutus interpretati sunt, pinguedine erunt obesa; quæ vero altera, àdipe sevove. Hanc sententiam secutus est Paulus Ægineta, dicens l.1. Pinguedo & adeps pauci alimenti sunt, & stomacho nocent, quamvis l. 7. Steata seu adipes omnia hæc nominat; quin de his forsan meminit. Hanc eandem opinionem insequuntur Theodor. Gecar. Gaudanus & Martinus Gregorius. Ætii quidem interpres Galeni verba de simplici medic. facult. transscripsisse videtur, atque nomina confundit, sumit enim pro pinguedine adipem, & loco adipis sevum Tetrabibli. primo serm. secundo, quem Fernelius secutus est. Hæc obiter dicta sint. Quæstio n. de nominibus inutilis est, teste Galen. Rursus eodem loco nuper citato de part. anim. sic definit Aristoteles: sevum & adeps inter se differunt, sanguinis ratione, est enim eorum utrumque sanguis concoctus per bonitatem enutriendi, consistitq; ex eo, quod in pulpam quidem animalis non absumitur, sed concoctionis alimentique bonitate præditum est. Naturam totius animantis intuitus est tantum Arist. non autem ejus partium singularum, probat enim quod ea animalia quæ sevum habent, parum aquæ & multum terræ continent; quæ vero adipem, eorum natura minus terrena est, patet, inquit, in illis eorum naturam refertam esse ejusmodi elemento, quod cornua gerunt, talosque obtinent, quæ quidem omnia natura sunt arida

Cap. 85.

Cap. 152.

lib. 6. de sanat. ad min. c. 13. Ex plat. & 4. Meth. med. c. 4. & c. 14. ejusdem, c. 9. & sexcentibus aliis locis.

da, & terrena, hæc benè perlibravit. Atqui singularium partium naturam, earumque adipem vel pinguedinem minus agnovit, æquè ac Fernelius, qui sentire videtur, adipem non ubique sui similem esse, sed pro partis vi, & naturâ dissimili ut sequenti quæstione disputabimus. Idem Arist. Omentum membranam & sevosam aut adiposam pronunciavit, scilicet, utro modo pinguescere solet animal, quam plurimi quidem barbaram sectantes medicinam sentire videntur, propterea consistere pinguedinem in epiplou, quia est pinguedo sevosa. Rursus addit Tiverius. Arist. itaque non nisi adipem in homine cognovit, atque hunc eundem Gal. secutus est. Postea autem oblitum fortasse reprehendit ipsum Avic. qui adipem, ac pinguedinem in homine collocat, ac putat, quod forsan persuasus sit ex Aristotele l.3. de hist. anim. ut utranque partem in homine ordinaret, dicens, pinguedo inter cutem & carnem sevum in fine carnis semper est, subjungit dehinc, atque huic loco Aristoteles. Quid faciam, nescio; itaque titubare videtur Triverius, dicens prius, quod Arist. non nisi adipem in homine cognovit, nunc vero tradit, quod idemmet Arist. utramque substantiam ordinavit; itaque sibi ipsi non constat. Præterea neque principis locum ostendit, verum mea sententia horum meminit Avic. non solum l.1. Fen. prima doct. tertia, cap. 3. sed etiam eodem Canone Tersesmida, doct. tertia, cap. 3. concludit denique in suo Commentario Gal. variè de hoc fuisse locutum, ac modo unum, modo aliud intellexisse, reddit ergo ipsum inconstantem. Addit denique per adipem Gal. intellexisse pingue illud, quod omento allinitur, atq; hunc in homine collocat, quod quidem uti clarè in superioribus ostendimus, cornigeris ipse tribuerat, Cato quidem humana suillæ comparari assimilarique debet, non autem ad Cornigerum ullum, ut patet ex historia à „ Gal. enarrata l.3. de aliment. facult. Suillæ videlicet carnis similitudi- „ nem cum humana ex eo poteris intelligere, quod quidam carnes hu- „ manas pro suillis sine ulla in gustu vel olfactu suspicione comederunt, „ id enim ab improbis hospitibus & aliis quibusdam factum fuisse, jam „ compertum est. Tandem iis omissis apud bonos authores verum est reperiri in homine pinguedinem in abdomine aliisque in locis & adipem in Epiplou, renibus, mesareo, oculis, & corde. Nec omittendum esse censeo verissimum ac plurimum adipem contentum inter latum tendinem & cutem mediæ volæ manus, interiorique digitorum regione, velut etiam pedis, quem Anatomici substantiam carneam vocant, quod inter latum tendinem & cutem partim interjacet, partim tendini, sed minori portione subjicitur. Cæterum Arabes hallucinantur substantiam hanc extra musculi corpus simplicem, immistamque carnem esse affirmantes,

Cap. 17.

Cap. 1

Cap 2.

Pro hujus usu vid. Gal. 1. de usu partium c. 13. vid. Plat. in Tim.

quinimò & durioris istius adipis copia in ossium articulis colligitur, ut nedum magni Vesalii authoritas nobis suadet, verum & manifestè experientia ipsa confirmat. Vera ergo erit tum Avic. tum Aristotelis positio, nec non & ipsius Galeni oratio primi de temp, neque circa jecur coire πιμελὴ pinguedo, non autem adeps sevumque (ut malè interpretes verteruut) potest: neque circa arterias venasque, aut cor, neque circa aliam ullam præcalidam particulam. Quoniam autem cogitur per id quod est valde frigidum, iccirco calefacta liquatur, cæterorum congelatorum ritu, crasso namque oleo est similis eoque congelatur, ubi cum frigidis & exanguibus particulis conjungitur Galen. teste ibidem. Rursus pro Galeni tutela etiam dicimus, pro ipse respiciens ad caliditatem partium tantummodo dixit in hisce partibus pinguedinem minimè cogi posse, forsitan ipsam causam efficientem solùm intuitum non autem materiam, naturam ac usum. Hæc habui, quæ de adipe, & pinguedine circa præposita dicerem, at clarius in sequenti quæstione probabitur. Accipe igitur hæc qualiacunque hilari illa, qua me semper excipis, fronte, atque meliora, si tempus & vires suppetent, patienter expecta. Vale Bernardine Præstantissime, & quod facis, litteras & earum amatores fove. &c.

DE CORDIS ADIPE

Doctissimo

JOANNI ANTONIO PISANO,

Medico Eminentissimo, Regnique Neapolitani summo Archiatro

JULIUS JASOLINUS S.D.

Argumentum seq. Quæstionis.

OStenditur causa Adipis Cordis, quomodo ibi & in nonnullis calidissimis nostris corporis partibus cogi & consistere possit. Novus denique usus à nemine hucusque patefactus traditur.

Post-

Postquam superiori quæstione de adipe & pinguedine, insignis Pisane, satis locuti sumus, ac quomodo differant, ostendimus, nec non substantiam omnem oleosam, & pinguem ad hæc duo spectare, respicereque diximus; nec tertium genus, laridum vulgò, & à Trinerio appellatum addere placuit, cum sub pinguedine contineatur, hoc homines & sues abundant. Remanent tres nodi quos mihi enodandos proposuisti, qui adeò difficiles & arcti sunt, ut vix ab Hercule solvi possint, id onus, etsi meis viribus impar sit, tamen eos exponere aggrediar, malo in me doctrinam quam obedientiam desideres.

Primus nodus est, utrum in præcalidis particulis adeps coire possit? ut experimento per Anatomen discimus cum in corde, tum etiã circa venas arteriasque in omento mesareo, & aliis nostri corporis partibus?

Alter nodus est, quomodo ibi concrescat cogique possit in fonte caloris. Et cuius naturæ sit?

Tertius nodus, quem usum præter promulgatum obtineat in corde?

Quoad primum, Arabum princeps verissimam hanc causam indagavit, cujus hæc sunt verba. Pinguedinis autem & adipis diminutio semper caliditatem significat quoniam pinguedinis & adipis materia sanguinis est mutuositas, & earum factor est frigiditas, & propterea in hepate minorantur, & sunt in intestinis multæ, & neque sunt super cor multæ plus quam super hepar, nisi propter materiam, non enim propter complexionem & formam, sed propter curam naturæ pendentem à materiã illi simili. Hanc sententiam Fernelius sectari videtur, inquiens; Neque tamen is passim sui similis, sed pro partis vi & natura dispar venter inferior, ut qui magnâ ex parte membranosus est, & longè dissitus à fonte caloris multo adipe confertus est, eoque duriore, qualis potissimum renes ambit & obsepit. Quæ sub pectore partes conditæ sunt, minus adipis congesserunt, ejusque mollioris qualis circa pericardium & cordis basim videri solet. Narratis postea partibus uti adeps concrescat, & ubi minimè, ac quibus de causis, subjungit dein: sic in hominum naturis, qui vel calidissimi sunt vel frigidissimi, atque siccissimi adipem nullum coacervant, neque huic gignendo idoneam materiam habent in venis, qui vero à mediocritate in frigidum, humidumque devergunt maximá illius copia redundant, & quoniam eorum sanguis totus in adipem proclivis est, non potest Cordis immodicus calor illius concretionem circa pericardium, quanto minus in reliquis partibus inhibere & arcere. Quo circa his multò promptius materiæ vis abit in adipem, quam Cordis, reliquarumque partium calor possit dissolvere. Patet ergò clarissimè ex adductis Avi-

2. primi doct. 3. c. 3. prope princ.

l. 1. c. 15. Causa generationis adipis.

 cen.

Ratio, quare adeps in corde concrescat.

Fernelii verba examinantur.

cen. Ferneliique verbis, adipem tum in corde, tum etiam in pericardio concrescere posse, colligitur ex iis, ac liquido constat rationem tribuendam causæ materiali potius, quàm efficienti, quamvis utraque non æquilibrio tamen concurrat, ut infra patebit, si prius præcitata Fernelii verba examinemus, in quibus equidem valdè dubito ac maximè vereor, ne tam magnus ac doctissimus vir, quem colo, venerorque trifariam hallucinatus fuerit: atque quidem ego tanto Viro contradicere ne dum non auderem, sed ne in eum hiscere quidẽ, nisi veritas, auctoritasq; tua me ad hæc scribenda compulissent. Primò errare videtur cum communi turba, quia adipem pro pinguedine sumsit eumque à sevo disjunxit Plinio fortasse innixus. Secundo quod magis miror cũ de abdominis adipe seu pinguedine loquatur, quæ item est apud eum, exemplum affert per sevum, seu adipem Renum, nec animadvertit, hunc verum adipem differre longo itineris tractu ab abdominis pinguedine. Tertio de adipe circa Cordis basin & pericardium eum molliorem esse, & in minori quanto, forsan ob caloris præsentiam autumat. Nos autem oppositum in humanis cadaveribus observamus, scilicet adipem hunc duriorem esse, & quantitatis haud floccipendendæ, quod etiam magni Vesalii testimonio confirmatur, dum asserit, durioris adipis copiam in hominibus præcipuè ad Cordis basim obnasci. De causa vero generationis adipis, & præsertim in Corde cuncta ab eo satis doctè, ac concinnè prodita, explicataque sunt, ut nihil optari addi, innovari, vel mutari possit, adipem ergo necessario natura & non pinguedinem ibi obnasci voluit, tum ob multas causas alias recensendas, tum etiã, quia ea facillimè liquata fuisset, quod maximum esset inconveniens, ut infra patebit. Ea quæ sensus judicat, ac patent, non egent probatione asserebat Arist. ideo circa hanc partem nil amplius immorandum censeo, quia præter id, quod est authoritas doctissimorum Anatomicorum veluti magni Vesalii loco ante citato, & l.2. Columb. l.7, c.1. Valuerd. Borgarucci, Mundini, & aliorum, comprobatur, etiam experimento, Adipem in Corde reperiri, uti sæpè ostendimus, dum publicè in hoc Neapolit. Gymnasio, & privatim in incurabilium morborum Xenodochio exercendi studio anatomen profiteremur. At si vera esset opinio cujusdam Neoterici, qui in suis medicinæ paradoxis opinatur, pinguedinem à calido indurante fieri absumtis videlicet tenuoribus partibus quod reliquũ est crassum, induratur, nulla quidem nobis amplius remaneret dubitandi ansa; sed quia hoc nedum authoritati summorum virorum repugnat, verum & ipsi experimento, & rationi, ut videre est apud Arist. de iis, quæ à frigore concrescunt, quomodò à calido liquantur. Hoc autem in adipe & consimilibus cæte-

Fern. trifariam errare videtur.

l.6.c.X. in fin.

Ca.5. in fin.

Nova neoterici opinio impugnatur.

4. Meteor. c.3.

risrebus à frigore concretis experiri licebit. Vereor interea ex Galeni loco eum dereptum fuisse, quo in loco sic videntur ejus verba sonare, cum nobis originem, ac usum pinguedinis patefacit. Porro ipsius origo atque utilitas hæc est. generatur ex sanguinis parte pinguiore per tenues venas effusa; effusa autem siccis corporibus ac tenuioribus ut ipsa perpetuo pinguedine nativa humectet, quæ celeriter in diuturnis inediis, ac vehementibus exercitationibus & caloribus immodicis exiccatur atque indurescit. Sic habet antiquus codex latinus nec non & ipsius Trincavellæ etiam translatio, atque longè absunt à Græco theoremate, seu Græcis verbis, quæ quidem ex Græco exemplari fidelissimè ad veram Galen. mentem inter cæteras Neotericos Valgrisius interpretanda curavit hoc pacto: quæ celeriter in diuturnis inediis, ac vehementibus exercitationibus & caloribus immodicis exiccantur, atque indurescunt, ita ut verba hæc, indurescunt & exiccantur, referantur ad partes corporis, non autem ad ipsam pinguedinem. Hæc autem prava translatio multos fefellit, nedum præcitatum nuper Neotericum, cuius opinionem aliis sectandam relinquimus, & hæc de primo problemate.

Gal. locus restituitur, l. 16. de usu par. ca. 2. circa medium.

Ad secundum dubium accedentes dicimus quod prius respicere oportet, quo sanguine cor ipsum alitur, porro asserebat Gal. cor cum ex se moveatur, corpus validum ipsum habere oportuit & crassum, & densum, unde sanguine indiguit crassiore. Hunc autem recipit per ramos venæ Stephaneæ dictæ, dicat quicquid velit Bottallus, qui falso autumat cor ipsum tenuiori sanguine nutriri. Et quoniam liquet, & à nobis superius probatum est, adipem ex crassiore sanguine ortum ducere, eò, quod crassior & terrosior sit; ostendimus præterea, hunc non passim sui similem esse, sed pro partis vi & natura disparem. Ideo solventes secundum problema dicimus, ac tenemus, adipe in corde dari posse sed terrenum, durum, crassumque nec inconvenit, etiamsi hominis corpus pinguedine esset delibutum, ob rationem assignatam ex natura partium. Rursus cum Ves. & Fern. addimus, quod quemadmodum interim à natura accuratissimè cautum est, ne adeps nascatur, ubi noxia, inutilisve esse possit; sic etiam ab eadem quam accuratissimè provisum est, ut ubi utilis necessariaque esse possit, omnino oriatur, quo suum servet munus, scilicet non deficiens in necessariis, nec insuperfluis superabundans, ideò si cerebri membranis & aliis recensitis locis eam non obduxit; curavit tamé, ut cor ipsum hâc non destituatur. Videmus insuper omentum quamplurimis arteriis venisque conflatum, esset immodica adipe refertum; interpretantur Gal. verba ob membranas ibi adipem consistere posse. Præterea videre est renes, quos calidissimos censeo, tum ob insignia vasa, bi-

l. 6. usu part. c. 17. & de anatom. agres. l. 7. Contra Bottallum.

l. 2. c. 5. l. 1. c. 15.

Quorum adeps in omento consistat. c. 9. & 10. l. 4. de usu partiū.

 nas

nas scilicet arterias, binasque emulgentes venas, tum etiam quia videmus igneo renum calore (uti ferè omnes medici uno ore clamant) & arenulas, & quandoque calculos in eis progigni, ipsi tamen adipe undique circumsepti ac obliniti sunt. Quid ergo mirum de corde? Nonne vident adhuc, quod præter copiam materiæ aptam pro eo ipso adipe conficiendo etiam inest eius natura, quæ est, ut difficulter liquescat? Itaque cum sanguis, idoneus extrafusus fuerit pro eo gignendo, affatim illicò, repente, ac ferè ipso ictu temporis condensatur durescitque. Nec interim velim me accuses de instantanea actione. Habet adhuc etiam aliam causam foventem, efficientem, nec non & conservantem humorem, scilicet aqueum in pericardio contentum, quo quidem irrigatur, ac humectatur cor ipsum. Quod si sevum liquatum in tepente adhuc aquâ (dum tamen non ferveat confundas, poteris hoc certo experimento comprobare, affatim, ac subito ipsum concrescere videbis; haud secus in corde contingere putandum est.

Addimus insuper quod dum in præsenti anno 1570. in mense Januarii tum in hoc almo Gymnasio, tum in sacro etiã Incurabilium morborũ hospitio publicè anatomen profiteremur, ubi multa notavi digna: In cadavere secundo notavimus pulmonem, scilicet septem locis manifestissime divisum: hepar verò quatuor; ventriculum bifidum, vera sine pari, una cum pari, & ex ea ramum ad sinistram emulgentem, nec non & veritatem inspeximus de omenti, intestinique ramice, quod Græce epiploenterocete dicitur, quo morbo laborabat vivens. Et in cadavere, quod primò secuimus trib9 divisionibus, non tamẽ omnimodis magnũ lienem invenimus, ac etiam pulmonem decem ligamentis costis utrinque usque ad sternon alligatum, & alia plura notanda, quæ forsan alias narrabimus. Redeuntes igitur ad inceptum dicimus, quod dum ipsum adipem liquacemus, clarissimè experti sumus, difficillimè liquatum fuisse, & rursus postea concrevisse: Verum non suam duram servavit substantiam, nec interim mirum sit hoc, ob rationes adducendas, cum de aquâ in pericardio, favente domino loquemur, ac dum fundi inceperat, inter liquandum prius per notabile spatium eum sonitum elidere, ac crepitare manifestè audivimus: eo modo, ac si oleum aquâ permistum quis natrat, at in alio adipe hoc minus ita contigit, quod reor, provide à natura factum, hunc adipem scil. aqua pericardii madidum, quo facile inibi consistere posset, & suam duram servet substantiam, neque liquari potuit, quanto minus cordis calore, fundetur? Nec possum non satis mirari summam opificis providentiam, natura etenim prudens, quia istius adipis valde egebat, quemadmodum infra, cum de ejus usu loquemur, audies,

Nota.

dies, multa machinata est, pluribusque adminiculis adjuta, scil. sanguine crassiori proclivi, aptoque ad gignendum adipem, & humore aqueo tanquam causa nedum efficienti, verum etiam conservanti, confirmantique. Hoc itaque pacto durum hunc adipem fabrefecit, utpote quia supra caloris fontem permansurus erat, in quo quidem si digitum immittas asserebat Galenus, & cætera, nec aliter ibi consistere potuisset, itaque aliquos summos quidem viros, quos veneratus semper sum, ac summoperè colo, propemodum latuerit; ac putaverit aliam diversam ab adipe esse substantiam, & forsan efficientem tantummodò potius causam, ac cordis calorem intuiti substantiam quandam albam, callosamque adipque colore & consistentia simillimam profati sunt. Atque pareat nunc in hoc mihi authoritas tantorum virorum, quorum nomina ob summam venerationem reticeo, aliter namque quotidianis experimentis à nobis comprobatum est, & quibusvis etiam adhuc experiri licebit verissimum scilicet hunc esse adipem, veluti alias diximus, quamvis Columbus in sua Anatome damnat Portium Neapolitanum Philosophum Doctissimum dicentem non veram esse pinguedinem, forsan quia non facilè liquatur, duriorque visitur. Præterea ut sæpè consuevit male in Galen. & Arist. irruit, qui forsan de pinguedine suam substantiam, naturam, ac consistentiam prius intuiti loquuti sunt, non de adipe, nec ipse, dum oppositum ostendere studet per ipsam dissectionis notitiam causam aliquam indagatum, quomodo is in corde concrescere possit. Naturam summo ac ferè mirando consilio adipem hunc duriorem nasci in corde voluisse pluribus exemp. ac Gal. locis probari posse pro comperto habeas. Sed quia sermo noster, quæstionis limites transcendisse videtur, sufficiat tantum mihi nunc unicus Gal. locus de usu partium, de pinguedine oculis affusa, quod si verba benè perpendes, exemplum huic rei accommodatissimum habebis; inquit; Quod autem circumfusam oculis pinguedinem nullius alterius gratia natura comparavit, quam ad motum faciliorem, ipsius etiam durities indicat, cuius beneficio, cum non facilè colliquatur, tum etiam madefieri perpetuo ac humectari patet, quod mutuosa sit ac pinguis. Remanet adhuc dicendũ, quod ratione membranæ tunicæve cordis substantiæ obnatæ ibi adeps consistere potest; uti Vesalius etiam innuere videtur. Rursus addimus, quod ferè ubique magis sententia mea generatur adeps ratione materiæ, quã ratione causæ efficientis. Tenuis meninx, quæ simillima est ipsi epiploo, eo esset delibuta, nec siccitas obstaret, uti innuere videtur Fernelius, quia ob contiguitatem, quam cum cerebro, habet parte quidem nostri corporis humidissima ac frigidissima, nõ potest verè dici sicca, natura tum materiã hanc suppeditante;

[Marginal notes: in lib. de usu pulsi. c. 2. in fin. — l. 7. c. 1. — Contra Columbum. — l. 10. c. 11. in ult. verb. — l 6. c. 10. — Nota rationes.]

Jam

Jam clarè unicuique patet, rem benè perpendenti, qui hæc veritatis animo legerit, hoc modo concordes eſſe, Gal. & Ariſt. nec non veram etiam ipſius Arabum principis poſitionem, exiſtere in homine adipem, ac pinguedinem reperiri, & quibus de cauſis, & rurſus etiam cujusnam naturæ ſit. Poſtquam hæc abſolvimus, reliquum eſt ut de ejus uſu loquamur. Primo communem uſum recenſebimus, de inde verum à nobis excogitatum patefaciemus, nec mirum ſit, ſi primus ego eum lapidem jecerim, licet namque omnibus ratione tamen recta fulta ſuam in medium afferre ſententiam. Præcipuè erga humani corporis uſum, uti patet ex ejus definitione ex Galeno & præcipuè ubi tradit differentiam inter rationem & uſum. Communis fuit opinio omnium Anatomicorum, qui de hac re meminere, adipem in corde valdè neceſſarium fuiſſe, ob continentem motum quemadmodum in quamplurimis noſtri corporis partibus cernere eſt, præſertim circa oculos, temporalesque muſculos, ne partes exiccentur, genitus ergo eſt propter finē, ut cor propter continuū motū non exiccetur; hæc fuit ſententia tum Barbarorum, tum etiam nonnullorū reliquorum Anatomicorum. Quam quidem, & ſi ut veram accipimus, tum ſententiam noſtram dicendam veriorem eſſe tenemus. Magis enim cum naturâ rei coincidit ac arridet.

De loc. aff. 1. & 17. de uſ. par. c. 1.

Vſus adipis cordis ex Arabum ſententia. Vide Mundinum de Ana. cordis & cur. in com.

Nec non, & hic uſus non omninò repugnat uſui veriſſimo à nobis jamjam enucleando, ac patefaciendo. Verumtamen, quo melius is perſpici poſſit, nonnulla à nobis prius ſupponenda, prædicendaq; erunt de humido radicali, & caloribus noſtri corporis, innato videlicet, ac elementari. Avic. fuit ſententia, & poſt eum quamplurimorum Medicorum, quod præter quatuor humores ſcil. ſangv. pit. & utramque bilem, quatuor alii reperiantur in humanis corporibus, eosque ſecundarios appellat: Horum autem primus nomine caret, alter elementarius, & ros, & inſitus à Galeno nuncupatur. Quartus nativus primogenius & radicale humidum appellatur. Tertius autem humor, de quo multa dicturi ſumus, & de eo meminimus; id eſt, qui craſſior factus, ac coactus concretusve partibus agglutinatur, & ſolidis fibris adhæreſcit, atque in partis ſubſtantiam mutatur, illique perfectè aſſimilatur, hic non eſt niſi carnoſa & adipis ſubſtantia; recentiores Medici huic uni, & eidem à ſtatu vario varia indiderunt nomina, videl. carniformis, gluten & cambium. Rurſus ſciendum eſt quod propter calidum innatum nobis inſitum à natura, pro eo autem ſubſtantiam aëream, & aqueam intelligo, qui pro pabulo humidum radicale habet: Is autem proceſſu temporis poſtea acquiſititius, & ſpurius à Gal. vocatur, pro eo autem igneam ac ferream ſubſtantiam tractu temporis, ac ætatis mutatione, ita ut quantum de

Pri. primi Doct. 4. c. 1.

Tū . tera pen. tum. & 13. 2. de diſt feb.

aërea

aërea & aqueâ deperditur, tantum de terrea & ignea acquiritur, ut idem acquisititium dicatur, intelligimus Gal. test. primo de sanit. tuen. capitulo secundo. Alius adhuc nobis etiam reperitur calor nativus, elementarius dictus à nonnullis. Galeno tamen virtutum substantia, aut primarũ instrumentum dicitur. Is verò nihil aliud est, nisi quatuor elementorum vel horum primarum qualitatum contemperamentum, & veluti nativus omnium functionum primarius est opifex, ita est hic adjuvans, quod elementorum temperies insitum illum calorem foveat, excitatque, erit igitur sciendum, quod calidum innatum, quam calidum elementare fundatur in humido, tanquam in materia in qua & ex qua, cum non sit calidus sine humido, ut patet ex 2. de gran. & corrupt. tex. 50. Omne autem agens materiam expostulat, in quam agat. ac ex qua producatur hujusmodi, ea duplex est, humidum radicale & influens seu nutribile, calidum innatum humidum radicale complectens omni quaque continuò, & uniformiter, & se intendens in eo conservare, consumit seipsum per accidens humido depasto. Olfecit sectatusque est hanc opinionem Seneca, pulcherrimaque oratione ipsam circumscribens inquit. Qui oritur mecum moritur, & qui me vivificat, me occidit. Unde hic calor, dum conservari & perfici naturaliter desiderat, semetipsum is cõficit & interimit quem sui occasum & obitum non intendit, eum tamen conficit: sed quoniam nihil, quod genitum est, & natura constat, primum & per se sui exitum molitur, sed quam longissime prorogari, & in rerum natura consistere peroptat: Nec calor ipse quidem per se & ex instituto sui interitus causa fuerit, verum, ut dicere solent, ex accidenti, & alterius interjectu. Nam aliud quicquam agens, ipse quippe humidũ conficiens, seipsum pariter diripit, atque vastat. Hanc sententiam ab Hippocrate desumtam Fernelius dictis verbis uti nos censemus, nobis ostendit. Calor elementarius necesse est & fundari in suum humidum tanquã in materia, &c. alioquin sequeretur absurdum, videlicet ut duo calores una agerent in ipsum radicale humidum, eoque fermè affatim absumpto seipsos destruerent, ac consumerent per accidens. non per se scil. non data proportione, agit ergo hic calor in suum pabulum, quod erit quidem mea sententiâ id, quod carniformis & cambium appellavimus. Verum quidam juniores actu calorem hunc non existere putarunt. Et si igneus hic calor partibus similaribus insit, hic sanè quisquis erit, similitudine quadã eum duntaxat exprimet, qui lapides & metalla continet, neq; aliud in nobis consimilarium partium molem coagmentationemq; servabit, ne dissipetur, aut defluat, tamen harum partium pinguiorem tenuioremque portionem alimenti absumit, quæ quidem nihil aliud

2. de art. curat. ad Glau c. 2. & 3. de tem. c. 4. Fernel. de f. b. l. 4. c. 1. de abdit. rerum causis. l. 2. c. 7. Vide Hipp. in 6. de morb. vul. com. 6 & aph. 57. & 5. 22.

De spi. & inor. cal. 4. c. 8.

 est

est, quàm adeps seu pinguedo, ejusque materia, ideoque Gal. effusam siccis corporibus ac tenuioribus ut ipsa perpetuò pinguedine nativa humectet, quæ celeriter immodicis caloribus.&c. pronunciavit.

Proinde ergo natura pro ignei caloris pabulo dictum adipem constituit. Si autem hic elementaris calor ficciorem materiam requirat, ac nativus, non est præsentis instituti, quocirca jam ad pensum redeam. Quod patet, nec multa eget probatione siquidem videmus etiam non lyncæis (ut ajunt) oculis, obesos homines ob calidas vehementissimas causas absumentes pinguedinem ipsam eiusque materiam exiccantes, quæ quidem alimentum quoddam calido fit, graciles evasisse, experimento ergo comprobatur. Præterea auctoritate ipsius Galeni patet, quod quicquid in sanguine pingue, leve & tenue est, id in calidioribus alimentum quoddam calido fit, ratione ergo verum, ac mente contemplabile erit partem piuguiorem ac tenuem materiam debere esse ipsius caloris: hanc opinionem perbellè declaravit etiam Turisanus: Manifestum ergo ex ijs erit calorem elementarem suum habere pabulum ipsam scilicet pinguedinem ejusque materiam, nec adhuc inconveniens esse dicere, quod calor spurius in hanc eademque materiam quoquo pacto agat. Siquidem postquam igneam vim acquisivit ipsi radicali humido haud omnino correspondet, nisi daretur alteratio humidi radicalis: veluti datur ipsius caloris: Verum hoc falsum est. His sic stantibus certum quidem erit, quod fons caloris, tum innati acquisititij tum elementaris erit ipsũ cor, veluti omnes ne dum Medici, verum etiam Philosophi profitentur. Quo posito rationi consonum erit, materiam in necessariis non deficere, veluti nec in superfluis superabundat, scil. eo loci, ubi fons caloris existat, ac perpetuò calor fovetur. carpitur & gliscit prospiciat illi tribuens sufficiens ac necessarium pabulum. Hac igitur de causa justissima natura perpetuo ibi plurimum sanguinem transmittit, ex eoque quod pinguis levis, aptusque est, ne videlicet humidum radicale citius absumatur, hic nihil aliud est, nisi adeps, eique materia, nec pro eo humidum radicale intelligimus, (ut quidam Juniores putarunt) quod si quis adhuc contendat calorem hunc nec tantam habere vim, ut ita agat in humidũ, ac candelæ flamma, huic cum Platone in Timæo respondebimus, talem calidum ignem esse, ut ipsemet appellare videtur, interea tamen magni Gal. dict. non obsistimus, quia à Platone dissentire videtur. At si quis pertinacius, ne dicam stultè adhuc certet pinguedinis adipisve consumtionem non ab elementari calore fieri, cum eo non contendemus, satis pro nobis esse putantes, adipem à calore absumi, ut ne dum Gal. verum etiam omnis medicinæ parenti Hippo. placuit, & caloris fontem esse cor ipsum

Vide Gal. 11. met. 15.

a. l. de temp c. 4.

Com. 59. 2. ar. med.

Verus usus adipis cordis.

Citatis locis lib. de salub. diæ.

ipsum, quod si malit à nativo, ac ab elementari magis, vel à quopiam alio, hoc non inficimus, nec enim nostræ positioni è directo adversatur. Mirabitur quis forsan, ac dubitabit, quomodo unamet pars scil. adeps seu pinguedo tot usibus sit opportuna, quippe cũ obtinet præcipuum usum, quem obtinet situm. Natura enim copiosissimam clunibus obduxit, ut illâ adipe pulvinaris vice uteretur. Ea namque, quæ inter entem membranamque collecta est, eundemque, quem vestis catoque simplex usum præbet; siquidem frigoris tempore calefacit, & si soli exponatur homo, vestis quoque instar refrigerat, calorem quominus penetret inhibens, ut bene dici possit eodem præsidio frigus & calorem arceri, tantummodo renum adipem quorundam animalium mulieres ad fucandas manus parant, ob suam à reliquo diversam facultatem. Nos autem non dubitabimus, sed cum Galeno summã opificis animaliũ sapientiam admiramur, quod plerumque instrumentum unum ad multas rationes efficiat, cui rei asserebat l. 8. de us. part. Lucrum accedit haud quaquam exiguum, quod scil. non tot instrumentis quam usibus egeamus. Sed unicum sæpe numero instrumentum multis actionibus atq; usibus sufficiat. Nec igitur mirum sit, si quem jam diximus usum in corde obtineat. Demum quæso, tu interdum pulchram rem audi. Scio tamen, quod & si veluti paradoxum aliis videbitur, tibi nihil mirum erit, qui circa dissectiones exercitatus fueris, sæpe quidem rem vidisti dissectis cordis ventriculis in ipsorum cavitate frustula quædam, portiones, ac ramenta adipis à nobis observata ac reperta, ita ut magis mirum sit, quomodo is ibi concrescat, ac qui supra cor ipsum. Et quis adhuc dubitabit, hanc etiam materiam esse caloris, atque ejus pabulum ubi ali is carpique possit.

[Margin: ca, t. 2. 12. 16. & alibi.]

[Margin: Usus pinguedinis secundum diversas partes.]

[Margin: c. 7. in fin. & alibi.]

[Margin: Nota mirum.]

Propterea ergò Gal. adipi cum præbet usum, ut in ingentibus caloribus inediis, & frequentibus exercitationibus deserviat: confirmavit nostram sententiam bonus Avic. verus Galeni interpres dicent: Pinguedinis autem & adipis congelatio super corpus minuitur, & augetur secundum minorationem caloris & ipsius augmentum. Itaque calor fabulatur adipem & pinguedinem. Sic etiam Fernelius ostendens nobis triplex flammæ pabulum, tertium asserit est materia præpinguis, ut oleũ in lucerna, deinde adeps. Et hic mihi videtur verus usus à nemine unquam hucusque patefactus. Tu interim si ita sentias, me certiorem facias, nam si hæc tibi haud displicere cognovero, quamprimum alia & majora mittam, interim Julium tui studiosissimum ama.

[Margin: l. 16. c. 2. de usu par. 2. pri. Do. 3. c. 3. l. 4. de spi. 2. & in n. cal. c. 3.]

F I N I S.

JULII JASOLINI HIPPONIATÆ OSTEOLOGIA PARVA.

POMPEIO IUDICIS URSINI Medico Clarissimo JULIUS JASOLINUS Felicitatem.

JAMDIU putavi, Doctissime Pompej, quæcunque à Clarissimis Anatomicis de ossium articulationibus latè diffuséque tradita sunt, ea quam brevissimè explananda. Qua in re non modo Iuvenum sumtui, sed & labori consuluisse visus sum, quibus emere, nedum legere tantum librorum numerum molestum erat. Præterea illi Galenum, tantum abest, ut insequantur, ut eum omninò accusent. Sed quoniam noster Præceptor Philippus Ingrassias Galeni mentem de ossium syntaxi præter cæteros omnes assecutus est, propterea primum ossium articulationum typum juxta Galenum, ut ejus nuda verba sonant, explicabo, Deinde, quo veritas elucescat, ipsius Philip. tabellam pro Galeno addam. Tum reliquorum in Galenum irruentium sententias per tabellam seorsum ponam. Postremo voces omnes, quibus commissurarum ossium corporis humani differentiæ indicantur, & etiam eorundem obscuriora nomina brevi explicabimus, ac tandem horum numerum ex diversis sententiis ostendemus. Quibus benè ac ad amussim perpendis facillimè quisque etiam junior adhuc ipsius anatomes erga ὀστεοτομὴν scientiam suo marte adire aggredique potest. Damnant Gal. Andreas Vesal. Reald.

ald. Columbus, Ioan. Valverd. Franciscus Anto. Cattus, aliique nonnulli, primò, quod canina & simiarum ossa pro humanis descripserit. Dubitant præterea ex his aliqui, an liber de ossibus legitimus sit Gal. fœtus, ob aliqua errata in eo inventa. Rursus mordent, ut inconstantem, nam in prooemio dicti libelli videtur oblitus illius, quod prius dixerat; cum enim Synartro si obscurum & non manifestum motū primò tribuisset, non debuisset p.p. suturam, Gomphosin, & Armoniam ejus differentias numerare quod nullum penitus habent motum. Nisi cum authore libelli introductorii seu medici inscripti συνάρθρωσιν ad stabilitatem factam esse dicere voluisset, quod tamen repugnasset iis, quæ in sequentibus aliquot capitibus libri de ossibus scribit: præsertim cap. 13. ubi connexionem costarum cum pectoris esse συνάρθρωσιν, quod horum sit exiguus ac sanè obscurus motus, disertè appellat. Videtur ergo vel aliquis error latere in textu, vel immemor fuisse illius, quod paulò ante jam dixerat. Sed turpe dictu est, Medicorum principem in tantum incidisse erratum. Solus ex tot anatomicis insignis Philippus Ingrassias, Philosophus ac Medicus præclarissimus, vereque anatomes peritissimus Gal. tuetur, tum de Synarthrosi, tum de Symphysi, ejusq; loca conciliat contra Vesal. & præcitatos Neotericos, ut sole meridiano clarius in sua tabella patet. Quam quidē ex ejus Chirographo scriptam, & ab ipso interpretatam Messanæ accepimus, & hanc ejus manu ipsius sententiam cæteris præstantiorem, omnique labe carentem, & quæ nihil habet calumniæ, atque à Galeni placitis minimè discedentē semper sectati sumus. Cæterum Anatomicorum aliqui secus atque Galenus sentiunt, structuramque atque ossium commissuras, & contextum suo arbitratu informant. Hac igitur de causa ipsorum sententias seorsim tabellis distinctas patefacimus, & interdum adhuc inter ipsas lis tanta est, quanta inter eos, & Galenum. Igitur hac ratione motus plures tabellas classicorum tantum Anatomicorum, veluti Galeni, Vesalii, Ingrassiæ, Columbi, Valverdæ, Catti in his typis breviter seriatimque suo ordine dispositas enumerandas curavimus. Post nudam (ut aliqui intelligunt) Gal. tabellam ipsius magni Ingrassiæ (A) ossium texturam eorundemque (ut ita dicam) congeriem, quamplurimis ossium exemplis (ad totius fere Sceletiusum) exornatam ex Gal. mente locupletissimamque adjunximus. Nec in cæteris tabellis sigillatim exempla in unaquaque differentia adducimus, ne eadē pluribus in locis repeteremus, nihilq; ferè exemplis ipsi differunt. At ubi manca exempla scripta sunt, ut in Enarthrosi, quæ est sub Diarthrosi in tabella Ingrassiæ, ob loci angustiam ipsius Realdi (B)

tabellæ, atque sub Enarthrosi addidimus. Cæterum quo facilius inveniamus inter eos controversiam, in tabellis exempla adducimus: quemadmodum de Symphysi (C) & Syssarcosi (C) in Vesalii facimus, quæ utraque negatur ab Hispano Valverde (D) Cattus (G) verò omittit & improbat eam, quæ per Synenrosin, & quæ per Syssarcosin fit. Igitur tam, quæ per Synchondrosim, vel quæ nullius corporis interventu fit, tantummodo Symphysin esse censet, quam quidem rem miror, quomodo in re adeò clarâ tanti viri hallucinati fuerint. Namque Gal. sententia de Symphysi in lib. de ofs. defendi potest, si dicamus, eum vocem illam impropriè pro quavis cohærentia usurpasse. Erit igitur bifariam divisa, vel per se, & propriè, vel per accidens, ut Doctus noster Ingressias sentit. Præterea Columbus Gal. & Vesredarguit, tum erga totius corporis humani ossium texturam (uti videre est in ipsius tabella, in qua sub Symphysi futuram, Gomphosin, & Armoniam posuit) tum & circa particularia exempla, namque secundam & tertiam digitorum aciem inter se per Ginglimon sub Diarthrosi componi autumas. Quin igitur ii omnes inter se discrepant, ac alii alium invadit, obtrectat, lacerat, & genium infigit, nulli dubium est, omninò ab eorum sententia recedendum esse, ac ex vivo Gal. ejusque simiæ Ingrassiæ fonte aquam hauriendam potius, quam ex turbidis eorum rivulis. Equidem si ipsos unanimes, atque una concordes reperiissemus, forsan sententiæ alicujus eorum niterer. Verum fratrum discordia pessima, atque (ut ajunt) proprio genu crure. Habes ergo sententias Illustrium virorum & nominum obscuriorum circa ossa expositionem, & eorundem numerum, eo quidem ordine cuncta disposita & ornata, ut quivis etiam adhuc Iunior facillimè & nomina & voces commissurarum ossium, ac eorum numerum inveniat, ac ex tot eximiis viris eum potissimum eligere, ac sectari, quis possit, quem maluerit. Accipe igitur hæc hilari fronte veluti pignus amoris mei erga te, quo te dum vivam prosequar, & si qua mutanda censes, ipse mutato, vel me moneas, nam te autore omnia incudi reddam.

C.tab.3.
D.tab.5.
G.tab.6.

* *
*

POM-

POMPEIUS IUDICIS URSINI
IULIO IASOLINO
Medico Doctisſimo
S. D.

HOmines Hominum causâ natos eſſe, præclara eſt apud ſtoicos ſententia, JULI Doctiſſime: quæ cauſa multorum movit animum, ut aliquid dignum invenirent, quò mortales juvarent, hinc tot artes, hinc tot ſcientiæ ortæ ſunt; inter quas eſt medicina à diis inventa, & ab hominibus expolita, quæ citra controverſiam inter omnes artes plurimum affert utilitatis vitæ mortalium, quid enim ad vitam ſalutarius, quam medendi ratio? quâ ſanitatem conſervamus, morbos removemus, ac animam penè è corpore fugientem retinemus: hujus autem diſciplinæ cum plures ſint partes, una tamen inter cæteras præcipua ab omnibus eſſe cenſetur, Anatome quod humani corporis ſtructuram & fabricam docet, citra rerum abſolutam cognitionem fruſtra ſanitas conſervari, aut morbi curari poſſunt. Jacebat ac prorſus emortua erat poſt Galeni ſecula, barbarie obruta hæc ſcientia, quæ revixit, atque à profundiſſimis tenebris caput ſuum erigere cepit ope Andreæ Veſalii Anatomicorum noſtra tempeſtate Principis poſt quem etſi multi ſecuti ſunt Anatomen exercentes, qui nova aliqua invenerint, nullus tamen tot præclara opera edidit, qualia & tu, in quibus novos partium uſus doces, priſcis & junioribus incognitos, & multas partes corporis ab aliis non repertas demonſtras: quod facile innoteſcit ex quæſtionibus à te dilucidatis, de cordis adipe, de humore aqueo exiſtente in pericardio: tandem in lucem prodiit opus tuum de oſſibus, in quo certe admiror nominum genuinam explanationem, compendioſam brevitatem ad memoriæ uſum, & maximam in conciliando authores dexteritatem. Perge igitur ut cepiſti juvare artem medicam, majora enim his ingenium tuum indies pollicetur. Vale, & me, ut ſoles, ama.

* *
*

ANimadvertat hic candidus lector quando magnus noster Præceptor Philippus Ingraffias hoc structuræ ordine defendit Gal. nostrũ (uti præclarum, insignem, ac doctissimum medicum decet) ejusque loca conciliat; nec ut cæteri fecere, ipsum damnat, imò procemii verba interpretando, & simul 2. de art. com. 6. (ubi motum habere obscurum synarthrosin ait) cum introductorio concordat: quo in loco propter quietem esse synarthrosin testatur, atque unà alia plura Galeni loca conciliando à genuino ipsorum morsu vindicat, hoc pacto videlicet, synarthrosis bifariam extat, namque vel est eorum ossium, quorum motus invalidus est, difficilis & obscurus, vel quorum nullus, & propter quietem. Interdum sic omninò Gal. locum in procemio exponendum censet. Si cum motu à diarthrosi pro motus quantitate differt. Item synarthroseos quoque triplex est species, quasi dicat, præter prædictas 3. species quæ sunt non solum diarthroseos sed & synarthroseos, quando est cum motu, seu Enarthrosim Arthrodiam & Ginglymon, triplex quoque q. d. tres quoque aliæ sunt species, quibus est sine motu, sutura, Gomphosis, & Harmonia, & sic conciliãtur etiam loca lib. de ossib. c. 13. 18. 19. 22. & 24. Quibus in locis multas synarthroseos species ponit, quæ neque ad suturam, neque Gomphosim, neque Harmoniam reduci queunt. Verissimam igitur Galeni mentem assecutus est, cum illud (quoq;) ponderasset.

* *
*

Tab. III.

- *Humani Corporis ossa invicem componuntur ex Gal. nudâ sententiâ.*
  - *Per articulum, & est ea naturalis ossium compositio, quæ dividitur in*
    - *Diarthrosin, quæ est dearticulatio ossium, quorum motus evidens est; dividitur in*
      - *Enarthrosin, & est, cum excipiens cavum altum admodum est; caputque quod in id inseritur, oblongum.*
      - *Arthrodiam, & est, quæ cavum leniter & in superficie & capitulum etiam depressum habet.*
      - *Gynglimon, ea est, qua ossa sese invicem ingredientia conjunguntur, ut vertebræ inter se ac humerus cubitusq; alligatur.*
    - *Synarthrosin, quæ est coarticulatio ossium, quæ nec validum, nec manifestum, sed obscurum difficilemque habent motum. Dividitur autem in*
      - *Suturam, & est vel ad consutarum rerum similitudinem, vel serræ aut unguis.*
      - *Gomphosim, & est, cum ad instar clavi ossi os affigitur.*
      - *Armoniam, estque ossium obstructura, per simplicem lineam, ut in superiori maxillâ conspicitur.*
  - *Per symphysim, & ea est naturalis ossium unio, quæ etiam fit vel*
    - *Aliorum interventu, ut densiora sicciora que ossa, quæ junguntur vel*
      - *Per syssarcosim à carne*
      - *Per syneurosin à nervo*
      - *Per synchondrosin à cartilagine*
        - *Ex musculis tendines*
        - *Ex ossibus ligamenta, seu ligamentales*
        - *Ex cerebro & dorsi medullâ, voluntarii & sensibiles nervi oriuntur.*
    - *Absque medio, ut fungosiora ossa molliaq; mutuo inter se coalescunt coeuntque.*

Tab. II. A.

Ossium Corporis humani structura compositioque ex Magno Ingrassia ad veram Galeni mentem.

Per symphysim, hoc est coalescentiam seu quamdam substantiarum conjunctionem, ideo quantum ad ipsam spectat propter quietem. Hæc iterum duplex, scilicet.

- Per se propriè, absque ullius substantiæ interventu, ut quæ fungosiora spongosioraque ab initio fuerant, molliaque, & invicem conglutinabilia, ut quædam ossa sterni inter se, 53. secundum, cũ 3.4.5. & 6. quæ in unum coaluerunt, & ossa maxillæ inferioris per Gal. & ipsius lati sacrive ossis partes.
- Per accidens, & quasi impropriè, & largè scil. alicuius mediæ partes interventu, in unam quasi continuam indivisibilemque substantiam nexio instar glutinis sit atq; luti seu funis. Hæc vero symphysis in ossibus triplex est Gal. & Arist. teste l.2. de ana. ad. ult. & 2. de part. c.9. etiamsi quiescant vel alia ratione moveantur, scilicet per
  - Synchondrosin, hoc est cartilaginis intermediæ beneficio talis unio fit; ut ossa pubis, & quædam pectoris ossa, ut primo cum 2. & 6.37. utplurimum & ossa puerorum cum suis appendicibus, quæ appendices sunt 318. & interdum 322. Syneurosin, id est per nervos, large interim nervi nomine capto quia 53. per ligamenta quædam unio fit, ut coxendicis os cum femore per ligamentum validum, sic & radius cum ulnâ sicque & vertebrarum omnium nexus, & tria auditorii organi ossicula inter se.
  - Syssarcosin, hoc est cum per intermediam carnem unio fit, uti non solum dentes invicem, & cum mandibulis uniuntur per gingivarum carnes, sed ossa quoque hyoidis cum ossibus pectoris mandibulaque inferiore, ac scapula, itemque radius cum ulnâ per musculum quadratum, atque qui etiam ad pronum radium movet.

Per arthrosin, seu arthrõ Græcè, hoc est per articulũ largè ipsum capiẽdo, scil. pro omni ossium adhærentiâ, inter quæ nulla unio fiat, seu propter motũ, seu propter quietẽ factam sit. Quæ enim propter motum articulantur ossa, sunt in ætate provectis 182. faciẽtes articulos 303. quãq; 305. Hæc igitur duplex est

- Per diarthrosin, quasi dicas dearticulationem, ut ea ossa, quorum motus evidẽs est, fiũtque huiusmodi articuli 183. vel 185. scil. inter ossa num. 157, structura hæc rursus triplex, scil.
  - Per enarthrosin, ut quando excipiẽs cavũ altũ admodũ est, & quod inseritũ caput, oblongum, ut femur cum coxendice.
  - Arthrodiam, ut quando cavum leviter & in superficie, capitulum vero depressum habet, ut primi cervicis vertebra cum 2. & dens secundæ cum prim. item reliquæ cervicis & thoracis vert. ii superiores.
  - Ginglimon, ut quando ossa 2. tã sese invicem ingrediẽtia cõponuntur ad simplicẽ motũ, ut ulna, cubitusve cũ humero. Item in tertiis & sec. quatuor digitorũ manꝰ articulis, & in 3. ejusdẽ pollic. & aliis.
- Per synarthrosin, quasi dicas coarticulationẽ, ut ea ossa quorum motus invalidus difficilisq; & obscurus vel nullus, & sic conciliantur Gal. loca ut inferius patebit. Hæc igitur duplex est -- --
  - Cum motu, & propter motum licet obscurum & difficilem, & est triplex scilicet per -- -- --
    - Enarthrosin, ut tali os cum scaphoide. Item 2.3.4.5.6. & 7. costarum cartilagines cum sterno, quamvis Gal. c.13. aa Arthrodiam reducit largè Arthrodiæ nomen accipiens, brachialis ossa invicem videl. prim. cum 2.5.6. & 7.
    - Arthrodiam, ut pri. costæ cartilago cum pri. osse pectoris & jugali ad primum os pectoris & ad scapulam. Item brachialis 2. os cum 3. & tertium cum quarto & sextum cum 7. & 7. cum 8.
    - Ginglimon propriè, ut tali os cum osse calcis impropriè, ut in singulis vertebris præter 1. cervicis, & 12. thoracis.
  - Sine motu, vel propter quietem, quæ etiam triplex est, scilicet per
    - Suturam vel instar laceram vestium, vel instar duarum serrarum sese mutuo recipientium, vel instar unguium.
    - Gomphosim, ut quando ad instar clavi os ossi infigitur, ut vere dentes in mandibularum fossulis ingrediuntur, sunt ossa 32. & totidem particulationes.
    - Harmoniam, ut quando ossium structura per simplicem lineam fit, ut quædam ossa maxillæ superioris, v.9.4. ossa inter se cum sextis & eadem inter se nasiq; ossicula, & duo scil. secundum & tertium, quæ in oculi sede reperiuntur, & alia, ut etiam sphenoides os.

Ani-

Tab.III. De contextu, ac structura ossiū Corp. Hum. secundā celeber. Vesal. mentem: Quemadmodū unius compositionis ossiū usus est ita quoq; multiplex est ratio. primū itaq; voluntarii motus genere ossium naturalis fit compositio, quā à Græc. ἄρθρωσις & ἄρθρον nobis articulatio; articulusq; dicitur. Cæterum motus in omnibus articulis non eadem est ratio. Nam ossa habent motum vel

- *Evidentem.* Ossa quæ habent motum evidentem, dicuntur committi per diarthrosin, ἀπάρθρωσιν Hipp. (lib. de art.) appellat, quæ de articulatio dividitur in
  - Enarthrosin
  - Arthrodiā
  - Gynglimon
- *Latentem:* Quorundam articulorum neque validꝰ, neq; manifestꝰ, sed obscurus latesq; motus sentitur, vocata est hæc articulationis species Græc. συνάρθρωσις, quasi coarticulationem dixeris. dividitur etiam in
  - Ενάρθρωσιν
  - ἀρθροδίαν
  - γίγγλυμον
- *Penitus nullum.* Eorum ossium, quæ nullum penitus habent motum, connexus quatruplex est species, nempe
  - Gomphosis
  - Sutura
  - Harmonia
  - Symphysis

(C) Est autem Symphysis naturalis ossium unio, quâ commissuræ formâ appendices suis ossibus connascuntur in ætate quidem minoribus, cum ossa adhuc mollia fungosaq; existunt, cartilaginis interventu, ut ossa sacri ossis lateribus commissa invicem & in pube coalescunt. Cæterum omnes ossium constructuræ species, aut alicuius, aut nullius corporis beneficio committuntur. Nullius partis beneficio in natu grandioribus ubi ossa ficciora jam sunt reddita, & induruere, appendices ipsorum ossibus coalescunt. Nam adeo ipsis minutum, ut coalitus lineam vix conjicere queas, omnes quoque Suturæ, quemadmodum etiam Harmoniæ absq; corporis alicujus auxilio connectuntur. Alicujus corporis ope connectuntur ossa trifariam, per σινεύρωσιν, συσσάρκωσιν, συγχόνδρωσιν.

Non solum, ut dentes in suis alveolis carne firmantur, verum etiam musculi plerumq; ossa nectunt. Et quia musculi veteribus teste Aristot. carnis nomine appellantur; Ideo connexus, qui iis fit; syssarcosis appellatur.

Tab. IV. Tabula Compositionis ossium humani corporis per Realdum Columbum.

- *Per articulum, qui est ossium compositio cum motu. huius duæ sunt differentiæ*
  - *Diarthrosis; quæ est dearticulatio ad motum manifestum. dividitur autem in*
    - *Enarthrosim, ut est articulatio femoris cum coxentice humeri, cum scapulâ primæ aciei digitorum, cum post brachialis ossibus.*
    - *Arthodiam*
    - *Gyngliмon, ut ulna cum humero, femur cum tibia, & 2. & 3. digitorum acies.*
    - *(Eo vero inter se differunt quod hæ obscurum, illæ manifestum habent motum.)*
  - *Synarthrosis, quæ est coarticulatio cum motu obscuro, in easdem autem species dividitur, in quas diarthrosis dividebatur, videlicet in*
    - *Enarthrosin*
    - *Arthrodiam*
    - *Gynglimon.*
- *Per symphysin, quæ est ossium inter se conjunctio, seu unio sine motu. Hanc nobis visum est dividere in - - - - - - -*
  - *Suturam*
  - *Gomphosin*
  - *Harmoniam*

Omnia hæc invicem committuntur
- *synchondrosi*
- *syssarcosi.*
- *syndesmosi.*

Tab. V.

Trifariam conjunguntur ossa humani corporis, ut Johannes Valverda Hisp. opinatur.

- *Vel ad motum manifestum, & dicitur diarthrosis, quæ dividitur in*
  - *Enarthrosin,*
  - *Arthrodiam*
  - *Ginglimon.*
- *Vel ad motum obscurum, & dicitur Synarthrosis, quæ etiam dividitur in easdem species, in quas diarthrosis dividebatur.*
- *vel ad nullum motum, hac autem syntaxis ossium est innominata, quæ rursus nomine carens dividitur in*
  - Ῥάφην
  - γόμφωσιν
  - ἁρμονίαν

D. *Fit symphysis bifariam, vel per synenrosin, vel per synchondrosin. Omittit interea & negat, quæ per syssarcosin fit Gal. auctor. nixus in probl. l. de ossib.*

D. *Præterea censet, ossa absque medio ullo pacto inter se uniri posse ut sunt fungosiora, & cætera. Sensuque ipso sententiam suam probat atque patefacit.*

Tab. VI. *Francisci Antonii Catti Tabella ossium constitutionis divisionem ob oculos proponens.*

Ossa ad invicem componuntur

- *Articulo, in quo aut*
  - *Motus adest*
    - *Evidens, & dicitur diarthrosis, ejus differentiæ sunt*
      - *Enarthrosis*
      - *Arthrodia*
      - *Gynglimos*
    - *Obscurus, & dicitur synarthrosis cujus differentiæ*
      - *Enarthrosis,*
      - *Arthrodia*
      - *Gynglimos*
  - *Nullus adest motus, hujus differentiæ*
    - *Sutura*
    - *Gomphosis*
    - *Harmonia*
- *Symphysis quæ fit aut*
  - *Nullius interventu, ut epyphyses cum suis ossibus.*
  - *Dum aliquo interveniente, ut cartilago, & dicitur synchondrosis.*

Nomi-

Nominum obſcuriorum paſſim cum in lib. de oſſib. tum etiam in aliis Gal. libris (ad oſſa tantum ſpectantia) occurrentium brevis enucleatio.

QUam Latini propriè APPENDICEM, additamentum, & adnaſcentiam reddunt, eſt os oſſi adnatum, & peculiarem obtinens circumſcriptionem; neque illius oſſis cui committitur, vera eſt portio. Hæc autem adnata appendix oſſium pars eſt, quæ à junioribus animalium oſſibus decoctis facile ſegregatur. In provectis ſiquidem ætate hæ adeò pertinaciter ſuis oſſibus adnaſcuntur, ut ab iis avelli haud poſſint, vixque conjunctionis lineam exprimant, & verè ſuorum oſſium portiones eſſe videntur, ſunt ſinuum medullam continentium oſſium opercula. Damnat Veſalius Gal. qui talem appendicibus præbuerit uſū, verum poſtquam non acquieſcit ejus benedictis, optarem aliquod novū ab eo & à Fallopio repertum, qui tradunt, primò aliqua oſſa medulla carentia habere ſuas appendices, nonnulla vero contra eſſe medulloſa abſque appendice, veluti eſt gena inferior. Nos dicimus, quod temere ii Gal. redarguant: Namque cuncta oſſa vel medulla, vel ſucco conſimili nutriuntur, quæ vel in magnis aut exilibus & anguſtis cavernulis detinentur, maxilla inferior medullæ quidpiam in ſe ipſa habetur, proceſſum tamen nullū habet. Denſior enim eſt, quam ut proceſſu indigeat. Verum cum laxitas ſimul & cavitas adſunt, protinus videre eſt, caput quoddam ad finem ejus adnatum. Quod ſi objicies magnis oſſibus medullas is inferiora ſuperioraque eorum capita, Ita unius, ut medullam abſque epyphiſis ope continere poſſe videantur, & eandem vicem gerant. Reſpondemus quod cum illud os ſit rarū & laxum etiamſi ipſa medulla profluere t, niſi Appendice pro operculo muniretur, & ſic dicimus, de omnibus oſſibus quæ appendices habent. Duplicem præbet appendix uſum Gal. præcitat. cap. (mea ſententia) cum aſſerat, tum quod operculo quodam indigent, tum quod denſum id eſſe oportet, ac ſolidum, & maximè ij parte in dearticulationem deſinit, quæ enim dearticulentur, oſſa dura poſtulant, ut quæ aſſiduè erant movenda, atque inter ſeſe atterenda.

Epiphyſis Appendix.

De hum. corpor. fab. l.1. c.3.

Vide Gal. l. xi. de uſ. part. c.18.

Galeni defenſio.

Ἀπόφυσις; quem Latini proceſſum vertunt, eſt oſſis pars nihil à ſuo oſſe differens, quā quod tuberculi ſeu gibbi inſtar ex oſſe procedit, quemadmodū arboris trunco radices, ramiq; extuberare, ac procedere videntur. Conferunt proceſſus præcipuè ad commodam articulationem, & oſſium commiſſuram; deinde ad multarum partium exortum aut inſectionem & propugnandi vice interdum, ut ſcapularum & vertebrarum proceſſus teſtabuntur.

Corone. corona & cornix. Κορωνὴ Latinis quibusdam Cornix, aliis Corona dicta, est acutus & in mucronem desinens processus, qualis utrinque in inferiori maxillâ habetur Gal. teste l. de ossib. in procemio, & 2. de mot. musc. c. 2.

Cephale Caput. Κεφαλή. Latinis caput, est ossis extremũ seu tuberculum crassum & orbiculatum, quod alterius ossis cavum articulationis motusque arbitrarii occasione subintrat, quale est femoris, quod coxendicis ossis simii inseritur.

Arthron Articulus. Ἄρθρον. Quem nos articulum dicimus, Græ. primam vocarunt ossium commissuram, ad motum paratam, verum Hipp. l. de fract. & de art. & Gal. in Com. caput ossis rotundum in sinum immissum Articulũ nuncuparunt, quod Latini etiam vertebrum dicunt.

Condilos Nodos. Κόνδυλος. Latini nodum vocant, qualia sunt femoris inferiora, & juxta genu depressa capita, quæ adeò obscuro tubere, gibbove prædita sunt, ut nunc sinus, nunc caput ea vocari debeant, non satis constet, vide de eo plura apud Vesal. l. 1. c. 11.

Trachelos & Hafchen. Cervix. Τράχηλος καὶ αὐχὴν. Latinis cervix tenuis est ossium processus, quorum extremum crassius redditum, in ossis caput finitur; talis conspicitur in femore juxta elatissimum ipsius caput coxendicis ossi in articulatum.

Cotyle, & Cotyledona oxybaphon. Acetabulum. Κοτύλη καὶ κοτυληδῶνα ὀξύβαφον. Latinis Acetabulum, sinus est, qui altius profundiusve descendit, ac ossis caput excipit, ejusmodi sinus observatur in coxa, ubi femoris caput admittitur.

Glene sinus. Γλήνη. Quæ vox latinè reddi nequit, ab ocularis sinus formâ, dicitur sinus, qui leviter & superficialiter tantũ cavatus est, ac talis occurrit, ut ignores, num aliud os admittat, aut aliud os subeat, haud secus, quam si suo plani levigatique asseres invicem imponerentur. Tales habentur in tersi ossibus, qua pedis ossa ipsis coartantur, & glene depresso condilen dictum respondet.

Supercilia. Ἴτυες. ὀφρύες. Ἄμβωνες, χείλη. Latinis supercilia, & labra nominantur, sunt autem processus ad sinuum orbem instar labrorum prominentes, & sinuum profunditatem augentes, Quo minus enim ossa promtè luxentur, supercilia inprimis conducunt, ut in coxendicis ossis sinu, cui femur inarticulatum, maximè liquet.

Bathmides sinus. Βαθμίδες. Sinus sunt, qui basis firmamentique ritu ultra quam animanti ex usu sit, os moveri haud quaquam sinunt. Tales in anteriori, humeri, & in posteriori sedibus singulos ulnæ processus excipientes, inveniuntur; Galeno auth. l. 2. de usu part. c. 15.

Sceletos. Cadaver assicatum. Σκέλετος. Latinis cadaver assiccatum dicitur, quod nihil aliud est, nisi humani corporis ossium invicem cohærentium universa compactio. Constat autem hæc compositio ex ossib. inferius numeratis.

Nume-

Numerus Ossium. Quæ Gal. l. 9 de placit. Hipp. & Plat. c. 8. plura trecentis esse tradit, ex his patet.

CAlvariæ quidem ossa (ad Vesalii & nonnullorum reliquorum mentem) viginti sunt numero, 8. capitis, scil. 2. Bregmatis seu syncipitis, utrinque nim. unum. Frontis unum, occipitis similiter unum, 2. infra, ad utramq; videlicet aurem unum, ossa temporum dicuntur. Septimum spenoides cruciforme, & Basiliare à nonnullis dicitur. Hæc tamen à Galeno numerantur, tum lib. de ossib. c. 1. tum & l. 11. de us. part. c. 18. 19. & 20. At qui Vesal. octavum ἠθμοειδὲς Ethmoides seu cribri forme appellatum clarioris doctrinæ gratiâ adjecit, de quo meminit Gal. l. 8. de iis part. c. 7.

Superioris maxillæ 12. præteritis tamen & privatim non enumeratis jugalibus ut quæ quorundam illorum 20. ossium partes tantum sint. Auditus instrumenti 4. Dentes 32. inferioris maxillæ magnâ ex parte unicum, ossis Hyoidis ossicula ferè sunt 11. Vertebræ 24. sacriossis plurimum 6. coccygis 4. costæ 24. pectoris 3. Gal. 7. recensentur, scapulæ duæ, totidem claviculæ. Humeri duo, ulnæ duæ, radii duo, carpi seu brachialis 16. utriusque scil. manus 8. metacarpi seu postbrachialis 8. in utraque manu 4. digitorum ossa 30. in utraque manu scil. 15. setamina ossicula 24. in singulis enim ut minimum, manibus sunt 12. Ossa sacri ossis lateribus commissa duo, femora duo, tibiarum duo, fibulæ duæ, totidem patellæ, duæ calces, totidem tali, navicularia ossa duo, tarsi 8. in utroque enim pede 4. pedii 10. in utroque enim pede 5. 28. digitorum pedis ossa, cujusque videlicet pedis 14. pedis setamina ossicula, perinde atque in manibus 24. Quod si hæc omnia cumulata in unum conjeceris numerum, universa erunt 303. aut si Gal. in pectoris ossis divisione imitatus fueris, 307. Verum de mente Doctissimi Ingressiæ erunt in natu majoribus 305. siquidem addit 2. ossicula stapedis dicta, nuper intus in aure ab eo diligentissimè reperta, in pueris tamen ex ejusdem sententia sunt 679.

At cuncta clarius sigillatim in magna nostra tabella prosequemur, & Fallopii opinionem declarabimus.

F I N I S.

JULII

JULII JASOLINI HIPPONIATÆ, PHILOSOPHI AC MEDICI, De Aquâ in pericardio.

Quæstio Tertia.

Adjecimus huic tractatum sive quæstionem de poris Cholidochis, & vesicâ fellea, pro Galeni adversus Neotericos anatomicos: in qua plura à nobis nuper observata extant.

Nova Methodus medendi Carunculas in vesicæ ductu obortas de vett. mente elucescit.

JO: BAPTISTÆ ARCUTII NEAP.

Ad excellentem Medicum

JULIUM JASOLINUM

Epigramma.

QUum tua vidisset præclara volumina Juli,
Edere quæ medicâ magnus in arte paras.
Obstupuit nimium Momus, dixitque recedens
Nil hic pro nostris dentibus esse potest.

JULIO IASOLINO, ARTIUM ET Med. Doctori Celeberrimo, Anatomicarumq; Aggressionum peritissmo, Iohannes Philippus Ingrassias Felicitatem sempiternam.

TUas recepimus (Juli mi dilectissime) omni dogmate medius fidius, præsertimque anatomico refertas, ideoque nobis meritò jucundissimas, gratissimasque. Cum adeo exquisitè de aqua prius in pericardio thoracisque vomicâ tam in vivis, quam in mortuis (licet in his magis) contenta substantia, ejusque viribus pertractas: deincepsque de felleæ vesicæ figura, meatibusque, ac novis tandem usibus adversus omnes (præter Galenum) præsertim duos Anatomes

mes solertissimos proceres, Vesalium inquam, ac Fallopium, ut germanum naturæ filium atque hæredem, rarissimumque ejusdem mirandum te esse, cuique compertissimum sit. Adeo, ut addendum vel diminuendum fore, nil mihi remaneat; Nisi te omnibus nervis, totoque pectore non laudare modò, sed hortari, ac veluti calcaribus excitare, ut pro tam præsentium, quam posterorum utilitate typographis cudenda nova hæc paradoxa, una cum omnibus numeris commendando tractatula de cordis adipe tradas; ne absentes futurive nobis tanquam ea desiderantes invideant, teque de ingrata avaritia incusent. Haud tamen his colophonium imponere sufferas; sed ad alia pro reipub. fructu, hilari, promptoque animo edenda te pergere exoptamus. Non nobis enim solis, at aliis quoque juvandis nati sumus. Cumque senio jam confectus hujusmodi administrationes, velim nolim, omittere coactus fuerim, gratissimum fore pro comperto habeas tuarum me lucubrationum reddi participem. Vale, & me, uti soles, tanquam tui amantissimum redama. Datum Panhormi Idib Iunii. 1576.

IULII IASOLINI HIPPONIATÆ De Aqua In pericardio.

IOANNI PHILIPPO INGRASSIÆ, PHIlosopho ac Medico Eminentissimo Anatomicorum Celeberrimo, Regnique Siciliæ Summo Archiatro Iulius Iasonius Salutem & Fælicitatem D. P.

QVæ in sequenti quæstione de aqua in pericardio habentur.

Humoris aquei in pericardio, & Thoracis cavo verus ortus indagatur, ejusque substantia consideratur.

Potionis exiguum per asperam arteriam deferri in pulmones thoracem & pericardium sensu & authoritate probatur.

Solvitur superiori quæstione promissum de adipis cordis consistentiâ & naturâ. Vsus aquæ in pericardio de mente neotericorum vett. & ex nostra sententia traditur.

Hichorum ex Thoracem penetrantibus vulneribus emanantium novus ortus inquiritur, & tandem qua ratione dum inflammatio est, cessant, deinde iterum fluunt, patefit.

Aquæ in pericardio Essentia, Substantia, Natura, ortus, & quantitas diversa in viris ac mulieribus indagatur. Galeni verba ponderantur de cordis palpitatione.

CAPUT PRIMUM.

SUperiori quæstione (Ingrassia doctisſime) de humore aqueo in pericardio quàm brevisſime me ſcripturum pollicitus ſum, quid ſit unde oriatur, quemve præcipuum uſum habeat: ſed quoniam vereor, ne exiguitate ingenii peccem, vel malevoli alicujus cavillatione offendar; licet rem accuratiſſimè explicare conatiſimus; propterea hunc laborem noſtrum tibi nuncupare ſtatuimus, cujus authoritate, nomine atque doctrina, certo ſcio, à nemine in me invectum iri. Eſt igitur ipſe humor aqueus (meâ ſententiâ) portio quædam perfectisſima, ſelecta, omnibusque numeris abſoluta humoris ſeroſi transmiſſa ab ipſa natura primogeneo forſan ortu, uſus cauſa mox oſtendendi.

Curtij ſententia improbatur. C. 8.

Ambigimus primò, an verè hic dici posſit humor ſeroſus, & an perpetuo cunctis hominibus reperiatur: ſiquidem nonnulli cenſent, viventibus adhuc hominibus haud reperiri. Verum ejus loco cruorem ſeu ſpiritum exiſtere, dehinc interitus tempore affatim eum in aquam verti. Atque Clasſici Anatomici & horum veluti anteſignanus inter neotericos Veſalius contrarium ſentire videtur; veluti ex adductis hic ejus verbis patet, l. 6. de human. corp. fab. „ Cæterum an hominibus ſecundum „ naturam ſe habentibus involucrum illud aquam contineat, quam ſe- „ roſi humoris modo in ipſius cavitate inter diſſecandum repoſitam ob- „ ſervamus, mihi non admodum perſpectum eſt. Quamvis nullam „ ſanè humani cordis ſectionem unquam aggreſſus ſim, in qua „ non multam ejusmodi aquæ quantitatem repererim, quocunque et- „ iam mortis genere, ſeu paulò, ſeu multò ante homo interiiſſet; Et- „ iamſi adhuc majorem copiam in mulieribus, quam viris animadver- „ terim; niſi illi Natura admodum fuiſſent humida. Quin etiam minus „ ferè aquæ in nuper mortuis adinvenis quam in his, à quorum ſectione „ diutius temperaſſem. Hactenus, probat de hinc per exempla, pluresque adducit hiſtorias anatomicas. Dicimus ergò, hunc humorem eſſe aqueum, ut ſupra deſcripſimus, atque omnis morſus, acredinis, ſalſedinisve expertem, quod ſi aqueum potius quā ſeroſum quis nuncupare maluerit, de eo non inficias imus. De nominibus profectò quæſtio eſſet, & ſi magis placet aqueum, ſeu aquæ perſimilem appellari ac ſeroſum, veluti Fernelius, & Veſalius ſentiunt. Hæc pro ejus eſſentia dicta ſuffi-

ſufficiant. Nunc videndum eſt, unde originem trahant, orianturque ſeroſi humoris ſubſtantiam ſecundum Ariſtot. gignunt arteria & vena, Gal. teſt. 1. de ſem. vel potius (meâ ſententiâ) deferunt; quæ quidem dubia ſunt Galeni verba, namque Græcè θορώδης ſeminalis dicitur αθορός ſemen genitale & propriè piſcium, quod lac convertit Gaza, ap. Ariſt. his venis exiſtentibus nulli dubium erit, humorem hunc oriri vel immitti ex 4. cordis vaſis, duabus ſcil. venis, ac totidem arteriis, ac etiam cum coronariis ſeu ſtephaneis, & quæ in eodem cordis involucro continentur. Nihil interea ambigimus, ſi quis nobis objiciat, ex arteria venoſa non ferri talem humorem. Etenim plures Anatomes Profeſſ. putarunt ac pro comperto habent, ex eo vaſe ſanguinem etiam transmitti, uti per ſenſum probarunt. Quod ſi verum eſt, nulla nobis amplius dubitandi anſa relinquitur. At ſi adhuc aliquis pertinacior hoc ut falſum potius quam ut verum accipere maluerit, cum eo haud contendendum putamus, ſiquidem noſtræ poſitioni minimè adverſatur, ſi tamẽ huic opinioni adhærere quandoque nobis placuerit, ſententiam interim Bottalii non rejicimus, ſed ut veram accipimus, de eo ſcil. ductu. ex quo ſanguis ex dextro cordis ſinu in ſiniſtrum transfertur permeatque: ſed de his alias fuſius; hæc currente calamo tantummodo dicta ſint.

Vide Reald. Columb. l. 8. de cord. & art. & Valverd. l. 6. c. 14.

Verum oſtendat noſtram ſententiam Gal. locus l. 5. de loc. affect. ubi teſtatur, ſe venæ ſectione curaſſe quosdam, qui cordis palpitatione affligerentur, imò affectum hunc miſſo ſanguine, antequam invaderet anteverriſſe, cum, inquit, atq; omnes eos ſanguinis detractio juvit & hoc accidente liberati ſunt, qui poſt ſanguinis miſſionem uſi ſunt victu & medicamenti, quibus eſſet extenuandi facultas. Educimus ſiquidem ſeroſum humorem, qui ad cordis vaginam permeat illabiturque, una cum ſanguine per ipſam venæ ſectionem confirmarunt hanc Gal. ſententiam Paulus Æginet: Aliique plures. Verum exactius cum aſſerit veteres cauſam huius omnẽ vel in ſanguinis exuperantiam vel in humorem copioſiorem pericardio infixum retuliſſe; hæc ideo adjecimus quo probaremus per venas arteriasque humorem ſeroſum in cordis vaginam etiam deferri, præter potionis exiguum, ut in ſubſeq. capite enarrabimus.

Cap. 2. & 6. nec nõ 1. in 3. de morb. vul. con. 2.

Vid. Fern. 5 l. 5 de p. mor & ſympt. c. 12. in fin.

Vide Avic. 11. 3. tr. 2. c. 1. 2. & 3. & Conſteias Mongii annotat.

* *
*

De Aqua in Pericardio, quod potus portio ingreditur per asperam arteriam od pulmonem, pericardium, & thoracem, comprobatur authoritate Hipp. Plat. Gal. & experimento.

CAPVT. II.

POstquam hæc absolvimus, redeundum est, unde digressi sumus, scil. unde ortum trahat hic humor, quando ex jam dictis vasis tantummodo non acquiesco, verum aliunde perquiro. Veritus semper sum, aliquod in medium proferre, quod veluti paradoxum nonnullis videri potest, uti nunc cogor: ipsa demum veritate impulsus, tuaque fretus; scio enim quam sis non solum sectator, verum etiam amator veritatis (uti optimum Philosophum decet, qui nihil antiquius possidet) ne autem balantum more cum cæteris concurram meam sententiam afferam, authoritatibus, rationibusq; munitam. Aqua quæ in involucro observatur, & quæ in thoracis cavitate, ortũ ducit, nedũ ex vasis inibi contentis, verũ etiam & potus aliquid, roris modo, ac madoris eò penetrare censemus, quod fit, tum per ipsam anastomosin, tum etiam per diapedesin (si cum potu assumimus labendo veluti per parietes aliquid influit) rectè dici hæc possunt; quod autem ita permeat communis est Medicorum consensus ac ex Hip. clara sententia liquet, cum inquit, sed quomodo de aqua acer-
„ vatim irruens, turbationem ac tussim multam exhibet? propterea, in-
„ quam, quod contra respirationem fertur. Quod enim per rimam il-
„ labitur, tanquam juxta parietem delabens, aëris elationi non instat, sed
„ levem ac lubricam quandam viam humectatio ipsi præbet. Hunc ita-
„ que humorem cor de pulmone unà cum aëre abducit. Aêrem quidem
„ igitur, ubi in medelam cessit, necessariò oportet retro per eandem
„ viam, quâ abduxit, rejicere; verum humorem partim in culeum ac
„ vaginam suam expuit, partim rursus unà cum aëre foras propellit. Liquet igitur per arteriam venosam humorem aqueum ad cor abduci. Hanc Senis sententiam confirmavit. Gal. plurimis in locis, præcipuè tamen l. 7. de us. part. c. 17. cuius verba ita sonant. Sic etiam meminisse hic oportet eorum, quæ in lib. de plac. Hipp. & Plat. monstravimus, quod scil. potionis exiguum quoddam in asperam arteriam deferatur, in orbem circum ejus tunicas expressum, non per mediam capacitatem iter faciens: quodque humoris istius est copia, quæ repente à pulmone accipiatur, quodque ipsum totum madefaciat. Idem etiam confirmare videtur lib. eodem versus finem, tradens quod in omnibus febribus ardentibus contingit voces fieri, quas Hipp. vocat κλαγγώδεις, hoc est clangosas, partibus tum

Et 4. meth. med. c. 7. & alibi sæpissimè.

c. 7. Hac voce Hom. etiam utitur.

tum ad pharinga, tum ad arteriam pertinentibus exiccatis. Contra in destillationibus ac gravedinibus vox efficitur rauca humoris superflui copiâ. Nec probatione, authoritateve egent, quæ sensus judicant; Quandoquidem in nobismetipsis experiri licebit æstivo tempore, præcipuè tamen si quis in sole ambulaverit, & siti interdum vehementi crucietur, vix loqui potest: Sumpto postea aquæ haustu, loto vel ore statim vox redit, ecquid amplius immoror? cum vetustissima sit hæc sententia? Nonne antiquissima fuit hæc divini Platonis opinio, qui sic scriptum reliquit,

Cum verò ex cordis palpitatione in terribilium rerum timore, ex „ iræ excitatione præviderent fore totum hoc irascentis partis domiciliũ „ æstuosum ac propemodum ignitum redderetur: subsidium illi pulmo- „ nũ forma aggenerata invenerunt: quæ mollis primum, ac exanguis, de- „ inde cavernosa spongiæ instar, ac foraminulenta est, ut spiritu potuque „ excepto respirationem refrigeraret æstumque mitigaret. Hæc Plato. „ Atqui Hipp. Platone vetustior, nedum ratione, verum experimento „ probavit, ostenditque notam, asserens signum autem huius rei hoc „ est. Si quis enim aquam cæruleo calore aut rubricâ temperatam sitien- „ ti valdè bibendum dederit, maximè sui, hoc enim pecus non est curio- „ sum, neque munditiei deditum, deinde dum adhuc bibit ipsius guttur „ reseret; hoc calore reipsum tinctum reperiet: Sed non est cuiusvis hæc „ chirurgiæ aggressio. Nequaquam fides nostra suspecta esse debet de „ potu, quod homini in guttur vergat. Hæc Historia fuit vett. communis sententia. Elapsis annis, cum anatomen cuiusdã nobilissimi viri aggrederemur, jussu magistratus, eo, quod repentina morte præventus fuerat, & suspicio erat, ne causa leti veneficum fuisset; tandem cum nulli visceri vestigium sive nota ulla deleterii pharmaci appareret; invenimus pericardiũ ingenti mole tumens, quo manibus leviter presso, humor ipse aqueus ex ore ubertim manasse liquido conspeximus, conjeci ex his ob cordis palpitationem ipsum statum obijsse: & quamvis in omnibus hoc non ita succedat, tamen historia hæc veram nostram sententiam patefacit.

Platonis verba. Vide thime: lib. 32. & Gal. 8. de Plac. Hipp. Plato c. 9.

Nota pulcherrimum Magni Hip. experim.

Hipp. verba in lib. de corde.

* *
*

Humoris Aquei in cavo Thoracis reperti observatio. Ichorum & thoracem penetrantibus vulneribus emanantium ortus inquiritur, solvitur superiore quæstione promissum de cordis adipis consistentia atque natura.

CAPUT TERTIUM.

VEni in præcitatam sententiam ob plures causas, siquidem cum pluribus annis multa corpora secassem diverso mortis genere interemta, rursus diverso inter ipso tempore interitus. Cum scil. aliorum affatim post obitum, aliorum verò aliquibus post diebus anatomen eorum aggressus fuissem, omnibus in iis fermè quantitatem aquæ in thoracis cavitate haud flocci pendendam, cruore ipso nonnunquam mista observari. Dubitans interdum, unde hæc ortum ducat, quidve sit. Revolvens Magni Vesalli volumina reperij eum de hac meminisse, quod quidem summè mihi satisfecit, ita ut tum sensus, tum præcitati Viri authoritas me tenuerint. Inquit autem l. 6. c. 8. versus finem, (in prima impressione quandoquidē hæc verba in 2. Venet. editione manca sunt) „Neque hic me movet, quod quis, unde hæc aqua calidissimo visceri af- „fundatur, interrogare possit, quem præter adipem, quo humanum cor „imprimis scatet madorem in reliquis nuper commemoratis sedibus a- „nimadvertamus, & in aquæ subtercutem specie ab utero ἀσκίτης dicta „tantam aquæ vim in peritonæi amplitudine & etiam in aquoso ramice, „& interdum viventibus in thoracis amplitudine asservari in dies disca- mus. Concludit denique in ultimis verbis, maximam serosæ aquæ copiā in peritonæi, & thoracis amplitudine colligi, & in cadaveribus sole relictis, hoc autem ob vim ejusdem caloris contingere autumat. Nec nobis satisfacit, si aliquis diceret, naturam tantum aquæ ibi procreasse ob membranas inibi plures existentes, ut maderent. Etenim membranæ nullis partibus connatæ, neque invicem hærentes perpetuo madidæ ac lubricæ apparent, ut oculi palpebrarumque interior superficies, ac jecoris quoque intestinorum reliquarumque partium invicem tantum accumbentium, non verò connatorum, superficies madorem lubrici cōtactus gratiâ semper commonstrent. Quod etiam eximii Vesal. testimonium confirmat, ut liquet ex cap. 3. l. 6. de humani corpor. fab. absurdū equidem reor, si quis conjiciat hanc tantum ob causam tantam eo aquæ quantitatē à natura missam fuisse, quandoquidē eadem ipsa cæteris consimilibus partibus negavit, quæ cum justissima sit, ut etiam ab Hippocr. & Gal. sæpe nuncupetur alias non destitueret, si indigerent.

Vesl. observavit aquā in thoracis cavo.

Sed cum ea nihil frustra agat, necessarium erit aliam causam indagare. Alia causa, quæ mihi præbet maximam dubitandi ansam est quantitas humoris aquei profluentis tot diebus egredientisque ex thoracem penetrantibus vulneribus, etsi in principio hoc latere videtur gratia cruoris cum eo commisti, quod ex vulnere emanat. Verum primis ferè elapsis diebus membranisque læsis (alioquin minimè mea sententia profluit) videmus etiam non lynceis oculis humorem aqueum quoquo pacto alteratum eo modo emanantem, ut quispiam rei anatomicæ ignarus potum uviversum inde exire putarit.

Dubium, quare tanta Hichorum copia ex thoracem penetrantibus vulneribus emanat.

Quanquam provincia hæc satis sit ardua, meisque viribus impar, tamen tuo fretus judicio (ut quimus, quando non ut volumus) ipsam aggredior. Siquidem si scopum non feriam, dubitandi aliis occasionem afferam. Cum eo loci vigeat fons caloris, ac totius corporis veluti calidissimus focus foveatur & gliscat, non modo intra pericardium, verum etiam & ad præcordia ipsa, universumque denique thoracem, necessum erat, cunctas has particulas perpetuo madore oblinitas esse, quandoquidem calor noster perpetuò refrigeratione, pabulo, & expurgatione indiget, alioquin extingui ipsum & extabescere oportebit. Veluti superiore quæstione jam ostendimus. Hanc igitur ob causam sic eximia & illustris rerum Natura tulit, ut tum per venas tum & per arterias & per indesinentem anastomosin & periopedesin veluti etiam prioris partes semper hæ partes & refrigerentur, calorque ipse pabuletur, tum eo ipso humore aqueo selecto, tum etiam ipso adipe, cujus quidem substantiam si benè intueberis, dum liquatur quoque pacto aliquantisper diversam à reliquo invenies; non tamen suos limites fugientem, cum non sit natura omnino dissimili. Adeps enimvero hic, si substantia oleosa pinguique tantum esset, facillimè ab ingenti calore liquesceret; portioque ipsius pabuli deficeret, quod absurdum est. Hac igitur de causa provida rerum natura adipem hunc ea substantia molita est crassa aquea aereaque mista, in qua quidem meo judicio aquæ ipsius elementum aereum prædominatur, exuperatque, ne scil. ipsa incensa ustaque statim ferè immodicè calorem augeret, & sic quidam esset oleum camino addere, & sui ipsius interitum causa existeret. Quod si cui hoc experiri libuerit ipsum in flamma liquens persentiet quidem quem alias diximus crepitum sonitumve, rursus si ipsum liquatum expendas, videbis luce clarius adhuc, aquæ naturam potius servare, quam adipis; nam vix facile coit, seu densatur, durescitve, ut inde summā rerum opificis providentiam admirari cogamur.

Tantum hic acu rem pungit: sed dubii solutionem quære in sequenti capite.

Solvitur in 2. quæstione promissum.

quæst. 2.

Prænarrata de Humore aqueo tum in Thoracis cavo tum etiam in pericardio brevi quodam epilogo repetuntur. Eius deniq; usus ex Hipp. Vesal. & ex nostra sententia panditur traditurque. Plura adjiciuntur spectantia ad Thoracis vomicam, & denique causa, cur fluores ex his vulneribus magis plerumq;, interdum nimis emanent, inquiritur ac detegitur.

CAPUT QUARTUM.

Dicimus tandem humorem in thoracis cavitate repertum oriri tum per ipsum transcolatum, sudoris modo ex vasis, uti diximus, & veluti per anastomosin & diapedesin, (subintelligimus tamen hæc) nec non & per ipsum potum, exigua tamen quantitate, quod minimè rationi absonum putandum est, uti supra probavimus, nec non & videre licet sæpius cruorem & excrementa ex thorace educta, quod si datur egressus horum, datur etiam & ingressus dicti potus portiunculæ, pro usu comuniter ab Anatomicis tradito, præsertim Vesalio, qui cum probasset madidas, lubricasque perpetuo esse membranas, veluti interior costas succingentis, atque peritonei superficies, subdit tandem. Nunc „autem cor in continuo versans motu, neque dum vivit animal nunquā „vel momento in ipsius quod alioquin non movetur involucro quie„scens, calidissimum viscus meritò censetur, cur minus non madorem „duntaxat, ut reliqua omnia, sed aquam à natura ipsi privatim ejusdem „usus gratia largitam nanciscetur? Hic est verus usus prius ab Hippocrate omnis medicinæ parente brevibus quibusdā iis verbis descriptus ac traditus, & à cæteris omnibus post ipsum receptus ac confirmatus; cor fi„gura veluti pyramis est, colore autem abundè puniceum & tunicam „levem circumdatam habet, & est in ipsa humor modicus veluti uncia, „ut putare possis in vesica cor diversari. Facta est autem ea gratia, ut „sanum in custodia florescat. Habet autem humiditatem tantam, quan„ta satis est æstuanti in medelam. Cæterum hunc humorem cor emin„git, bibendo ipsum assumens ac consumens, pulmonis vim, potum lambens. His Hipp. & Vesal. benedi. His addidimus eundem humorem usum etiam præstare cordi, ut inibi adeps concrescere possit efficiens tanquam causa, uti supra probavimus. Lucrum igitur nobis accedit, si unamet res tot usibus opportuna fuerit, ita ut summam opificii providentiam admiremur. Nec in textum ita sicco pede transeundum est, de humore profluente ex thoracis vulnere, veluti supra meminimus, & etiam spopondimus. Diu dubitavi ancepsque fui, ubinam oriatur ea aquæ

Vsus ex Vesal.

Vsus ex Hipp.

Vsus ex naturæ sententia.

Quæst. 1 de cord. adipe

Dubii repetitio de vul. thoracis.

copia

copia, quæ tot diebus ex thoracem penetrantibus vulneribus emanat, siquidem absurdum est, nec mihi satisfacit, quod nonnulli inepte arbitrantur, scil. hunc ex vulneris incisis vasis ichorem provenire, cum ipsa natura, seu facultas contentrix sanguinem, veluti vitæ ipsius fomitem retineat, ac excrementum, saniem seu ichorem transmittat: Pro dubii solutione ac veritate ipsa indaganda nonnulla prius consideranda supponendaque erunt. Et primò, quæ vasa disrupta esse possunt. Secundo supponimus, haud æquè ex omni thoracis vulnere penetranti provenire humoris quantitatem. Ita scilicet si vulnus posticam vel anticam partem occuparit, veluti si supernam vel infernam: læsionem vero pulmonis omittimus, quia de ea non est nostra tractatio, & si eo icto major ejusdem aquæ sequitur profluvium, mediastinum non excipimus, de cæteris contentis non meminimus; quia ea ex nostro sermone excludimus. Vasa disrupta sive vulnerata possunt esse aliqua ex iis, quæ ex vena Arigos seu paris expers (ut dicunt) nec non arteria Aortia pro costis alendis producuntur. Hæc quamvis omninò essent collisa, minimè possunt mea sententia tantam humoris vim primo aquei, secundo puris in thoracis cavitatem transmittere, ita, ut aliquando per triginta dies & plus, minusve tres quatuor & aliquando quinque hemnias humoris collegerim, unoque die, quod quidem mihi admodum mirum est. Cæterum videmus in aliis corporis locis consimilia vulnera, & etiam in quibus majora vasa disrupta & vulnerata sunt, nec tamen ullam cum dictis habent sympathiam, sive analogiam, namque nec eum expurgant humorem, imò circa initia cum adhuc coctione egeant saniosa apparent, verum hæc longo itineris tractu differt ab ea, quæ in thoracis cavo reperitur substantia, colore, & quantitate: substantiâ quidem magis tenui, vere aquosa, crebriusque quibusdam veluti ramentis permista: Colore aqueo, ita ut aquæ potius quam saniei formam præ se ferat. Præterea ejus, quæ in thorace continetur, aqua tanta copia est, ut nusquam in reliquo totius corporis tunico existente quovis magno vulnere unquam à nobis tanta aquæ quantitas observata sit; nec ex nostris præceptoribus audivimus, cum in abdominis maximis penetrantibus vulneribus, tum etiam in magnis ipsis artubus illatis, concavis, ac sinuosis existentibus. Ita ut nulli dubium sit, quod non ratione cavitatis thoracis seu vasorum incisione accidat: Verum aliunde provenit; transmittit siquidem cum humorem provida natura, tum per ipsum transcolatum veluti per sudorem, tum per ea ingenia seu modos supra jam citatos. quo partes illas madore perpetuo irrigari ac humefieri licent. At, quo tempore magis poscit hoc thorax, tum scilicet cum ejusdem humoris fit eductio per ipsum vulnus:

Falsa quorundam medicorum opinio improbatur ac refellitur.

Suppositiones.

F hac

hac ratione tantam videmus humoris copiam eo tempore ex vulnere tali affluere. Notandum interea est, quod si partes contentas, pulmonem scil. vel membranas phlegmone corripi contingit, tunc cessat per aliquot dies humoris hujus evacuatio, surgentibus absorbentibusque iisdem ipsis talem humorem, aliter calore ingenti urerentur, atque corde consentiente sequeretur matura mors, hac industria vel ope natura rerum prudens præcavet talem morbum, liberis dehinc ab inflammatione partibus evacuatio eadem pristinum locum sibi vendicat, in majori quanto tamen aliquamdiu. Verum inquies, quomodo postea suppuratio sequitur? Nos respondebimus, ob cruorem aquæ permistum fieri postea, ut inde pes egrediatur labefactatis, ulceratisque partibus nonnulls thoracis. Supponimus enim tunc sanguini misceri aqueum humorem. Atqui quare seorsum pus tantum aliquibus diebus appareat, alias tractabimus, & verissimas rationes adducemus. Verum an ita in viventibus superfit adhuc ambigimus cùm Vesal, qui semper aquam in cadaveribus vidit, nos autem cruore plerumque mistam observavimus: in viventibus vero (ni fallor) reor tantum modo aquam contineri sine sanguine, nam aliter & rationi & Hipp. sententiæ repugnaretur dicentis, si sanguis præter naturam in ventrem fluat, necessario putrescere. Hactenus hæc per transennam dicta sint; Verum de his alias favente Domino loquemur. Hæc habui Celeberrime Ingrassia Præceptor, quæ de humore aqueo in pericardio & thoracis cavo dicerem. Tu, si quid offendes, quod tuas purgatas aures offenderit, mihi gratissimum feceris, si illud tanquam malè natam prolem sustuleris, & penitus confoderis. Vale & me tui studiosissimum ut soles, ama.

l. 6. Aph. 2.

F I N I S.

* *
*

JULII

JULII JASOLINI
HIPPONIATÆ
Philosophi ac Medici

De poris cholidochis, & vesica fellea; pro Gal. adversus Neotericos Anatomicos

Plura noviter observantur, quæ in seq. pagina ostenduntur.

Ad D. JOHAN. PHILIPPUM INGRASSIAM,

Regni Trinacriæ summum Archiatrum.

Fallopii sententia de poris cholidochis & vesica bilis adversus omnes anatomicos examinatur ac refellitur.

Nec non, quod datur triplex facultas, triplici fibrarum generi contra eundem probatur.

Galeni oposita sententia ac vera, quomodo bilis trahitur à vesica fellis panditur.

Ejusdemque insignis locus l. 5. de usu part. à nemine hucusque præostensus declaratur.

Novus vero usus illius pori fellei ab hepate ad duodenum traditur.

Nonnulla de bilis generatione notatu digna considerantur.

Plura Galeni loca conciliantur.

Quod bilis à facultate non ab epatis compressione expurgatur contra falsam Fallop. sententiam.

Aliqua de morbo regio adduntur.

Nova & pulchra observatio, tum vasorum; tum vesiculæ bilis; eius demque administrandæ ratio, typus, & characterum index panditur.

Novi usus probantur, solvuntur dubitanda, plura digna adduntur; verusque vesiculæ bilis usus detegitur.

GABRIELIS FALLOPII
Sententia de poris cholidochis, Nec non ejusdem ac aliorum Anatomicorum lapsus detegitur.

CAP. I.

QUæ doctiſſimus Fallopius Mutinenſis de poris felleis conſcripſit, quanta cum diligentia potui, legi, Ingraſſia præceptor mi Colendiſſime, ac quid de illis ſentiam, morem tibi geſturus annotabo: æquo animo ejus diſcipulos laturos confido, ſi in aliquibus rebus ab illo diſſentio. Nam inter medicos ſæpè variæ ſententiæ, ac contentiones oriuntur, quæ ſi ad indagandam veritatem habentur, & ut poſteris proſint, debent ipſis contendentibus nedum amicis placere ita enim veritas ipſa clarius eluceſcit. Hæc herclè cum perpauca eſſe viderem, in brevius compendium conferre volui, quam res ipſa poſtulabat: ut intelligerent homines me in alienis erroribus ſiquidem quicunque poſſum, corrigendis non ita eſſe verboſum; ne arbitrentur, me potius inani gloria, quam veritatis tuendæ cauſâ eſſe adductum. In tuo tamen nomine ea edere volui non ſolum, quia neſcio quo fato accidat, ut omnia mea vel minima negligere non ſoleas, ſed ut malevolorũ obtrectationibus tuta ſint. Non enim ignoro, complures vel malevolentiâ adductos, ut iniquos, vel benevolentia ut ipſius Fallopii diſcipulos mihi iratos fore; nam boni quidem viri non dubium eſt, cum me hunc laborem ſuſcepiſſe viderint, ut poſteris proſim, quin mihi gratiam habendam fateantur. Hâc igitur mente ad rem ipſam veniam.

Opinio eſt Fallopii in ſuis veris Anatomicis obſervationibus adverſus omnes diſſectionis profeſſores: âſſerens anatomicum dogma eſſe atque ab omnibus receptum, quod πόροι χοληδόχοι qui per jecur diſſeminantur omnes collecti in unum meatum recta ferantur in cervicem veſicæ felleæ vocatæ. Quod dogma, (ſubdit) minimè concors eſt cum natura rei, ſiquis ſtudium adhibere voluerit, certò cognoſcet poros iſtos per rectum meatum ferri in inteſtinum duodenum, rectoque tramite ac continuo in illud bilem flavam ad uſus opportunos exonerare. Sed quoniam ſemper commodum non eſt, dum chylus copioſus & recens reperitur in inteſtino gracili, ut ſubinde ex ipſo inteſtino à bile procitato, ac ſeipſum contrahente exprimatur; quia non fieret ſuctus, aut diſtributio ejusdem chyli ad hepar opportuna. Ideò natura magiſtra omnium pulcherrimarum inventionum inſectionem iſtius meatus, per quem fertur bilis in inteſtinum, artificioſe ita conſtruxit, ut dum extenditur

ditur ipsum intestinum, atq; tunica tunicæ constringitur, non possit hoc excrementum in cavitatem duodeni exonerari. Hoc autem fit, dum intestinum plenum chylo in opere distributionis quasi turget, atque eo oblectatur, ne autem excrementum in hepar regurgitaret, diverticulum fecit natura, in quo colligeretur, vesicam scilicet bilis quam huic meatui medio in ductu cervice implantavit; ut in illam ad tempus regurgitans bilis recedere ac colligi possit: unde postea aperto meatu duodeni refluens in intestini cavum se exonerat. Hæc Fallopius. Probat ac fulcit suam opinionem ostendens quomodo tunc bilis fluat, inquiens: Egreditur autem bilis tunc temporis ex vesicâ quia vas hoc ita affixum hepati, ut ab illo semper leviter comprimatur in rectis animantibus in brutis vero comprimitur à ventriculo, quâ ex levi compressione fit: ut aperto ductu bilis facillimè viam inveniat in intestinum.

Tandem ut suam rursus sententiam verum ostendat; negat triplicem facultatem huius vesicæ, ac tradit vanum esse illud anatomicorum inventum, cum neque ipsa vesica attrahat, neque retineat propter oblectationem quandam ipsum fel, neque expellat per se, sed omnia afficit eâ ratione, qua dixi: et si quid attrahat illud est alimentum; propter venas ad illam ut alatur fluit. Deceptos autem anatomicos à situ ipsius vesicæ, eò quod secundum ejus inferiora cervix superiora ad jecoris portas respicere videtur; ideoque eos arbitratos esse, meatus recta in vesicam ab hepate ferri, autumat. Atqui ex propria ejus sententia cervix propè portas quasi duplicata reflectitur; atque ipsius pars altera, quæ cum meatu conjuncta est, quod non sursum ad portas, sed deorsum ad duodenum respicit; simulque inspiciant diligenter ductum ac insertionem ipsius in meatum. Gloriatur verum hunc se reperisse usum, tradit se observasse lapidis copiosissimi ac maximi concretionem, tum in vesica, tum etiam in meatu ab hepate in intestinum: verum causas ipsius omittit. Nunquam observavit meatum aliquem ad ventriculum deferri, quamvis illud fieri posse minimè negat, fortè adversus antiquos, & divinum Vesalium, qui hunc vidit, & hominem in quo viderit attestatus est. Cuncta hæc Fallop. habet præcitato suo libello ferè ad verbum à nobis ab eodem descripta adversus Galenum, cuius authoritas fuit causa anatomicis errandi juxta Fallopium.

Positio 2.

Nam quicquid est causa aliorum, ut sint talia, illud est maximè tale, Arist. teste, Gal. ergo examinemus, quia verum nescimus, sive causa ejus sententia de poris χολήδοχις male ab anatomicis hucusque intellecta fuit, nam de his cum meminerit, plura in medium affert, quæ mutuo inter se dissentire videntur. At si quis peregrina mente contemplatus diligentius

ejus verba perlibrabit, loca omnia ad amussim conciliando, videbit sole clarius absolutam verissimamque ejus sententiam, adeò selectam, & omnibus numeris perfectam, ut tanto viro absque labe merito dignam posthac ab omnibus profiteri necesse sit. Nec mirum profectò videri debet, si Anatomici omnes balantum more lapsi fuerint; Nonnulli reor putarunt ex his unum habere refugii locũ videlicet se cum multis errare. Alii vel falsum sensũ, vel temere mutilam Gal. mentem adepti sunt: Nec possum satis mirari de Eximio Vesal. qui cum sedulo Gal. libros Anatomicos omnes & præsertim de usu part. præ manibus haberet, quomodo hunc locum, (mox à nobis patefaciendum) nunquam legerit, vel potius incuria omiserit, cum de eo in suis magnis scriptis nullibi tractarit. Cæterum eius discipulus Fallopius, doctissimus, & in re Anatomica diligentissimus adeoque clarus, ut ne dum sui Præceptoris simia, verum etiam inter classicos præcipuos reponendus (ut patet ex suis in re Anatomica magnis observationibus) (id enim opus verum ab ipso editum censemus) miror etiam hac in re clara quomodo hallucinatus fuerit: Qui aliorum dictis non acquiescens (fortasse ob sui ingenii acumen) nec Gal. locum à nobis ostendendum respiciens aliam, ut vidisti à cæteris omninò dissimilem sententiam protulit, quæ adeò perspicua videtur, ut multi nedum damnandi verũ sectandi ipsam occasionem sumserint: pluribus Italiæ locis, præsertim vero in nostro Neapolitano Gymnasio. Sed non omne quod apparet, verum est, Arist. testimonio: item nec omne quod dicitur, cum ab eo, quod res est, vel non est, vera vel falsa dicitur oratio, ut alibi idemmet confirmat.

4. Metaph. t. 24.

Vera magni Galeni sententia aureusque locus 5. lib. de usu partium adversus Vesal. Fallop. & cæteros anotomicos. Novus usus amplioris meatus ab hepate ad duodenum panditur, probaturque ratione & experimento.

CAP. II

Ad rem ergò redeuntes, veritatem cum Galeno indagabimus, qui dirimit omnes controversias animique perplexitates, & vera his verbis pandit l. 5. de usu partium.

Ἐδείχθη γὰρ οὖ, καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς περὶ τῶν φυσικῶν .-- usque ad verba ὃν ἡ φύσις αὐτὴν ἑλὴν παρεσκεύασεν.

„ Quod est demonstratum, namque est in iis commentariis, quos de „ facultatibus naturalibus edidimus, quod, quæ particulæ per ampla quidem

dem orificia succum sibi accommodatum trahunt, non possunt solum ipsum neque parum neque sincerum trahere, sed alterius cujusdam diversi generis admistione adulteratum; si vero in tenuia admodum ac mente contemplanda orreficia, trahentium instrumentorum fines desierint impermistum demum exacteque syncerum succum familiarem attrahent. Ex quo fit, ut quæ ad jecur est cystis invisibilibus atque angustis prorsus finibus vasorum à se ipsa in viscus immissorum, quem succum natura sibi perscripserat trahendum, eum solum omnis alienæ qualitatis expertem jure attrahat (subdit deinde) cum neque lien, neque renes accommodatum sibi duntaxat eliciant succum: Verum splen quidem cum illo trahit etiam, aliquid sanguinis, quem antequã ad ipsum perveniat, venæ quæ sunt in epiploo trahere ad se ipsas occupant: Renum vero uterq; multum quidem bilis flavæ attrahit, ac propemodum omne id, quod venæ & arteriæ, quæ in ipsis sunt, continuerint: multam vero sanguinis, quod scilicet in eo est humidius ac tenuus. At biliosi quidem excrementi quicquid non admodũ crassum fuerit, cum minus permeat, sanguis vero carni ipsi renum aspergitur, instar fecis cujusdam, inde jamjam paulatim vaporis modo in totam ipsam disperditur adhærescit, atque demum alimentum fit in renibus. Dicimus ergo atque tenemus cum magno Gal. (pareat mihi in hoc auctoritas cæterorum tantorum virorũ, veluti Vesal, Fallop. & reliquorum ejusdem sectæ, qui in re adeò clarâ hallucinati sunt) biliosum excrementum bifariam ab hepate expurgari scil. impermistum exacteq; syncerum, & Cylis, quæ ad jecur est invisibilibus angustisque finibus vasorum ad se omnis alienæ qualitatis expertem id trahit. Vas autem quod ex jecore ad vesicam seu mavis ad duodenum pertinet (medio enim ductu juxta vesicæ cervicem implantatur) biliosum adhuc etiam recrementum, crassiorem tamen, neque purum, neque syncerum, sed permistum ad se trahit, id ipsius vasis structura (magnitudo indicat, quũ vas hoc ita amplum, ideo natura rerum parens condidit, ut nec alia ratione ita fabrefactum fuisse conjectandum sit, quod etiam clarè liquet, ac colligi potest ex pluribus Gal. locis, & præsertim l. 6. de anatomis administ. c. 2. cum inquit, ex his instrumentis alia quæ subtile & leve in eo habetur, expurgant, alia quod terrestre & grave est: alia, quod inter hæc duo consistit aquosum serosumq;. Priora, quod bilem recipiant, meatus bilis receptores, græcè χοληδόχοι à Medicis appellantur, & vesica similis meatibus bilis receptrix græcè χοληδοχος dicta. Quæ vero terrestre ac grave excrementum continet, ex visceribus lien est: ex venis ea, quæ ad imam partem recti intestini pertinent (subdit demum) itaque necessario tria hæc instrumentorum genera

de ratione situs renum.

Syncera, impermista bilis à folliculo trahitur.

Usus.

Biliosum crassum & permistum excrementũ vas, ab hepate ad duodenũ trahit.

Novus usus ratione probatur.

4. de usu part. c. 12. & 13. 6. de anat. admi-nist c. 17. & 1. de natur. c. 6. v. finẽ.

„ in omnibus animantibus ad alimenti distributionem natura condidit,
„ atque hoc est commune & idem universis. Intestina quidem & ventricu-
„ lus, venæ, & jecur, ex eorum numero sunt quæ prima ratione facta di-
„ cuntur; discretionis autem purgationisque recrementorum gratia con-
„ dita vasa, quæ bilem recipiunt, & jecorii vesica: insuper lien & renes ex
„ secundis consistunt.

Musculi vero qui recrementis egerendis subserviunt tertiis annumerantur. Patet ergo ac liquido constat ex his, veram esse Gal. sententiã præcit. lib. 5. de usu part. eã etenim omnibus in suis libris, quibus de his ex instituto meminit confirmat, ut ex supra citatis verbis ejus clare liquet, cũ asserat, meatus bilis receptores & vesica similis mentibus bilis receptrix, & infra, discretionis recrementorum gratia condita vasa, quæ bilem recipiũt, & jecoris vesica: & alibi, per fellis vocata vasa bilẽ expurgari asseverat: quasi diceret, bilem ipsam nedum per vasa plena, quæ tenuissima & innumera prius ramorum serie constituta per jecoris corpus inter portæ & cavæ venæ propagines, diffusa, in duo ante & postea in unum angustum meatum desinentia ab ipsius cystis protensum, ab ipsa trahi. Verum etiam hæc eadem bilem trahit sincerã impermistamque per exiguos invisibilesque meatus à se ipsa in viscus immissos; scil. fines horum instrumentorum inseruntur, desinuntque in ipsius vesicæ corpus medium, quod hepati annectitur, & sinum sibi insculpit; Ideò censemus, ita eam jecori affixam connatamque videri, ut nisi conatu diligentique sectione haud avelli possit. Arab. Princeps hac ratione forsan ait, pro bilis facit ad roborandum concoctricem vim, cum inquit, sicuti accensio ignis sub vase, &c. Igitur si benè Gal. verba perlibrabimus, quisque etiam non lynceis oculis videbit claram hanc fuisse ipsius sententiam, ab aliis forsan malè interpretatam. Quod si quispiam temerè objiciat; ne dicam stultè (falsa abusus divisione) vesicam trahere per exilia vasa mediatè, atque ita subintelligenda Gal. verba censeat, id nedum Gal. verbis minimè arridet, verum etiam nec concors est cum natura rei, etenim volens Gal. suã roborare sententiam sumit oppositum, tanquam nota, & argumentatur à contrario, scil. quæ partes per vasa ampla succum trahunt, quæ per tenuia orificia, contra: Liquet ergò ex his abundeque probatur est, vesicam fellis per vasa illa exigua in viscus immissa synceram bilem ad se trahere. Sed quid dicendum de poro, quem magnum ratione ad exigua nominavimus? Ego quidem à cæteris anatomicis circa ejus propagationem non dissentio: sed enimverò trahere hunc ad se syncerum ac purũ humorem, ac trahit ipse folliculus ab eorum opinione omninò recedo, Gal. innixus, si vera sunt ejus benedicta, scil. quod quæ particulæ per am-

b. Fius 1. H.

quinta decima tertii tractat. 1. c. 1.

Respondet tacitæ objectioni.

pla

pla orifica accommodatum sibi succum trahunt, non possunt solum ipsū neque purum, neque syncerum trahere: sed alterius cujusdam diversi generis admistione adulteratum, & exempla affert de splene, & de renibus, quorum alterum sanguinem cum suo succo alter bilem attrahit. Rationi ergo consonum erit præcitatum meatum[ ]cæteris bilem transeuntibus ampliorem, ad se biliosum succum vel alterius cujusdam diversi generis admistione adulteratum vel crassiorem trahere. Quamvis Galenus asserat l. 2. de natural. facult. c, ult. per fellis vocata vasa expurgari flavā bilem tenuem humidam ac fluidam, non autem cum ad ultimum excocta flava ignea, crassa, vitellis ovorum similis. hæc namque præter naturam est, altera secundum naturam. Sententia hæc nostræ propositionì diametro haud adversatur, namque intelligimus per fellis vocata vasa expurgari flavam bilem tenuem, non autem vitellinam crassam: h. e. per ea vasa exilia, & ferè invisibilia, ex quibus syncerus humor per eorundem ora expurgatur, ut supra ex ejusdem sententia patefecimus. Negat igitur Gal. expurgari, per ea vasa vitellinam, non autem per vas amplum ex hepate ad duodenum: cum asserat per vasa, non autem per vas, subintelligens plura, quæ desinunt in vesicam. Rursus non intelligimus, bilem ad ultimum excoctam vitellinam admodum crassam, sed crassiorem tamen, quam flava, & tanquam via quædam ex flava ad vitellinam, quippe flava est, efficitur vitellina eodemmet teste præcitato capitulo.

Bilem crassam in hepate gigni.

Galeni locus de atra bile interpretatur: pluraque eiusdem loca conciliantur, triplex facul. fibrarum datur adversus Fall. Asclep. & Erasistratum.

CAPVT TERTIVM.

Paradoxum videri non debet, si vitellinum in jecore plerunque progigni pronunciabimus, quando quidē ita Gal. sententiam subintelligendam esse censemus, asserens lib. de atra bile, ipsam in vasis fieri, quæ quidem plurima sunt in hepate: quam sententiam Rorarius per Gal. atque doctissimus alius Neotericus sectantur, cæterum in ipsius bilis tum æruginosæ, tum etiam isatodes dictæ, ne dum ij præstantissimi viri, verū etiam Fuchsius atque Bras. hallucinati fuere, malè Gal. verba interpretantes, & miror equidem, quomodo in re adeò clara tanti viri lapsi fuerint, qui contendunt ex ante citato Galeni loco, æruginosam & isatodem bilem in ventre gratiorem obtinere; reliquæ vero puta flava, pallida, & vitel-

Bilis vitellina quæratur in jecore.

Contra Musam & Fuchsium.

vitellina in vasis & jecore tantum. Atqui Gal. audiamus, inquit præcitato loco, & alibi sæpius. Ipsa ergo bilis seu pallida, seu flava, seu vitellina visatur, generationem in vasis obtinet: in ventriculo autem alia quædam porracea gignitur. Sic enim eam à porrorum colore denominantes vocant: sic æruginosam quoque quod ærugini similis conferatur; est & quædam isatodes bilis dicta, ab isatode cæsium colorem referente. Hæ omnes commune id habent, quod permanent inconcretæ. Sic igitur & rubram nonnulli bilem nominarunt, quod ad tenuem sanguinem consistentiâ proximè accedit, sed quoniam non concrescit, idcirco bilē eam appellant. Hæc Gal. At idem expolitur, confirmat ac declarat suā hanc sententiam clariori oratione l 2. prognost. com. 39. & com. 20. & 21. ubi voculæ illæ considerantur, videlicet ochra & chloton; meminit enim tantum de coloribus bilis & alibi, nec quidem tot tantisque viris cōtradicere ausus fuissem, nisi veritas authoritasque tua me ad hæc scribenda compulissent. Clare patet ex his quod Gal. intentio est, enucleare, cur bilium tot genera, talia sortita fuerint nomina, & postquā porraceæ originem tradiderunt ostendit, qua ratione, tum hæc, tum etiam æruginosa & isatodes, sic denominantur, & ullam ibi de ipsarum origine mentionem facit, quod liquet ex his, quæ subdit, cum inquit, sic „ enim eam à pororum colore denominantes vocant: sicut æruginosam „quoque quod ærugini similis conferatur, & isatodis dicta ab isatode cæ„ sium colorem referente. inquirit ergo causam vocum & quodquid nominis ipsius bilis æruginosæ & isatodis; non autem (ut malè illi sentiunt) ipsarum originem indagatur. Generari æruginosam bilem ex flava admodum assata, nec non ob jecur phlegmone affectum, & ex vitellina, liquet ex Galeno doct. proæret comment. 1. com. 10. & 2. de naturalibus facultatibus c. ultimo, quamvis idem sentire videtur l. 2. prognostic. com. 39. Porracea altera præter naturam invenis gignitur ratione ægrotationis. Atqui pro conciliandis locis dicendum est, in sanis porraceam bilem generari in ventriculo, in ægrotis in venis magnis. Hæc obiter dicta sint, cum nec ista sibi locus poscit. Est enim nostra opinio probare, quod in jecore & in vasis datur bilis crassioris substantiæ, rationi ergo consonum fuit, hæc suum decentem habere ductum, ut locus locato non sit dissimilis, nec frustra natura, igitur vos hoc amplum, & hians reliqua exilia molita est, Bilim flavam trahi à cysti per nuper dicta vasa exilia probatione non indiget, quando ipsa humoris substantia tenuissima, vesicæ q; amplus latusque nexus id clare demonstrant, ita ut veluti per anastomosin & per diapedesin facillimè bilem trahi posse nemo est, qui ambigat, Cæterum non negamus aliquam bilis portiunculam trahi, & quandoq;

exme-

remeare ad vesicam ex magno ab hepate ductu. Verum contingit hoc, cum commune hoc prope duodenum obstruitur, velut in aquato morbo: Rursus tempore distributionis chyli, cum duodenum turget, non expurgatur ea bilis copia, quæ possit regurgitare sic ut egeat diverticulo; sed postquam chylus per stelecheja & parte ramos ad jecur distribuitur, quod satis liquet ex Galeno, & rationi consonum erit, ut probavimus in 6.cap. pro conciliandis Galeni locis 53.l. 5. de us. part. ubi per insensilia vasa trahi bilem vesica synceram ad se & lib. 4. ejusdem numeri cap. duo asserit prælonga colla veluti stomachos, alterum ad attrahendū excrementum, reliquum ad emittendum idoneum, quia de his magnis vasis nunc tantum agit, non excludens interdum exigua vasa, quibus præcipuè bilem etiam vesica trahit; existo Gal. loco omnes fere anatomici (mea sententia) decepti fuere. Cæterum lib. de nat. fac. 3. cap. 13. asserere videtur per unum eundemque collum bilis vesiculam diversis temporibus impleri & vacuari, apparet ergo in Gal. verbis manifesta contradictio. Cui ita respondemus pro locis conciliandis, quod Gal. ubi ex professo tractat, de ipsa bilis cysti explicat ejus constructionem, connexum, figuram, substantiā, rationem & usum ad amussim; veluti ex instituto ipsam descripsit in suis libris anatomicis, videlicet 6. de anatom. administrationibus cap. 12. nec non & præcitato lib. 5. de usu part. & quarto. ubi de magnis tantum ductibus seu vasis agens, duo ejus vasa numerat. Atqui in antecitato cap. lib. de nat. fac. probat ex intento Gal, quod eadem pars attractioni & expulsioni deserviat, intendens per hæc nutritionis tempus in quacunque parte ostendere, quod per inductionem probat, & assumit id, quod per se facit, & ex eo id quod conspicuū jam magis est. Ideo asserit, si modo ventris stomachique quam gulam „ vocamus non cibos tantum potionemque in ipsum ducere, sed etiam in „ nauseis contrario fungi misterio cernitur, & vesicæ, quæ sub jecinore est, „ collum cum unum sit, tamen per se vesicam non solum implet, sed etiam „ vacuat: Vteri præterea stomachus, quod collum appellamus, pari modo „ est (at idem met ipse demum subdit) ergo cum & uterum & ventrem, & „ eam quæ hepati subest vesicam, non trahere modo, sed etiam à se pellere „ per unam eandemque viam videamus, mirari non debemus, si etiam per venas in ventrem natura nonnunquam excrementa expellit. Illud verò multò etiam nunc minus est mirandum, si per quas venas à ventre in jecur facta est digestio, rursus à jecinore in ipsum trahi aliquod alimentum in longiori inedia potest. Hæc Gal tradit, intendens probare, quod unamet pars attractioni & nonnunquam expulsioni deserviat, & exempla affert in vasis magnis conspicuis; Ideoque usus est illis voculis

Alia ratio contra Fallopium.

13. tertii de natur. facult.

Anatomici corp. lapsus detegitur.

Gal. cont.

Cap. 6. in fin.

Cap. 4.

Solut.

1. Responsio.

(nonnunquam) (videmus) quandoquidem reliqua vasa quibus cystis trahit sinceram bilem, invisibilia sunt, neque si de iis meminisset, probaret suam opinionem, & propter hanc rationem illa sedulò reticuit, non negavit, & de collo tantum meminit, quod etiam perspicuum esse videmus, & per id sua sententia roboratur. Intelligimus autem per collum eam partem, quæ à vesicæ corpore deducitur usque ad vasorum (communis in quem & illius quod ab hepate procedit) divaricationem, trahi per collum vesica bilem tenuem ab hepate, sed præcipua mea sententia, cum ipsa regurgitavit, ut probavimus, ne vasa immodicè repleta distenderentur. Rursus addimus, quod Gal. stomachum pro exemplo sumsit in nauseis contrario ministerio fungentem, ita ut mirum non sit, si eodem modo tunc vesicam bile impleri dicat, per idem stomachum seu collum præcipuè cum ipsa regurgitârit à pari, abutitur ergo tunc natura ferè onere pressa vesica, quemadmodum & ipso ventris stomacho in nauseis, cuius munus est ducere in ipsum cibos & potus, trahit ergo vesica quicquid biliosum fuerit ad se, & à magnis ductibus si bilis eo regurgitârit secundum naturam. Naturales enim facultates universè agunt absque electione, & sic impletur, non autem ut Fallop. qui negat triplicem istius facultatem, Asclepiadem, & Erasistratum sectatus, quorum sententias Gal. suis in libris de nat. fac. refellit ac deridet. Et nemo aliam viam reperit: at Fall. carnosis tantum fib. omnibus vim expellendi tribuit.

Per collum quæ pars vesicæ intelligatur.

1. responsio

Vide Gal. de voce instrum. dissect. & 1. de nat. fac.

Quod bilis expurgatur à facultate fibrarum vesiculæ, non ab hepatis compressione. Et quare eam innoxie trahit folliculus. Adversus Fallop.

CAP. IV.

POstquam bilis ipsa expurgatur à vesica fellea de mente Fallop. propter levem impressionem factam ab ipso hepate quæro, num actio istius motus sit naturalis & per se, vel fit ex aliorum interjectu, & ut dicunt ex accidenti, seu casu, quod autem hepar per se non moveatur clarum est, ac omnibus qui vix ipsius anatomes limen attigerunt, liquet: quando nullum illi motorium instrumentum, rerum parens natura sedulò tribuit, hoc autem cum sit tam clarum, quam quod clarissimum, in eo amplius immorari absonum sit. Restat ergo, ut dicemus hunc esse motum factum ex accidenti vel à casu, atqui hoc repugnat & rationi & evidentissimo sensui, quandoquidem cum cadavera agitantur, deci-

Contra aliud Fall. absurdum quod bilis expurgatum à fac. fibr. non ab hepatis cōpressione.

dunt

dunt, obtrectantur, ac diversimode conquatiuntur, priusquam dissecta fuerint, cum ad locum anatomicæ administrationis inepte deportantur, impossibile est, quin jecur premat ac ferè augeat folliculum, quod perpetuò is vacuus bile deprehenderetur. Verum hoc falsum est, quotidianis namque experimentis videmus vesicam bilis modo plenam, modo non omnino vacuam, & aliquando plus minusve continere ipsius biliosi excrementi, repugnat hoc etiam sensui, siquidem jecoris portionem ipsi vesicæ est directo incumbentem validè nostris manibus pressimus & vesicam arctavimus, & nec minimum quidem bilis eduximus: elatò deinde hepate bilem è vesicula non sine valido digitorum appressu evacuavimus: contingere autem hoc ob ipsius meatus angustiam nemo est qui ambigat, secus atque delineatus apparet apud Vesalium, quod Fall. errandi ansam præbuit, picturæ & non sensui innixus; hic autem meatus optimè in nostra tabella secundum sensum depingitur, & cuivis etiam experiri licebit. Confirmat hanc nostram sententiam Vesalius in initio sui cap. 8. l 5. asserens inferior autem extra jecoris substantiam deorsumq; pronet, à nullo cui innititur corpore pulsu. Nam vacuo penè interstitio ad dextrum ventriculi latus colorequehuc prorepens intestinum conspicuo incumbit: requiritur ergo ad compressionem corpus subjacens cui inniti possit vesicula, quod nullibi extat, si quis accuratius rem hanc perpenderit, falsam omninò Fallop. sententiam velit etiam invitus nolitque pronunciabit. Præterea in brutis ventriculum comprimere vesicam omnino à ratione alienum est, quando vesica vesicam arctaret, nec perpetuò ventriculus turget, eamque adeptus est duritiem, ut possit bilis vesiculam comprimere: erit ergò expulsio ipsius bilis, actio naturalis, ipsius vesicæ & vasorum ejus, quam Gal. luculenter probavit suis in lib. de natur. facul. nec alia ulla melior ad hoc probandum & ostendendum datur via. Rursum volens suam roborare sententiam, in pejoré incidit lapsum, uno namq; dato inconveniente plura sequuntur. Arist. testimonio. Cogitur negare triplicem fibrarum facultatem ipsius vesicæ, quod quidem & rationi & auctoritati magnorum virorum antiquorum & neotericorum repugnat, uti videre est apud Gal. l. 5. de usu partium cap. 11. & 3. de natural. facultat. cap. 5. & 11. Nec non Vesal. ejus præceptor ipsam non negavit asserens vesicam triplici fibrarum genere intertextam esse, addunt neoterici (ut vulgo credimus) quod nec unquam somniavit quidem Vesal. aut in sua priori ac vera editione liquet. Præterea innuere videtur, bilem nullibi trahi, ipsius forsan amarorem ac acrimoniam intuitus; Constat ergo, ex ejusdem sententia eam inutilem esse. Atqui necessariam & utilem animanti ipsam existere, & à

Et 1. de nat. fac fere per totum.

Erasistrati fuit opinio hæc à Gal. damnat. lib 2. de natur. fac. cap. 2.

folliculo innoxiè trahi, tanquam illi dicatum cognatum ac familiarem succum, patet in Galeni doctrina sexcentis aliis in locis, præcipuè tamen 5. de usu part. c. 10. cum inquit: siquidem cum tot annos quodque animal superstes sit, in ea tamen cysti, quæ sedem ad jecur habet, videre est bilis flavæ contineri, alias plus, alias minus, quin & mortuis ipsis ablatas ab hepate vesicas simul cum bile diutissimè asseveremus, nil tractu temporis corpora ipsorum patiente: ita ut unicuique quod cognatum ac familiare est sine dolore omninò ac innoxium est, & 3. de naturalib. facult. cap. 9. inquit, tanquam enim stercus hominum est canibus suavissimum, ita jecinoris excrementorum aliud lienis, aliud bilis vesicæ, aliud renibus est jucundum.

2. de nat. fac. ultimo & de nat. hum. com. 1, t. 27.

De morbo regio.

Omissis pluribus causis externis, internisque à Medicis narratis, ex quibus Regius morbus provenit (nam ex omnibus visceribus quodammodo Arquatum oriri posse testatum reliquit Areteus, qui totum hoc negotium perpulchrè absolvit eos tamen quæ ad nostram tractationem spectant ex felliculo eiusque vasis ortum ducentes prosequemur. Et primò tenemus cum Gal. auriginem sæpe contingere obstructis, aut infirmis vasis, quæ ab ipso felliculo exorta ora sua in hepar extendunt, & biliosum humorem interdum attrahere nõ possunt, hisce verbis suam confirmavit sententiam antecitati l. 5. de part. usu; ubi per invisibilia vasa cystim impleri asseveravit eamque sectatus est Aetius, inquiens, propter obturationem aut debilitatem venarum quarum omnia ex ipsa ad hepar deferuntur. Affectiones malæ propter quos morbus Regius superveniere solet: sunt tres, scirrhus, inflammatio & obstructio; quæ si accidunt vasculis illis exilibus à folliculo ad jecur, H. vel minori à vesicula ad cõmune b.b. vel in eodem communi c.c. perdifficile sanari posse liquet, præsertim si scirrhus sit, & exiguum mentum obsederit, eò difficilius. Verum in omni oppilatione (ex Arab. punic. sentent.) in meatu Hepatis ad fel aut in meatu fellis ad intestina, quæ est ex incarnatione, aut poro non speratur sanitas. Et nota talis affectus ostendit cap. subseq. ubi inquit: significabit ipsam assiduatio icteritiæ & assiduatio signorum oppilationis, ac parvitas juramenti administrationis aperitivorum. Insanabile etiam esse, arquatam morbi speciem tenemus; quam lapillus in folliculo, aut in vasis concretus peperit. Plerumque siquidem niger concrescit calculus, sed tamen levis & qui aquæ innatat. Origo illi Fernelio teste) è flavia bile, quod proprio conceptaculo diutius coercita, mirum in modum durescit. Meminit Avic. de alia icteritiæ specie quæ fit cum Colica, & non est ejus causa colica, propterea quod humor vitiosus glutinat faciem meatus; quare cholera non effunditur ad intestina. Denique

lib. 1. de di. ut. morb. c. 15.
Lib. 5. de locis affect. c. 7. & 64.
4. aph. at prim. de san. tum secun. c. 13 ubertim.
Cap. 6. l. 10. c. 17.
Com. 62. 4. aph. figur. 2. H. H. fig. 2. bb. fig. 2. cc.
15. 3. tract. 1. c. 3.
c. 4. immo
Antecit. c. 3

nique concludit, quod propter privationem biliosi humoris multiplicatis humiditatibus in intestinis commovent colicam. Nos autem dicimus, fieri posse ut præcedat Iliacus dolor, & causa sit icteritiæ, veluti (si prius tamen turgeat immodicè duodenum, ut in pugillatorio folle. Tunc enim tunica tunicæ adeò annectitur, ut bilis iter præcludatur: quod etiam in hydrope, tympanite contingere posset, ut sensibus ipsis percipitur. Addimus præterea, quod magis consonum erit, obstructionem ex lento humore ad communem (à nobis appellatum ductum cc.) potius quam ad meatus faciem contingere facilius, siquidem bilis crassior vel adulterata obstruere potest vas, quam lentus humor ex intestini cavo; orificium quamvis intestina lubrico ac lento humore sint intus delibuta; tamen sic artificiose insertus est hic processus, ut depulsam è vesicula bilem deferat: nihil interim ab illis, neque cremoris, neque flatus, neque demum alterius humoris quippiam admittens, quod non solum tortuosi in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio fit; quæ utrinque ad orificum latus laxè propendent, influentis bilis ponderi cedentes, & ne quid in meatum regurgitare possit iter præpedientes, quod scilicet collectæ ac primum os subeuntes id occludant, quod Vesal. & aliis doctissimis rectè visum est. Præterea cederet hic pituitosus humor suo alexipharmaco (ut ita dicam) bilis scil. ipsa, quod tegendi vim habet. Cum hoc vas obstructum est, tunc albidæ cretaceæque dejectiones exeunt Gal. & Ruff. Eph. test. tenemus insuper, bilem expurgari ad intestina: etiam si ex folliculi obstructione proveniat icterus (quod contingere solet jecore tamen affato calidâ intemperie vel judicatorie) & fit per vas illud majus ab hepate AA. ad duodenum. Et hoc modo nata ab excrementis alvi erit fallax, ac secus frequenter se res habet, ut dictum est. Rursus addimus, quod si bilis in jecore exundarit propter obstructionem exilium vasorum ad vesiculæ corpus immissorum H. parit calidam hepatis ipsius intemperiem adeo ut hac ratione sæpius dicatur auriginem sequi calidam jecoris intemperiem. Non negamus propter calidam jecoris intemperiem fieri aquatum morbum, sed præcipuè hoc contingere in febribus biliosis tenemus. Quamobrem nostra hæc observatio veram patefacere videtur magni Senis aphoristicam sententiam, hoc est Ictericos non admodum esse ventosos. Nempè qui ictero ex imbecillitate præsertim vexantur morbo, pneumatodis sunt. Qui autem ex jam citata specie vel ex calida jecoris intemperie, nequaquam hæc sententia plures interpretes in varias opiniones distraxit. Concludimus ergo ex his, quod causa regii morbi, vel erit in exilibus vasis à vesicula ad jecur H, vel in ipsa vesicula quando multam recipit bilem, ut nimis intenta, nequeat eam expellere, vel erit obstructio in vesiculæ cer-

Aetius ante cit. loc.

fig. 2. cc.

l. 5. c. 8.

l. 5. de usu part. c. 4. c. 1. prognost. 17. & 20. l. 2 c. 6.

fig. 2. aa.

5. aphor. ult.

fig. 2. HH.

fig.2.b.b. fig.2.cc.

vice b.b. vel in eo, quod ab hepate procedit, a. a. vel in communi c. c. quod si obstructio fuerit in vasis ex incarnatione, poro, lapillo, aut exquisito scirrho, nullo pacto consanescit. Datur etiam morbus Regius, in quo alvi excrementa flava bile videntur admodum colorata, sic & urinæ, quod provenire potest (omissa nunc jecoris causa) atque lienis crisis, & si vitio totius corporis fiat, (aut externo beneficio) vel obstructis tenuioribus vasis à folliculi corpore ad jecur H. vel ab eodem ad commune b.b. tunc enim expurgatum ab eo vase quod ab hepate ad duodenum, ut dictum est, procedit. Notas harum affectionum nunc sublimioribus ingeniis benigno animo perpendendas relinquimus. Hæc obiter.

Vera ac nova vasorum & chistis fellis observatio, secundum sensum, & ad veram Galeni mentem eorundemq; administrandi Anatomen ratio. Aliusq; novus usus post alium traditur. Typus & characterum index panditur.

CAPVT QVINTVM.

Cuncta quæ Anatomici & præsertim Vesalius de vesica fellea perfectè exacteque scripserunt, brevitati studens consulto omisi; verum quæ ipse observavi ab eis nullibi tractata omissaque, ea tamen adjeci: primò consideravi situm vesiculæ bilis in vivente pariter & demortuo corpore scil. quod fundus eius inferiora, cervix verò superiora respiciat. Ita ut rectum iter sit à vesicula ad duodenum ut apud Vesal. & Valverd. a delineatũ apparet; nec ut par est, recta bilis fertur à vesicula ad duodenum; verum b. semicircularem ferè ac obliquam præ se fert figuram meatus à vesicula bilis ad duodenum, hoc cuivis experiri licebit, si hepar ad suum naturalem situm subsidere permiserit. Secundo formam vesiculæ malè depictam ac perplexè seu diminutè descriptam ab Anatomicis sensus ipse clarè demonstrat: siquidem ut incipiam à Magno Vesalio, qui rem hanc multò accuratius, & prolixius, quàm cæteri descripsit, tribuit ipsi vesiculæ formam oblongam, rotundamque sensim ad ipsius fundi usque apicem longioris cuiusdam pyri „modo delatescente: subdit deinde; quo enim cava jecoris sede, ubi portæ „caudex educitur, ipsiusq; vesiculæ cervix consistit, hæc antrorsum ma„gis fertur, & illa sensim magis ac magis senæ folliculi instar ampliatur. Atque cavitatem existentem ibi incipit meatus in nostra figura c. depictus & m. notatus cuncti Anatomici omiserunt. Ita ut non pyri, sed cucumeris vel saltem pyri illius latum ac orbiculatum globosumq; conum haben-

Situs.

a. fi 1.b.c. b.fig.2 b.b. c.c.

2. de forma.

c.fig.2.m.

habentis figuram repræſentet. Verum nec Veſalij, nec Valverd. pictura talem præ ſe fert imaginem: patet hoc tum ſi bilem verſus orificium impellas; tum etiam ſi ſecundum longitudinem veſiculam aperias. Tertiò miror equidem, cur ap. Veſal. & Valv. apparent meatus excipiendæ bilis parati, primo in duos ramos diſciſſi, quorum ſurſum unus proceſſus, deorſum alter porrigitur: rurſus qui deorſum (quia de eo, qui ſurſum nõ meminimus,) primò in quatuor propagines, deinde in quatuordecim ſurculos terminatur. Secus atque ipſe benè ſcripſerat ad veram Galeni mentem accedens, quod ii ſurculi in alios rurſus tantisper digeruntur, donec innumeram ramorum conſtituant ſeriem. Atqui hi ſurculi ii ſunt, quorum ope bilis in veſiculam defertur, hæc celeberrimus ſcripſit Veſalius ſatis luculenter, ut ad verum prope acceſſerit. At tum quia Galeni locum non vidit, nec ramorum ſeriem in veſicæ corpus immiſſam, ob eorũ tenuitatem, omninò proſecutus eſt; hac ratione forſan tenuiſſima vaſa hæc omiſit, nec depingi curavit, quemadmodum in noſtra figura d. apparent HH. notati; ibique locavimus hos characteres, ut quivimus: ſed interdum tum mentem accommoda excuſatione & laude dignũ potius cenſerem mirum Veſalium; quandoquidem exigua & vix conſpicua vaſa reperit, quamvis ad veſiculam usque non perſecutus ea fuerit, veluti & in octavo pari nervorum cerebri, & ſi ante citatum Galeni locum perlegiſſet, noſtram ſententiam forſan ſectatus fuiſſet. Quartò lapſos fuiſſe omnes Anatomicos in poris deſcribendis, eſt tam clarum, quam quod clariſſimum: ſiquidem perpetuò à nobis & in humanis corporibus & in ſimiis obſervatum eſt, quod meatus, qui à jecore procedit ad duodenum, vel ſi mavis ad divaricationẽ eſt amplus ac latus. Ita ut facile quodq; ſpecillum admittat, qui vero à veſica ad divaricationem tendit, arctiſſimum tenuiſſimumque, ita ut ſpecillum tenuiſſimum non admittat, præcipuè tamen ubi membranulæ e. bilis regreſſum impedientes extant, quod ſi cui experiri placuerit, Anatomen hanc, tali pacto aggrediunda erit. Primò vaſa ambo (& quod à jecore, & veſica procedit) ut conſpicua ſint denudare (ſi prius bilis egreſſum per hepatis compreſſionem ante expertus fueris) oportet, ad ipſorum exortum usque, & præcipuè illius quod à veſica. Deinde veſica ſecundum ejus longitudinem adaperienda immiſſo poſtea ſpecillo à duodeni perforamine communem meatũ id trajicimus, in exiguum meatum tendentem ad veſiculam & ubi ad primum impedimentum f. ventum fuerit, ſi violenter ſpecillum impellas, præterito eo, aliud tibi occurrit majus, & adfrangentur ſeu perforandũ difficilius. Ita ut hoc ſæpius ullo pacto pervadere potuiſſem, & tenui quoq; ſpecillo, & quavis obliqua figura munito: novum tandem magna vi foramen perfeci,

3. de poris.

d. fig. 2.
HH.

Veſalii excuſatio.

e. fi. 2. 2. b. b.

adminiſtrandi ratio.

f. fig. 2. b. b.

feci, tum vesiculam, tum etiam vasa disrumpendo, hoc a. feci, ut verum fatear, quo aliis ostenderem, ne cuncta quæ ab aliis scripta sunt, fuisse assecutum. Hac igitur ratione optarem, ut à solerti & exercitato Anatomico res hæc perficeretur, qui omnia promptitudine ac dexteritate manus ageret; siquidem vasa hæc tenuissima sunt, & facillimè dilaniari ac disrumpi à vi durioris specilli possunt, omnia siquidem agit injustus impulsus, Hipp. teste; Ita ut si pergas, jecur etiam perforabis, nedum vesiculam. Ideoque vesiculam adapertam prius injunximus, quo per ipsam αὐτοψίαν verum assequamur, nec scil. nos ipsos seduceremus, ut mihi contigit, cum vidissem (vitamen) specillum in cavam vesiculæ ingressum, conjiciebam à tuo vero meatu pertransisse, atque discessa vesica novum sibi excavasse ac perfecisse iter, clarissime inspexi, exposuit hoc opus satis industrium ac doctum artificem, alter si ineptus erit, temerè cuncta obtrectabit, ac perpetrabit, & facilè hallucinabitur, videmus siquidē, quod hæc administratio insudavit eximium Vesalium, uti ipse more magni viri fatetur, c.8. l. 5. & c.19. & alibi cum inquit, equidem ut semel dicam, quid „ mihi inter secandum contingere soleat, verè affirmare possum, quod „ in universo corpore neque molestior neque difficilior mihique gravior „ sectio sit, quam dum inferior omenti membrana & cava jecoris regio, „ organaq; contermina nobis sunt aggredienda, maximè verò in homine aut animali quopiam præpingui, adeò sanè, ut quemvis artificem, licet industrium facile hic hallucinari existimem, atq; hoc ideo dico, quod certi nihil, sed id duntaxat, quod mihi videtur asserere statuerim. Hactenus Ves. Inspiciant nunc quæso Anatomici, quàm difficilis sit hæc administrandi ratio, ita ut non nisi longa observatione ad amussim adipisci possit, quemadmodum à nobis sæpissimè observatum est, cum adesset excellens, præstantissimus atque doctissimus Ioannes Antonius Pisanus, dignissimus Regius Archiater, cuius ope ne dum Anatomes ipsa verum & medicina omnis in hoc Parthenopæo Gymnasio sustentatur, ac præcellit, ut verè ἰατροκράτατος sit.

Nota.

Totum hoc verum reperies in simiis ad unguem veluti in humanis corporibus nil igitur mirum sit, si Fallopium hallucinari hâc in re videamus, verum quicquid ipse de hâc re scripsit à Vesalio suo præceptore sumtum inventum & exordium claret. Etenim in fine præcitati capitis asserit Vesalius, quod non comperit homines, qui bilis vesiculâ carerent, veluti enarrarit Arist. & post hunc cum aliis permultis Plinius; quamq; (subdit) facilè fieri posse arbitrer, ut ex jecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut in vesiculam quampiam prius non colligatur, & haud mediocriter inter dissecandum mirari solitus sum, quamobrem bilis re-

cto ductu ex jecore ad intestina non pellatur, ex his liquet, quomodo novum, ut ipse refert Fallopius reperit usum, veluti alibi fecit, de ossibus coxendicis, Ilii, pubis, & de octavo pari nervorum, aliisque in rebus, quæ Vesalius ante eum novit, scripsit, vel saltem tetigit. Concludimus ergo, providè à naturâ factum esse vas amplum (uti probavimus ab hepate) quo biliosa adulterata mixta & crassa expurgarentur: Præterea errasse Fallopium ex Vesalii picturâ censemus, quæ si falsa non fuisset, aliquem excusationis locum ibi relinqueretur. Etenim liquet apud omnes tum medicos, tum etiam Philosophos, quod pars, quæ humorem recipere apta nata est, ea facillime recipiet, quæ meatus seu pori amplitudinem sortita fuerit. Præsertim si humorem hunc à facultate naturali non traxerit (ut malè sentit Fallop. de vesicula bilis) quæ si meatum latum ad duodenum, ut à Vesalio pictum apparet, obtinuisset, utique regressus egressusque daretur: verum ipsa Autopsia contrarium nobis indicat, meatū videlicet à vesiculâ ad divaricationem angustissimum, & qui ab hepate amplissimum; Constat ergò ex his, quod magis concors est, & conveniat cum naturâ rei, ut bilis ipsa ad jecur regurgitaret, ob meatus amplitudinem, quam vesicula non admitteret, ob pori angustiam: frustramur igitur à Fallopii usu asserentis ne bilis regurgitaret ad hepar, si vera sunt, quæ ipse tradidit, scil. cum tum & Chilo duodenum intestinum, quod secus esse cum Gal. tenemus, 5. de facult. nat. 13. scil. quod tempore distributionis non adeò turget duodenum, eo quod Chylus tenuia intestina cuncta, ne dum duodenum à piloro egressus replet, nec adeò perpetuò tument, ut tunica tunicam arctaret, siquidem cum adeò distenduntur, & ad tantam excreverunt molem, ut hæc actio perfici possit, valdè dolent, idque quotidiè contingeret. Rationi namque consonum erit ad talem fori obstructionem requiri maximam ac immodicam intestini duodeni distensionem veluti in pugillatorio felle comprobatur; tenemus igitur cum magno Vesalio, ideò ibi duas membranulas inesse, ne vas à Chylo occluderetur. Addimus præterea, quod bilis adulterata admixtaque perpetuò expurgatur, quæ aliquatenus pituitam detergeret, & naturam aliquantisper proritabit. Interdum vesicula syncera bili replebitur, quæ rursus stumulata eandem bilem ad intestina synceram deponit; hoc autem si quis peregrina mente contemplabitur, summum reperiet usum, siquidem quo suas natura functiones tempore obire possit, ut scilicet cibum cremorem confectum non ocissimè (ut nonnulli opinantur) per gracilia intestina deduceretur, tunc pauca & permixta bili abutitur natura; tandem intestina irritans & mordens ad feces excernendas invitat ac stimulat bilis ipsa sincera. Hæc insuper pituitam quæ

Nota, ubi murmatur fit Fallop. vide Vesal. l. 1. c. 4. & l. 4. c. 6.

vide Concil. diff. 19. & Fern. l. 6. de fruct. & humor. c. 5.

Alius usus.

in gracilibus illis ductibus ex intestinorum munere coacervatur plurima, incidit, detergit, atque expurgat, denique & ipsa quoque una cum excrementis nullam (cum lege naturæ omnia in homine dispensantur) noxam, sed uti liquet, summum usum præstans è corpore tandem propellitur. Veram indicat ostentatque nostram sententiam positus crassorum intestinorum, ubi feces locantur; rationi siquidem consonum erat, refrangi, obtundi ac remitti vim syncera bilis in longo itinere, dum tot gracilium intestinorum ductus pervadit, spatium ferè 20 pedum, præcipuè tamen ex admixtione pituitæ, quæ plurima ibidem coacervatur, idque Galeni auth. in morbis liquet, siquidem sumta indicatione à positu, ut ipse retulit, & secundo art. cur. ad Glauc. & 4. meth. ultimo & alibi sæpissimè, tantũ videlicet adventitii roboris adjungere oportet præsidium quantum in transitu amittitur, ut quod relinquitur æquale remaneat ei, quod tactu juvent. Ita ut medicamentum, sive sit ex his, quæ commeduntur aut bibuntur, non præsens est ejus vis consideranda sed qualem obtinebit, quando ad membrum affectum pervenerit, scimus, affectus crassorum intestinorum hac ratione per injectiones, quæ per sedem fiunt curari; actio siquidem fit per contactum, si incidit, expurgat, detergitque bilis pituitam, medicamenti vicem gerit ac verè ea pro medicamento abutitur ipsa natura, quod si verum extat, verus erit & usus à nobis excogitatus: Rursus nemo est, qui ambigat, quod major actio requiritur ad protitandam naturam pro expellendis durioribus eminus excrementis, quam pro deducendo quo minus, confecto cremore; Hac ratione majori & validiori egebat instrumento ipsa natura veluti syncera bilis est, minori vero & imbecilliori ad cremorem, ideo permixta adulterataque, pauca, & sæpè obtusa aliquatenus fortasse ejus acrimonia ob admixtum, quem habet pituitosum humorem: Attamen loquimur nunc de iis, qui in opt. sanitate degunt, quoniam in ægrotantium corporibus plura dici & addi possunt, quam provinciam doctiores subeant. Præterea nec expedierat eadẽ biliosa crassa occluso meatu statim ad vesicam remeare; hac ratione impervium horum regressum, pervium vero ad tenuium egressum fabrefecit; difficilius conjectandum est, crassum ac lentum humorem à vesica tanquam à stagno expurgari, contra facilius à medio ductu tanquam à canali, etenim si aliquod crassum hæreat, rapitur à vi tenuioris humidiorisque substantiæ, fluentis in ipso canali: quod secus esset in ipsa vesica. Vasorum nexio ac ductus perplexitas seu obliqua insectio à nobis ante alios observata quibusvis etiam experiri est; & ita nostram simul ac Galeni sententiam veriorem prædicabunt. Plura serio reticemus, forsan alias tradenda, tum de regio morbo, tum etiam de bili

Vide lib. 5. de usu part. c. 4.

adl

ad duodenum. Meatum à vesicula ad ventriculum adhuc non reperi, & cur in eo non expurgatur bilis ad detergendam plurimam pituitam, ostendit Gal. Verum bifidum commune (à nobis) sæpè inveni in ecphysin intestini implantatum; quod erga hoc sentio, (pulchrum enim adhuc latet à nobis observatum) fusius alias narrabo, ubi de caruncularũ etiam in vesicæ ductu obortarum agemus.

Versa tabula duas reperies tabellas, quarum prior vesiculæ bilis præseferens figuram ad amussim, ut à Vesalio & Valverda depingitur, at quia pluribus verissimo sensui repugnat; quod multis & præcipuè Fallopio errandi ansam præbuit; hac ratione posteriorem à nobis delineatam, uti sensus indicat, & ut res se habet, invenies, idque characterum tum ex Vesalii, tum ex iis, quæ ex nostrâ sententia adjecimus, index declarat, & clarè demonstrat, quod partim addendo, partim iterum innovando prosequuti fuimus.

Duæ figuræ in hac pagina depictæ, altera delineationem ipsius bilis vesiculæ de mente *Vesal.* & Valverd. pandit. Altera vero ejusdem vesiculæ bilis exhibet veram effigiem ex nostra sententia situm ac figuram secundum veritatem sensus patefacit.

Differt autem hæc nostra delineatio à Vesalio figura primo à situ, siquidem perpetuo observatum est fundum Vesiculæ inferiora respicere, cervicem vero superiora, ita ut figuram ac ductim obliquum præ se ferat meatus à vesica ad duodenum, non rectum, ut falsò ap. Vesal. & Valv. depictura extat. Secundo, quod floccipendendum non est, sed potius magna indiget speculatione, pictum apparet ap. Vesalium meatum à jecore ad duodenum, arctum ac parvum ubi autem notatum est; à vesica verò ad duodenum, ubi b. designatur, delineatio præ se fert ampliorem meatum, quod falsissimum esse sensus ipse perpetuo nobis luce clarius ostendit, siquidem cuivis etiam rudi & tyrunculo in re anatomica, videre est meatum à vesica ad duodenum vel si mavis ad divaricationem arctissimum, & qui ab hepate procedit ad eundem locum latissimum; ita ut his specillum facile admittat, ille vero vix atque ne vix quidem, nisi vivas ab imprudenti anatomico disrumpatur ac perforetur: & præcipuè ubi in nostra figura b.b. designatur. Quo in loco impedimentum sæpe bifidum, raro unicum, sed perpetuo sic à nobis primò observatum est, ita ut præexiguas & tenues membranulas inesse arbitratus sim, & hoc falsum Fallopii dogma necessario reddit, eo quod bilis nunquam poterit regurgitare, obstructo meatu duodeni ad vesicam, sed potius remearet ad hepar.

V. Bilis vesiculam utraque figurâ designat.

X.X. Meatus bilis vesiculæ per jecoris corpus exporrecti inter portæ venæ & cavæ item venæ ramos.

Y. Venæ portæ propago in jecoris substantiam diffusa.

Z. Venæ cavæ propago in jecoris substantiam digesta. Volui enim hic exprimere vasorum in jecoris substantiam situm, qui scil. portæ venæ rami propaginibus cavæ subjiciatur, & quonam pacto in horum medio bilis vesiculæ meatus excurrant.

a. Concursus meatuum bilis vesiculæ, qui in jecoris corpus digeruntur duplici autem in nostra designatus.

b.b. Vesiculæ bilis cervix, cui meatus ex jecore ductus & autē notatus inseritur, communisque per Vesalium efficitur: Verum apud nos communis meatus erit autem divaricatione vasorum ad duodenum c.c. notatus, quod magis convenit cum naturâ rei b.b. vero notat etiam impedimentum à nobis observatum, & cervicem.

c.c. Bilis vesiculæ meatus in duodenum intestinum insertus.

S. Duodenum indicat intestinum quod humiliori sede apertum finximus ne meatus ipsius c. notati insertio lateret.

e. Arteriæ in jecoris cavum & bilis vesiculam digestæ.

f. Nervulus jecoris & bilis vesiculæ communis & à sexti paris nervorum cerebri propagine depromptus.

9. Tenues portæ venæ propagines in bilis vesiculam excurrentes.

HH. Vasa tenuissima & vix conspicua in corpus vesicæ deferentia bilem, ex Gal. sententia, 5. de usu part. c.6. & lib.2. de nat. fac.c.2.

m. Sinus juxta orificium vesicæ, bilis à nemine hucusque observatus præostensusque.

Probatur ante citatus usus ex actionibus sensu, ratione, & Auctoritate, verum primo cuncta fere dubitanda, & quæ objici possent in medium afferuntur solvunturque & enodantur locaque Galeni conciliantur ac restituuntur versusq; vesicula bilis usu detegit ut pluraq; ad hanc rem spectantia adduntur.

CAP. VI.

NE quis junior ex his, quæ diximus dubitandi occasionem sumat, cuncta quæ objici possent, brevi sermone complectar. Et primo dubitabit aliquis utrum egerendi actio sive munus à naturali tantum facultate proveniat, vel ab animali. Secundarum bilis quotidie expurgatur à vesicula, vel diu ea retineatur. Tertio an bilis sit, quæ pituitam ipsam detergit, & naturam proritat ad expel-

Andreæ Vesalij & Valuerdæ falsa vesicæ felleæ delineatio.

Iũlij Iasolini vesicæ felleæ vera secũn-dum sensum delineatio.

expellendas feces, hæc enim expurgatur à facultate naturali, ut apud omnes medicos & philosophos liquet. Rursus eadem nunquam movebitur à voluntate, cum non sit agens à proposito, seu ab electione, dubitatur, quomodo tam hi, qui lenem habent alvum, quam qui duram, omnes tamen præfinitum tempus egerendi obtinent, siquidem nonnullis alvus dejicitur celerius, aliis tardius, noctu quibusdã & aliis interdiu, aliis tertiâ quoque die, & sunt quibus non nisi sexta vel octava, veruntamen statum hi habent tempus egerendi. Quoad primum tenemus excrementorum exitum partim naturalem á vi expultrice intestinorum, & partim voluntarium existere, à tertiis instrumentis excernendis excrementis destinatis quæ genere duplici sunt, Gal. teste. Alia enim effluvium intempestivum ipsorum cohibent, alia vero tempestivum incitant, intempestivè quidem effluere masculi sedem constituentes non sinunt. Excitant autem in tempore musculi omnes epigastrii, constat ergo ex his egerendi actionem, & à naturali facultate à vi inquam expultrice ipsorum intestinorum proritata ab ipsa bile provenire, nec non & ab ipsa voluntate, ut probatum est: Attamen voluntatis imperio videntur parere naturales facultates Gal. teste 3. de simt. caus. cap. 2. cum inquit: ita solet evenire nonnullis, quibus non licet ventris onera deponere, quia versantur vel in foro, vel in alio loco vel negotio, ut humor quispiam acer ad sedem usque descendat, ibique violenter retentus, rursus ad supernas partes referatur, atque tum ut ventriculum rodet, & caput vaporibus impleat. Hæc ideo adjecimus, ne quis putet ex his, quæ diximus, quod excretio fiat proritata ipsa natura ab ipsa bili tantumodo. In quo secundo dubitavimus, videtur quædam temperantia in Gal. dictis, siquidem 5. de usu post. c. 10. videtur asserere diu innoxiè sine dolore asservari bilem in ea chisti, quæ ad jecur sedem habet, reddens rationẽ, quod his instrumentis natura sensum acutiorem non adhibuit, utque nihil unquam negotii à comprehensis in sese excrementis erant habitura, idque confirmare videtur l. 3. de natur. facult. c. 12. ubi eam nervorum expertem esse tradidit. Atqui oppositum scriptum reliquit I. eod. 3. de nat. facul. c. 5. nec non & 5. de us. part. c. 8. 9. & 11. & demum 3. de facult. natur. c. 12. ubi asserit, quod vesicæ tunc deponunt id, quod attraxerunt, tũ tensio, morsus vel pondus eas ad expulsiones proritat. Pro conciliandis v. Gal. locis dicimus, quod cum Gal. l. 5. de usu part. c. 9. tractasset de triplici nervorum genere, ac tertium nervorum genus visceribus insitum intimè considerasset (ita ut velit nolit justam naturam cum Hipp. pronuntiasset) ostendit in sequenti capite uniuscujusque instrumenti sensum ac dicens magnum cum sit hepar, minimum habet nervum; tradit denique natu-

Voluntatis imperio interdum naturalis facultas subjici v. 13. de us. par. c. 5. in fine & 5. cap. 5 l.

Gal. cõtradict.

ram tribuiſſe partibus ſubſtantiam corporis affinem, qualitati ipſius humoris, ita ut ſubſtantia corporis ipſius veſicæ ſit affinis qualitati ipſius bilis, quemadmodum & quæ otium recipit urinarum. Attamen ſi bilis cum lotio in majori veſica profluant, ſtatim excernatur oportet, aliter noxam inferet, quia ejus corpus (ut diximus) urinarũ duntaxat & non bilis qualitati eſt affinis; hac ratione ſubdit Gal. in fine cap. quæ cum ante natura proſpiceret, ut ſenſu prædita eſſet majore plures & eos quidem majores nervos ipſi tribuit. Ergo utraque habet nervos, ſed minimos veſica, quæ continet bilem, majores vero quæ continet lotium. Quod autem dicat, innoxiè trahat & ſine dolore, id quod cognatum & familare eſt ſuum excrementum ipſam bilem liquido conſtat, uſque ad quendam terminum, donec ſcilicet tenſione, vel pondere veſica ipſa comprimatur, aut diutius in viventi animali detentu acrior evadat, veluti aliqua, quæ retineatur, ut chylus, lotium, fœtus, & his ſimilia, quod in mortuis aſſervari diutius poterit, propter aliam rationem.

Solut. contradiction.

Vbi vero nervorum expertem eam eſſe tradit Gal. dicimus falſam fuiſſe traductionem Leoniceni & aliorum, ſiquidem vera Galeni lectio ita ſe habet, ὧδ ἤλοι ὅτι νέυρον ἥκιστα μετέχει, verum dictio ἥκιστα hoc in loco ſignificat minimum, ac ſi diceret, quo manifeſtum eſt, quod minimum habet nervorum ſeu minimos habet nervos, veluti etiam alibi ſæpiſſimè & non ſignificat οὐδαμῶς, hoc eſt minimè ſive nullo modo, ut male traductores verterunt. Quod vero quotidie bilis ipſa expurgatur, clariſſima eſt Galeni ſententia, inquiens, ſiquidem quod bilem ad ſe trahat, ea quæ jecinori ſubeſt veſica, ſupra eſt monſtratum, quod autem & in ventrem quotidiè ejiciat, id quidem evidenter cernitur. Et alibi, ſi enim demonſtratum eſt, convenientem eam ſuccum trahere, ita ut ſæpe cernatur plena, alibi pleniſſima, 3. de nat. fac. c. 5. quod notandum erit, probatur enim vis retentrix, eundemque hunc ſuccum non multo interpoſito ſpatio excernere, ergo non diu retinet bilem. Interdum proferre non deſinam aliud, quod ſentio ex Galeni ſententia decerptum, cui ratio adſtipulatur, ſcilicet quod bilis veſicula toties bilem ad ſe trahit, quoties chyli fit ſangvificatio, quod quotidie bis ferè contingit, totidem in naturali die implebitur & vacuabitur, uti nos cenſemus: Et ſi ſciam multis paradoxum hoc videri. Quæſo tamen eos, ut attentius has Galeni ſententias perlegant, ex quibus veritas hæc eluceſcit, qui ſic teſtatum reliquit, 5. de uſu part. c. 6. Nam pauciſſimum quidem eſt melancholicum excrementum, copioſius autem bilioſum, porrò utroque aquoſum multò cumulatius, & ne quis topicè arguendo objiciat, parvum ejus eſſe receptaculum, ſubdit, cæterum quæ hepati ſubjacet, veſicam, & ſi tenuitate ac copiâ medium ſuccum tra-

Thomæ Linacri Leoniceni & Silvii error Gal. locus reſtituitur. 1. prognoſt. ult. & 3. de ratione vic. ac 60. & 4. ejusd. 50. & 95 & co. ult. & 3. de art. 3. de nat. fac. c. 5. & 17.

cturam

ćturam, attamen parvam fecit quod positionem aliis omnibus hepar purgantibus instrumentis commodiorem numerumque orificiorum trahentium haberent majorem. Rursus in subsequenti capite 5. Verum cum copiosius multò serosum excrementum, quando biliosum esset, majus esse ipsius receptaculum, par fuit. Si igitur copia medium trahit succum vesicula, trahit equidem cum fit ipsa sanguificatio, quod si bis in die contingat, ut dictum est, totidem erit expurgatio sanguinis, vesicæque impletio & evacuatio. Ideoque excrementa colorata videntur, sin minus, alba apparerent, nec mirum sit, si tantam bilis copiam adgenerari in corporib. humanis quotidie prolati fuerimus: Copia quidem medius est hic succus, ut post aquosum sit, quamvis ille multo cumulatius: præter portionem selectam magis quam cum sanguine fertur. Non negaverim tamen, excerni posse aliquam bilem absque quod omnimode vesica impleta esset: ob acrimoniam vel alia de causa, alias adducenda inquies, bis ergo singulis diebus cunctis natura proritabitur ad pellenda ventris excrementa, verum hoc esse fatemur in illis corporibus quorum sensum acutiorem intestina obtinuerint, validaque fuerit expultrix vis. Contra, quorum intestina pituitæ maximâ copiâ scatent, hebetemque sensum habuerint, & robur expultricis debilis fuerit, in his pituitam bilis deterg't, cibique recrementum è supernis intestinis vellicans ac mordens ad inferna propellit, & lucrum animantibus accedit, cum alium (ibi detenta in cavo intestinorum) eximium usum præstabit. Vendicans ac incolumen à coli dolore hominem reddens uti etiam Arabum principi placuit. Cistis præterea & vasorum ejus usum inveniemus, si prius absolutissimam tum vesiculæ, tum intestinorum adipem habebimus, referente Galeno fieri non posset, ut quis particulæ cujusvis usum inveniat, nisi prius perspectissimam habeat totius instrumenti actionem. Præterea sciendum erit in omnibus instrumentis tum opera naturalia, tum etiam affectiones morbique singuli ad portionem fieri videtur, quædam adeo evidenter & clarè, ut nullam demonstrationem eorum ullum desideret, quædam magis obscurè, sed ita tamen, ut eos, qui attenti sunt, latere non possint, ventris morsus manifestus est, nec non & naturalia opera ipsius uteri & ejus vesicæ, quæ lotium recipit, siquidem Gal. teste excrementa singula, si moram in corpore diutius trahant, putrescunt, alia spatio breviori alia longiori. Itaque acria & mordacia atque iis, qui ea continent, infesta redduntur, at non in ea vesica, quæ jecinori subest, similiter se habet, ut quæ nervorum minimum habet.

Vsus inveniendi ratio.

l. 5. de usu part. c. 3.

l. 5. de usu part. c. 3.

3. de nat. fac. c. 12.

Secundò notandum est, quod Galeni verba referuntur ad ea quæ superius dixerat, scil. quod opera naturalia, affectusque evidenter fiunt in ventre, utero, & vesicâ, quæ lotium recipit. At non in ea vesica, quæ

Gal. vera interpretatio

jecinori subest, scil. similiter se habet, sed magis obscurè, ita tamen, ut eos, qui attenti sunt, latere non possit, quod & sequentia verba etiam clarè demonstrant & præsertim, ubi asserit in fine capitis in ventriculo, utero, intestinis & vesicâ quæ lotium recipit, luculenter apparet, vel tensio, vel morbus, vel pondus, quod instrumenta ad expulsionem proritat, non magno negotio id in bilis vesicâ intelligas.

Postquam hæc absolvimus, restat, ut videamus quo temporis spatio recipit bilem vesicula, eandemque excernit. Claret autem hoc, si cōsideremus ipsius sanguinis generationem, sumpto exemplo de vini confectione. Etenim quod tenue est, in eo ad spumam accedens bili assimilatur ex Galeno. Requiritur ergò tempus ad hanc obeundam actionē, ut scil. primò fiat ipse sanguis, & ea est naturæ intentio major, cum sit aliis priori natura; expurgatur deinde hepar à quatuor instrumentis, bilis vesicula, duobus renibus, & liene. Quantum verò spatium tale simul tempore contineat, inquit Conciliator, & non sine forti ratione definire nō possū, cū termini naturales non percipientur præcisi, neq; etiam tempus præscriptum reperitur, quo chylus in hepar ductus in humores convertatur, sicuti 13. cap. de velocitate & tarditate descensus cibi de stomacho tempus notatur, quo ventris perficitur digestio, sub quadā indeterminatione tamē ceu 12. horis usq; ad 22. differ. 120. Sed cum hepar materiam suscipiat ad informationem quam venter habiliorem fortasse, calor, hepatis magis conversivus breviori tempore in chylum suū imprimet effectum in humorem ipsum reducens puta omnibus purificatis in communi temporis spatio, quod septem sit horarum æquinoctialiū, & in una dicatur horarum media vel tertia, quod quatuor generentur humores, in quatuor instantibus eiusdem. Dicimus ergo nos, quod nō omnes humores unico instanti generentur quocunque temperato corpore, sed in instanti per se quilibet quod sapere videtur. 2. naturalium ultim. & 4. de usu part. id quod nec Fernelius negasset. Patet ergo quotidie vesiculam bile impleri, & quotidie evacuari, & naturam proritare ad expellendas feces, invitat siquidem ipsam naturam, ac propellit excrementa ab imo intestino in aliud, donec ad rectum sit deventum: & tunc ipsa excrementis admista excernitur, sed non cogit: addit ergo robur intestinis tenuioribus, quod bilis non adeo acris circumfluit mordens ipsa & ad execrationem excitans. Recipitur interdum sincera acriorque ipsa bilis in cistim, velut in cysternulam quandā, plurimâ collecta copiâ, quo infimum ventrem Crassorum scil. intestinorum proritaret ad feces excernendas, si namque porum tantummodo fecisset ipsa natura, utiq; pauca ab eo bilis expurgaretur, quæ superata à pituitæ copia nulla actio ab eo perveniret, nec medicamenti vicem, uti Galeno placuit, gereret; fuit ergò

2. de nat. fac. c. ult.

secūdū diff.

Tempus generationis 4. humorum & eorundem separationis.

Vide lib. 6. de frat. humā. c. 3. & 4

Quare non porum, sed vesicula facta fuit. Vesiculæ bilis verus usus.

ergò cõstructa chiftis, ut Athroos five confertim ea bilis quãtitas ad inteftina demandaretur, quæ posfit una pituitam abstergere, naturamq; provitare tamen non adeò exhaustus remanet folliculus, ut morbum pariat, fcil. differ. chole. Etfi non duodenum folum fed reliqua inteftina omnia lento quodam & lubrico humore interna fede imbuantur, atque ut Razes dicebat, fictilium vaforum more invitrentur, inftaurentur ve Nonnulli hanc noftrã fententiã (rudi tamẽ Minervâ) fectati funt, fic referente Vefalio. Alius fub jecoris cavo colon deduci contendit, ut & ex bilis veficula in illud refudans bilis incitando excrementorum egerendi vim feliciorem reddat. Concludimus ergo, folventes tertiam dubitationem, quod quamvis non agat à propofito, determinatè tamen ferè agit, multitudine vel morfu moleftata, quod tempore fit, veluti uterus fœtum in nono menfe, & menftruæ purgationes, quæ ftatuto etiã tempore, aliaque plura fiunt à naturali facultate, haut fecus conjectandum erit de veficula, verum caufæ tarditatis vel celeritatis dejectionum plures funt à Galeno eumeratæ, præter quam diximus ex bile lib. de fympt. caufis 3, c.2. At excretio folitum tempus prævenit vel quia ventriculus ob nullum cibum affumtum gravatur, vel pingitur vellicaturque à re mordente, quam ut alienam ac extraneam expellere nititur, quod trifariam, fit, aut quia poftea utpote imbecilliorẽ vicit, aut quia affumtum alimentum immodicum eft, aut ob utramque caufam. Præterea alimenta humidiora & fi poft affumtionem eorum leviter ambulaveris, ut concutiatur quidem tardiusque pro confuetudine excernit venter, aut ob inteftinorum vel imbecillitatem, vel obtufum fenfum, aut ob alimentorum tum parvitatem, tum qualitatem. Concludimus denique quod excrementorum alia manè, alia vefperè, alia fexta die dejiciuntur, quod fit vel ex confuetudine, quæ velut ex altera natura eft, vel motione corporis, vel vehementibus animi motibus, vel caloris concentrationem, vel aliqua alia de caufa. Et in quibus tardisfimè forfan obtufum fenfum eorum inteftina fortita funt, plura ab Avic. prim. Cant. Cant. t. 329. & 16. tract. 4. c. ult. adduntur. At Ariftotelis fententia 4. de generat. animal. c. 1. & 1. de hift. animal. c. penul. & 2. c. 15. & 4. de part. c. 2. 53. quod reperiantur animalia & homines. qui veficula bilis carerent, nusquam ab Anatomicis obfervatum eft in humanis corporibus; quod fi bilis fyncera fuum non haberet receptaculum, ita ut dum chylus tenuioribus in inteftinis defcenderit, in fua chifti detineatur. quam infelicisfimũ animal homo effet: tum quia chylus priusquam à venis fiat fuctus, attractio ocisfimè defcenderet, & animal nullum vel exiguum nutrimentum ex eo fufciperet, tum quia affiduis dejectionibus augeretur. Iuftisfima ergo natura

Tertiæ dubitat. folutio.

Caufæ celeritatis & tarditatis excretion. alvi, ex Gal. & Arab. Principe.

Adverfus Plin. & Ariftotelem.

Et quemadmodum lotium non per met. ita

tura quemadmodum lotii, ita etiam & ipsius bilis fecit receptaculum, & non poram seu vas, quo philosophiæ homo vacare & incumbere possit. Quare meatus bilis duodeno & non colo vel alio intestino implantatus fuerit, ostendit Gal. l. 5. de usu part. c. 4. cur excrementum biliosum in venas & arterias ex intestinis non distribuatur eod. cap. demonstrat, & de nat. facult. Qua ratione bilis intestina repens cum ea adeò acriori sensu prædita sint, ut protinus quod molestant respuant, statim non fiat & bilis & excrementorum eductio: claret ap. Gal. quo in loco senis Aphoristicam sententiam interpretatus est dyssenteria, scil ab atra bile. Dixi sententiam meam, quem iis ruminandam relinquo, qui vipereo ore non sunt; siquidem nihil tam dulce tam suave, tam bonum, tamque proficuum reperitur, quod venenatis labiis non amarescat. Hæc sunt Ingrassia Præceptor dilectissime, quæ veritatis tuendæ gratiâ mihi occurrunt, & si ego (ita sunt varia hominum ingenia ac judicia) â Fallopii Viri extra omnem aleam clarissimi placitis in multis discesserim, quod eum semper magnifacio, nihil unquam nec publicè nec privatim quidem nisi coactus vel scribere vel docere volui, quod ipsius dogmatib. esset adversum: coëgit autem & invitum ad hoc me traxit ipsa veritas, qua nihil antiquius; non Galeni authoritas, Amicus namque Plato, amicus Socra. plerumq; amici rogantes, quibus nec quicquã negare possũ, quod poposcerant, nec aliud vel scribere vel proferre, quam quod sentirem. Feci autem quantum potui, cum modestia: sæpè etiam nomini parcens, vel honesta cum præfatione ejus mentionẽ faciens; placuit mihi in hac nostra (ut ego quidem exopto) honesta lite potissimum te arbitrum eligere, ut cuius probitatem religionem ac doctrinam diu exploratam habeam, si quid tamen ostenderis, quod aculeum quemdam habere videatur, per gratissimum mihi feceris, si illud è medio tolles, penitusque confoderis. Vale & Jasolinum tui studiosissimum authoritate tua, quæ maxima est, fove.

bilis nec per por. veluti à Gal. comparat. 5. de usu part. 13.

5. de us. part. c. 10. & aph. 24.

FINIS.

MARCI AURELII SEVERINI
QUÆSTIONES ANATOMICÆ QUATUOR

PRIMA,

DE AQVA PERICARDIA.

SECUNDA,

DE CORDIS ADIPE.

TERTIA,

DE PORIS CHOLIDOCHIS.

QUARTA,

OSTEOLOGIA PRO GALENO ADVERSUS ARGUTATORES

EPIDOCHÆ IN TOTIDEM ALIAS JULII JASOLINI.

FRANCOFURTI,
Apud HERMANNUM à SANDE.

M.DC. LXIIX.

De Viris Clarissimis

JULIO JASOLINO
&
MARCO AURELIO SEVERINO,

Idem argumenti professis
RHEINHOLDI DEHNII PRUSSI
Hexastichon.

Quos eadem geminos virtus Heroas in uno est
Visa reposcentes consociare jugo,
Debuerat natura uno conjungere partu:
Tam benè conjunxit gloria & artis honos.
Fecisset; ni privatim tam grande fuisset
Divinum ingenium competiisse viris.

IN JULII JASOLINI

Quæstionem Anatomicam de Aqua in Pericardio, volentis eam conflari partim ex sero quatuor vasorum cordis partim ex potulentis per asperam arteriam lentè delapsis, Marci Aurelij Severini Tharsiensis ἐπιδοχὴ prima, §. I.

NE mihi quidem invisa fuerit Adrastæa, nec succensuerint Præceptoris Jasolini manes, nec taxârit me censor ex obliquo quispiam, quod aliâ, quàm is, incesserim viâ super eâ disceptatione, quâ quæritur, an potulenta omnia solemni naturæ decreto delabantur in pulmonem; an ad stomachum facessant. Nullam, inquam, à Magistro discrepans mihi, vel illi faciam injuriam, quin verò nec Hippocrati, nec Platoni, primis hujus opinionis assertoribus, quando pro veritate comperienda, aut comprobanda nulla major, quàm Philosophandi libertas. Iasolinum verò quod attinet, est huius mihi dignitas à meæ non longè loco, quin meæ mihi animadversio concepta atque instituta est eo consilio, & cautione potissimum, ut quam ego in antiquum Doctorem quandoque reverenter ac modestè non attigissem, liberior alius censor inclementius aliquando fortassis apparuisset: deinde Viri cuiuspiam exerceri pacatæ commentationes, emolumento potiùs decoris, quàm detrimento judicio capiendas. Malis enim agri tui cultũ & exarationem, an neglectum atque contemptum? at existimationis est plerumque bonæ lucrique provideri, quæ scripserit antè quispiam potiùs, quàm ignosci. Sic quod ad me spectat, quod adversus mea quis bonus amicè & placidè pro veritate construxerit censurã, feram καθ' ἐπιεικίζειν æquius prætacito scriptionis neglectu atque despectu, præsertim quando

> Non eadem sentire bonos de rebus honestis
> Incolumi licuit semper amicitiâ.

Verum quid multis? ostendam non gravem habendam à quoquam adversus

Insinuatio §. I.

Hippoc. & Plat. sententiæ.

Ex fide bona ex æquo & bono statuere.

versus se ipsum philosophandi libertatem. Enimvero vel arbiter Julius & ipse pro me vadatur, qui sub insinuatione prima ad quæstionem de poris cholidochis adversus Gabrielem Fallopium & huius observatores: Inter Medicos, ait, sæpe variæ sententiæ, & contentiones oriuntur, quæ si ad indagandam veritatem habentur, & ut posteris prosint, debent ipsis contendentibus, nedùm amicis placere; ita enim veritas ipsa clariùs elucescit. Verùm quod eram facturus, id jam præstabo.

Aggress. ad confutationem. §. II.

Eminentia virtutis, atque auctoritatis Majestas impulsu quodam incredibile, velut fluctus in alto ratem, transversos homines agit. Suppositum Homeri Hippocratisque nomine reveritus Plato prior, posterior verò Plutarchus id sentisse creduntur, quos sequutus est Jasolinus primus, at non Erasistratus, qui medicorum, ut Macrobius ait, veterum nobilissimus invectus est in Platonem, dicens, illum retulisse longè diversa, quàm ratio deprehendit. Dicas enim esse fistulas instar canalium, easque ab oris faucibus proficisci deorsum, & per earum alteram induci, delabique in stomachum esculenta omnia, & potulenta, ex eoque ferri in ventriculum, quod Græcè aqpellatur ἡ κατακοιλία, atque illic subigi digeriq; ac deinde aridiora ex his recrementa in alvum convenire, quod Græcè κῶλαρ dicitur: humidum autem per renes in vesicam trahi, & per alteram de duabus superioribus fistulam, quæ Græcè appellatur τραχεῖα ἀρτηρία spiritum à summo ore in pulmonem, atque inde rursum in os, & in nares commeare, perque eandem fieri meatum; ac ne potus cibusve aridior, quod oporteret in stomachum ire, procideret ex ore, labereturq; in eam fistulam, per quas spiritus reciprocatur, ex eaque offensione intercluderetur animæ via, impositam esse arte quadam, & ope naturæ, quasi claustrum mutuum utriusque fistulæ, quæ sibi sunt cohærentes; eamque inter edendum bibendumque operire, ac protegere, ne quid ex esca potuvè incideret in illud, quasi æstuantis animæ iter, ac propterea nihil humoris influere in pulmonem ore ipso arteriæ communito.

Adversus Platonem, Erasistrati firmamenta Macrob. verbis recitantur.

Erasistrateæ probationis confirmatio secundum Macrobiũ, §. III.

Hæc Erasistratus. Cui succinens seu Plutarchus prior, seu vir hunc imitatus Macrobius, inquit, ut ex imo vera ratio consentit; cum enim cibus non squalidus siccitate, sed humoris temperie mollis ventri inferendus sit, necesse est eadem via ambobus patere, ut cibus potu contemperatus, per stomachum in ventrem condatur, nec aliter natura componeret, nisi quod salutare esset animali. Deinde cum pulmo & solidus & lævigatus sit, si quid spissum in ipsum descenderit, quemadmodum penetrare aut transmitti potest ad locum digestionis: cum constet si quando casu aliquid paulò densius in pulmonem violentiâ spiritus trahente deciderit, mox nasci tussim nimis asperam, & alias quassationes, usque ad ve-

xationem salutis? Si autem naturalis via potum in pulmonem traheret, cum corpulenta bibuntur, vel cum hauritur potus admistus granis, seu ex reliqua densiore, quid iis sumptio pulmo pateretur? Unde à natura provisa est, quæ cum cibus sumitur, operimentum fit arteriæ, ne quid per ipsam in pulmonem spiritu passim trahente labatur, sicut cum sermo emittendus est, inclinatur ad aperiendam stomachi viam, ut voci patere permittat. Est & hoc de experientia notum, quod qui sensim trahunt potum, ventres habent humidiores, humore qui paulatim sumptus est, diutius permanente, si quis verò avidius hauserit, humor eodem impetu quo trahitur præterit in vesicam, & sicciori cibo provenit tarda digestio. Hæc autem differentia non nasceretur, si à principio cibi & potus divisi essent meatus. Quod autem Alcæus poeta, quin & Eratosthenes in epigrammate, Eupolis in Colacibus, & Euripides alicubi, Scaliger in primo de animantibus ait, & vulgò canitur, ideò dictum est, quia pulmo revera gaudet humore.

Potus quomodo tardioris & celerioris digestionis cibi causa sit.

Ita quidem uterque neganti problematis parti faverunt; contrà quos, tum apud eundem Macrobium Eustachius pugnarit, Platonem tutatus. Reliquum est, ut hujus rationes diluamus, quin explodamus, & illudamus, si quidem naturalis ostendendi problematis conatus cum omnis in anatome nitatur, anatome quidem in Platonica demonstratione tanta est, quanta nuspiam apparet: itaque futilis, & deridicula non Vesalio solum atque Fallopio, sed & mediocri cuique fabricæ contemplatori videbuntur. Sed singulas nos argutationis partes dispiciamus. Primum enim epiglottida communis fecit usus stomachi & gargareontis viis, quasi sit inventum naturæ ad tegendos detegendosque certa alternatione vias cibatus & potus, dum ille stomacho transmittitur, hic verò pulmoni suscipitur.

Nostra contra Platonem disputatio, §. 4.

Responsa & occursationes ad argumentationes Platonis.

Deinde dicit pulmonem tot meatibus destinatum, & interpatentem nimis, non ut spiritus egressiones habeat, cui exhalatio occulta sufficeret, sed ut per eos meatus si quid in pulmonem deciderit, succus ejus mox migret in sedem digestionis. Cæterum ubi dicunt succum pulmoni rejectaneum refundi in sedem digestionis, homines quæso, qua via? Vides per hæc ademptum pulmoni respirationis officium, tantum ut servetur ad rejectandas superfluitates in officinam primam culinæ naturalis. Ita à confirmatione pulmonis rimosa perperam concepta ratio fallens adstruitur recipiendæ cibalis portionis, & abjiciendæ, quo quid inauditius in legitima pulmonis analysi? præterquam quod audi formam argumentationis.

Arteria discissa potus qui non deglutitur, rejectatur nil offenso ven-

 triculo,

triculo, quod signum est non curantis privationem stomachi luentis per vim abnegatam potionem, quasi non possit aliquando stomachus carere potulenta portione, quasi rejectatio potulenti non possit esse cum discissione etiam œsophagi per quam scilicet solam rejectet.

Quibus æger est pulmo, accenduntur in maximam sitim, quod non eveniret, nisi esset pulmo receptaculum potus. Hoc quoque intuere, quod animalia quibus pulmo non est, potum nesciunt. Natura enim nihil superfluum vult, sed membra singula ad aliquod vivendi ministerium fecit, quod cum deest, usus ejus desideratur. Hic respondeo, contrariam opinionem nostram nil contaminant aut labefactant. Enimverò scire licet pulmones iis præcise tributos animantibus, quorum cor impense calet, usque adeò ut pro modo caloris agitentur ipsi. Statuit autem Aristoteles 3. de part. animal. c. 7. calorem animantium definiri, atque adeò, quæ frigidiores sunt animantes pulmonibus sunt cassi, quo casu non conficitur, ut propterea quod pulmonibus careant, & non potent, indè sint pulmones subjecta sedes sitis & potus. Verum rectè conficitur, ut quia minus calidæ sunt illæ, sic & pulmonem non agnoscant nec sitim. Non igitur, quia non potant, deficit pulmo, verum quia cordis æstus non est, non præbitus pulmo est ad ventilandum, & calidum nativum satissimè repurgandum. Deinde nec quoniam exæstuat pulmo, propterea suscitatur sitis, sed suscitatur hæc, quia per calfactam contagio gulam, & os stomachi sic exarescit ad sitim. Porrò stomachi os à natura constitutum est, ut appetat frigidum & humidum necessitate siccioris alimenti madidandi, vel irrigandi, ut fiat elixatus, qui elixatus cum necessarius omninò sit, necessariam item requirit humidioris substantiæ præsentiam. Unde liquidò potest apparere, quod stomacho congruat potulenta portio, quam pulmoni demandavit, nescio plus ex Hippocrate an ex Poetis Plato; quamquàm ex Arist. lib. de part. animal. eò visus est accessisse, ut diceret pulmones præcipuam causam fortassis effectricem sitis. Verum efficit sitim pulmo meâ sententiâ, cum arefactus & percalfactus proximum os ventriculi trahit in consensum, quod os quidem communi omnium medicorum consensione, prima & præcipua sedes est appetitus, ac proinde famis, ac sitis, ut demonstravit latinus Tancredus Camerotanus Præceptor in Physicis meus in opere de fame, ac siti. Illa autem adeò in assensus multorum hominum processit opinio de pulmone, ut sedem hanc aquæ dixerit author Anatom. Vivorum c. 2. medio.

Locus Aristotelis de pulmone expenditur

Hippocrates undè hanc hauserit sententiam.

Postremò Plutarchus adstruit per adversarium dogma, futurum ut vesicæ supervacua corpori sit affabricatio, quippe quod communicatis

in

in ventre potulentis & esculentis unus esset exitus per intestina. At verò seorsim vesica suas demittunt singula superfluitates: humidum hæc, aridum illa. Quum igitur ad vesicam liquidum attinet, nequit utique proficisci de ventriculo, cujus est exprimere sicca: verùm benè respondet pulmonis ideæ, cujus est udas reddere reliquias: igitur &c. Accedit autem, quod nulla ciborum qualitas seu visibilis, seu olfactilis excreta in urina recipitur, aut sentitur, nimirum quod ventre, sicut nos ex adverso volumus, minimè fuerit commista.

Adstruunt mox & aliquid de Vesicæ epigenomenis. Enimverò calculi qui sæpè numero in vesica concrescunt, ingenerarentur oportet & in stomacho; siquidem hic effluvia potuum experiretur. Atqui hoc non fit, igitur non fit aliud, quod humidi totius per ventrem sit via. Quæ quidem omnia argumenta tametsi dedignentur ut ludibria dissolvere professores Anatomici, nihilominus clementior eadem discutere non gravabor. Vana quidem est hypothesis de vano per nos usu vesicæ, quandò per intestina suus esset exitus humori; sicut & gallinis, quibus renes non sunt. Animantibus enim perfectionibus sui sunt renes ἀπὸ τοῦ ῥεῖν, quod est desluere, nominatis, per hos enim duplos fluit urina, quæ per urinarios τοὺς οὐρητῆρας Græcè dictos meatus delabitur in vesicam. Non concedit autem per intestina, nisi solidum excrementum. Liquidum enim ab exordio nutrimenti recepti de ventriculo per hepar, vadit perpetuò cum sanguine venæ maximæ descendentis & deferentia per aquæductus renales, ex quibus & à renibus fit lotii decursus ad extremum suum condum, quæ vesica est. Quemadmodum pluvia, quæ de compluribus aquagiis ad glaream delapsa depluit in suam ultimam cisternam. Itaque quid garriatur de supervacanea vesica, de conductioribus potioribus intestinis? de ventriculo pocula tenuente? de admittente analogo pulmone? de nullis respondentibus, aut colore, aut odore qualitatibus ad ventris elaborationes? sanguinis inquam adornationes & immutationes non primæ sunt chylificæ officinæ, sed sanguificæ posterioris.

Quod ad calculos spectat; plurima vesicæ & ventriculi percoctoris est imparitas. Omitto passivum usum vesicæ, ventris activum, focum & calorem ineffabilem hujus, frigus impensum illius, simplicitatem hujus extremam, miscellam illius, nec situm utriusque discutio. Devenio tantùm ad materiam calculorum, qui tartarum est multiplex quotuplex edisseruit Aureolus Theophrastus in eo libro. Porrò terrestris hæc quæcunque portio perpetuò residua est, non usquam meteora, vel alipeta: quas obres quid opus est attestari generationem calculorum in vesica

Materia calculorum

fica

Jasolini circa hæc lapsus notatur.

sica solennem? in ventre vero superiori nunquam apparati consuetam? quamquam & in meteori generatione fallitur apertè noster adversatius, quando vel decem numero sunt historiæ per IoannemSchenkium ex totidem egregiis autoribus collectæ, ac testatæ lapides in ventriculo genitos ovi gallinacei magnitudine intolerabilibus, assiduisque tormentis discruciantes. Ad quam omnem nostram ostensionem, siquidem illud obtendat, quod persæpè visum est, ingurgitatam potionem citissimè reddidisse; quo temporis compendio stultum esset circuitum illum longinquitatis tantæ causari, verum par esse ut pulmonis viam sequamur. Ad hæc ego obstiterim ad hunc modum: à ventriculi latere sinistro ad lienem distentum esse vas breve, de summo propè lienem ramo surculum, qui in bisulos aquæ lienes humorem in ventriculo collectum facili negotio potest amandare, undè per arteriam cocliarum ad renalem sinistram, & indè ad ureterem, & hinc ad vesicam lotia permeant expeditè. Sic deducendi compendium fit natura depulsus istos curante, ac liene per æstum attrahente per iter alioqui quanto brevius, tantò etiam amplius, & accommodatius. Ita redimitur in prolixiore circuitu longinquitatis, cito vero levatur ab ejusmodi sarcina venter. Quum autem transitus hic præproperus aquarum scatentium medicatarum vulgo referri consuevit ad tenuitatem levitatemque potabilis aquæ largissimis haustibus voratri: ego nihilominus haud dubito necessitatem cogentem fieri multa, quæ persuaderi mentibus ineruditis facilè non possunt. His sic abolitis Platoni suffragantibus rationibus, cæteras quæ per nos adversantur adducere non dubitabimus.

Laurentius l. 4. inst. Anatom. c. 4. p. 123.

Confutatio nostra §. V. I. à materia.

Si per arteriam tracheiam descenderet potus tralata brevi in pulmones materiâ, pulmo gravaretur. Hic autem ad levitatem solum ut[illegible] in levitatem adjuvari, & conferri, non autem deprimi debet; quare nullus naturæ finis, nullumque consilium fuisse potuit, ut hos aquæ delapsus permitteret, benè quidem in stomachum dirigi voluit, qui benè capax ad potulenta etiam alimenta recipit aridiora, ad quæ alioquin elixanda & elixata deducenda requiritur τὸ ὄσχημα τροφῆς. Quam videntes adversarii difficultatem sese tutati sunt ex distinctione, quod aliqua è tracheæ foribus portio translabatur ad mediocriter mollienda, inque succum alimenta convertenda. Verum exilia hæc instillatio sic parum patet, ut multò major in absolutione requiratur, quemadmodum olla sit aquæ plena necesse est, ut lentes incoquantur.

II. A fine.

Si vero finis hic asseratur, pro libito voluntatis, aut vi necessitatis intermittendus in vita facile, jam non finis legitimus & probatus, verum fortuitus casualis foret.

Medica-

Medicamenta fluida parata ad lentoris intestinorum, ad Scirrhodes affectiones, ad exigendas hydropas tum quidem Jecinoris tum pulmonis & cæterorum; ad diffringendos calculos acerrima, atq; adeo plerumque mineralia auctiora, & empyretica & exæretica etiam; ad efficacitatem in summo vitii renixu, materiæ refragatu, & loci longinquitate, necessaria planè sunt hæc in pulmonem & ad cordis vestibulum delapsa, quantum quæso te, si veritatem amas, officerent vitalibus hisce visceribus? & quam hoc facile citoque perderent virose succi, & φαρμακώδες venenosa qualitate suffusa medelæ? Certè vel hæc admota labiis continenter occiderent. Huc autem quid non produxerim ea quæ scripsit Hippocrates l. 4. de morb. t. 33. p. 394. col. 2. M. Si vero aliquid ex his medicamentis in pulmonem perveniret, videtur mihi magnum aliquod malum inducturum esse: pituita enim de capite descendens eum valdè brevi tempore exulcerat. Tenera enim & rara res est pulmo, & si exulceratus fuerit, non benè habebit homo ille, ob dictas à me causas. At vero venter à medicamento non exulceratur.

III. A formis medelarū.

Huc autem audi producta per Riolanum in advers. ad Anatomen Bartholini pag. 425. quo sunt; Si verum est potus aliquam portiunculam deerrare in pulmones, & prolabi posse guttam aliquam ad pericardium probabile sit, ab experimento facto à Jasolino, qui in dissecto cadavere cum invenisset pericardium adeo humore distentum, ut eo presso aliquid per os effluxerit: Quæro, an tutum in suspicione, vel certa conjectura pericardii multo sero distento, & præfocantis tentare blandum emeticum, nam violentum cor suffocaret, ut thorax agitatus cum pulmonibus, per eos vel resorbeatur serum, vel excuciatur in pulmones, ut per eas vias, quas subiit, remigret. Scio Hippocratem in asthmate, & aliis affectionibus pulmonum vomitum consuluisse. Hæc abigens Riolanus, eo inclinasse videtur, ut affirmaret potius quam negaret, quod si est, à recto longè aberravit; quandoquidem guttula medicamenti vomitorii, non vehementis neque violenti, quale cavit ipse, tantæ mehercule facultatis non esset, ut aquam ambitu cordis profundo vallatam attrahere, ad se rapere, atque attollere valeret. Medicum quippe viribus & magnitudine destillatum emeticon aqua confusum qui non torpesceret? præterquam quod catarctica non educunt nisi nobis adversaria. Deque pulmonibus fœdam & putrem eructare colluviem aliud est, quam amplexam & amplexabilem humorem invicto de viscere præripere: Ut & ad illud Hippoc. responsum sit.

IV. A vomicæ delapsu in asperam arteriam.

Quid autem si vomica in palato vel oris parte quacunque saniosa putrisque refundat sese in eam cavitatem? Nonne effluxu perpetuo

corrumperet pulmones, & vitam pessumdaret naturæ? verum id revera non comperimus. In statu vero sanitatis & saliva quoque proflueret, qua incommodare posset suo nitro: non & incommodare refluxus evomitorum è stomacho præsertim æruginosæ bilis, & similium humorum? quod utique non est visum. Ad summam itus reditusque malignarum superfluitatum, quæ affluunt in dies ore.

V. A crebro tussiendi & vellicandi motu.

Præterquam quod excitarent continuo tussim exasperata trachæa, & vellicatis teneritatibus pulmonum. Acetum quoque & aridæ, quæ ἀνταρθηριακά sunt & pulmonibus infensa, quantum hos infestarent? quam vehementem promptamque tussim excitarent? Quin & arteriacæ, si foret his solemnis ductus ad pulmones, huc facilè delaberentur, & frugiferæ in promptu perciperentur, ita ut continuò conquiescere deberet tussis. At vero non tanta hæc utilitas persentitur; verum neque etiam usu longo consedit aut levatur asperitas arteriæ propter naturam. Jam vero cum instant contendentes, fieri delapsum illum ex tempore; rursus ego renitor affirmans per qualitatem non per corpus ipsum descendere vim lenitricem. Quod si facilem eductum adstruas materiæ purulentæ, ut per hunc pariter confirmare velis alterum accessum substantiæ poculentæ; dicam interesse disparitatem non obscuram, quando per impulsum infernè corporis adscendentis cedit non ingratiis epiglottis; ad descensum vero magis coaptatur, quàm adaptari membranulam par est.

VI. Ab acidorũ assumptis.

Ad instantiam.

VII. A naturæ irrito labore.

Quam vano rogo te consilio quam irrita opera natura contexisset operculo laryngem?

VIII. A providẽtia naturæ. Historia epiglottidis excisæ.

Adde, quod si natura providit, ut frigidus aer non infestaret pulmones prohibente epiglottide; quid huius usu nullum fecisset ad aquæ subitum incursum. Aristoteles porro sublata epiglottide, & aere continuò sublapso certus fuit fiere phthisin; facit autem huc historia, & observatio in Turonensi viro, cui per Syphilidem exesâ epiglottide dum descenderet cibus aut potus vitæ discriminosos, per plures annos fuit. Cum autem liquida perpetuò fuerint ipsa voranda, execto post obitum cadavere modica & solemnis inventa in pericardio fuit aqua pulmonibus admodum flaccidis laxisque defœdato insuper colore, quam certa fide rem Georgius Beaird. Scotus medicus & Philosophus accuratus referebat.

Georg. Beaird. Scotus.

IX. Ab officio pulmonis præparandi aerem frigidiorem.

Præparatur aer à pulmone frigidus, ut ne fit ameticos visceribus vitalibus, aqua vero quo cruda pacto nec quaquam modificata sine detrimento viscerum ad ipsa descendat? Adde verò quod gravius & importunius est aquæ crassioris & obnitentioris, quam aeris mutabilioris, & lenioris offensamentum: aqua enim cruda si cibis commixta laxare, deprimere,

primere, labefactare consuevit tritunicum stomachum; quid non & levissimos pulmunculos? Momentum: adde, quod & aquam cognatam piscibus pulmonum expertibus repellendam studuit natura bronchiis huic usui confictis Aristotele autore lib. de respir: quantum igitur majore studio, & cautione repellenda sit ab animantibus, quibus cognata non est eadem? Quis finis, aut providentis naturæ, consilium dicas omnino necessarium, ut potatæ aquæ transcursus ad pulmones foret? Aquilis enim, quæ calidiores natura sunt, quid aquæ refrigeria vesana denegasset?

X. A bronchiis pisciũ.

XI. A naturæ consilio & exemplo manifesto.

Denique nulla via patet ex bronchiis ad pericardium, & ubi quæpiam esset, recurrendum foret ad venam arteriosam, & inde ad arteriã venosam, & hinc demum ad corpis levum specu: quam quidem ab arteria trachæia vel à pulmone ad pericardij receptacula viam debet unusquisque qui receptorem potus pulmonem facit oculté monstrare, præsertim ea necessitate, quod nullus à pulmonibus ad cor ductus ostendit experimentis, quæ comprobanda nobis reliquit ostensis jam locis pluribus uno Galeno.

XII. A negata via.

Sed & Aristoteles l. 3. de part. animal. c. 3. sic ineptiam confutavit: Ante gulam arteria posita est. Quamquam impedimento sit, cum cibus ingeritur; nam si quid vel cibi vel potus in arteriam delabitur, strangulationes, tormina, & tusses gravissimè incitantur; quamobrem non audiendi sunt, qui in hac potum meare dicunt.

Hæ paucæ nostræ sunt de pluribus rationes adversatrices Platoni. Cæterum ubi M. Hippocratem obtrudunt, qui primæ opinionis eiusdẽ creditus est autor; his ergo pronunciatis sic occurro; Novum, hanc unã non esse in Hippocratis promulgatione tricam. Vetustissimum, omnium hic autor nec esse fuit, ut præterquã irrespicias cacographias experiri & adulterinas adscriptiones, de qua prolixior est sermo tum Galeni prioris in has interpretationes, tum Hier. Mercurial, censurã Hippocratæa, quos viros ego nunc sequutus, ajo non hæsitabundus, librum de corde non genuinum, tum propter complures alogias (harum una, quod pulmo frigidus aëris refrigeretur inspiratione) tùm quòd l. 4. de morbis n. 31. Cæterùm, inquit, hominibus quibus potus in pulmonem ferri videtur, adversabor, habetque se res hoc modo; procedit potus in ventrem, à ventre autem in reliquum corpus expenditur.

Liber Hippocratis de corde non genuinus censetur.

Est igitur suspectus hic de corde liber, tùm hoc tergiversatorum optimorum nomine, tùm & propter dictas aligias, An verò si Hippocratis sententia nobis intelligenda secundum Antonium Sanctacrucium in l. Hippocraticæ Philosophiæ p. 107. quod per rimulam aqua tanquam

per parietem, quemadmodum linctus medentium præcepto faucibus diu detinetur, ut lentè cadant ad leniendum in arteriam, & sint arteriaca. Quod si tinctum ex aquæ coloratæ potu suis in sevum guttur Hippocratis experimentum attexas dixerim & eandem tincturam longo potus instillatu pariter factam.

Oportet autem his quæ dicturus sum mentē adhibere sermonis argumenta, quod potus non procedit in pulmonem: sed dicant. Accidunt n. apertè quæ modo dixi omnibus quoties aliquid cibi delapsū est: profectò opinionem eorum qui potum hac admitti existimant irridendā esse plura ostendunt; meatus enim nullus de pulmone ad ventrē pertinet, sicut ex ore gulano tendere cernimus, quin etiā per vomitū & nauseā, unde nā humor remeet, incertū nō est. Adhæc humorē non cōtinuò colligi in vesicā, sed priùs in ventrē certū est; excrementa alvi tingi videntur, fæce vini atri, vulnere etiam ventris sæpe hoc idem patefactum est; sed etiam stultas opiniones admodum scrutari stultum fortasse est, Aristotele sic monente, lib. de part. 3. Gal. 1. artic. 9. & Arnob. contr. gent. 1. Arteria verò, quod exterior, ut diximus, posita, à cibo infestatur modò natura ad hoc molita est minorē linguā viviparā obtinet, sed ea tantum, quibus pulmo ac cutis pili intecta non cortex non penna operimento excorticatis pennatisque guttur vice lingulæ operientis ipsum contrahitur, & diducitur, quemadmodum illis operitur aliundè & aperitur, videlicet cibo ingerendo, ne quid illabatur, quod si quid erroris in eo motu committitur vel deerrante cibo in alienum tramitem, vel respiratione præveniente tusses strangulationesque excitantur, ut dictum est, tam verò solerti ingenio motus & lingulæ linguæ habitus à natura est, ut omnibus neq; in ore cum molitur eadat sub dentes, neque cum per fauces meat in arteriam labatur. Hæc Aristoteles. Qua prior Hippoc. & sua proposuit text. 33. l. 4. de morbis pag. 394. argumenta, quæ convenient aliqua parte cum prænarratis aut dissentiant, tædio non fit huc ea produci, quæ sunt. Cæterùm hominibus quibus potus in pulmonem ferri videtur adversabor, habetque res sese hocce modo: procedit potus in ventrem, à ventre autem in corpus expanditur. Oportet autem his quæ dicturus sum mentem adhibere. Sermonis argumenta, quod potus non procedit in pulmonem, sed in ventrem, hæc sunt; Si enim potus non procederet in pulmonem, quàm pulmo expletus esset, homo non facilè respiraret, neque loqui valeret, non esset, pulmone pleno existente, quod resonaret. Et hoc quidem unum argumentum est. Deinde si potus in pulmonem procederet, cibi nobis existentes non similiter concoquerentur. Atq; hæc duo argumenta existunt. Hactenus refragati principes viri; ex junioribus

Aristotelis verba ex penduntur.

Hippocrat. argumenta considerantur.

bus

bus verò fuit & Felix Platerus summo vir ingenio, qui centuriâ posthumâ primâ de perperam excogitatis agens ait, quæ sensuum neglectio fecit; ut & in aliis viri gravissimi non leves errores commiserint, ut qui potiones in pulmones deferri crediderint. De pericardii usu Gal. 6. de usu part. 16, dicitur & alveus cordis & domicilium Hofm. 3. Theor. 19.

§. VI. An extet animantibus viventibus sanguineis aqua pericardia, & an aqua sub tunica pericardiâ ex institutó sit naturæ.

EXpedit nobis hanc disquisitionem præmitti semel, propterea, quod plerique pericardio viventium aquam, nec serosum humorem congeri genitum ubilibet inficiati sunt, è quorum numero Matthæus Curtius, ac Thomas à Veiga leguntur, in mortuis tamen non diffessi nunc quidem largiorem, nunc parciorem. Iulius quidem Jasolinus noster hac quæstione professus est oblatum aliquando sibi pericardium humore distentum, ut manu compressum ore se facile reddiderit: fœminis verò perpetuoq; viris uberiorem prodidit Vesalius, senibus quàm juvenibus pleniorem Riolanus, qui canum & ovium pericardio fassus est nonnullam aquam reperisse; fassus & in Animadv. in Laurent. pag. 240. modicam homini sano, cui non potest cor innatare, sicut fœtus in aquis uteri, nec propter illam aquam cor lævius esse. Sic & mihi ζωοτομας crebras factitanti, nec non laniis queisq; sciscitatus sum, non multa vivis in quadrupedibus comperta est aqua. Quibus experimentis & Hippocratis testimonio, qui lib. de corde liquidò pericardij concremento concessit, cum Fallopio, Columbo, Piccolhomino, Laurentio, Bauhino, Jossio, & Hofmanno, non possum ab ejusdem hyparxi deflectere.

§. VII. An aqua sub tunica pericardia ex instituto sit naturæ?

§. VII. De causa finali.

QVo consilio, quove usu sub utriculo pericardio sit aqua, non inter omnes Professores planè conveniunt, quin varia diffitaque scribentium congessêre clarissimi Bartholini, Anat. l. 2. p. 196. quæ sunt.

Varia de aqua pericardia sententiæ recensentur.

I. Prima opinio est eorum, qui ex vasis cordis immitti volunt, siquidem palpitationē ex copioso humore phlebotomia curat: voluitque ob fervorem cordis exprimi humorem aqueum, ut in ligno urente. (Huic affinis est N. Nassæ opinio, quæ ex calamento sanguinis venientis ab hepate ad auriculam cordis esse statuit.)

II.

II. Alii (inter quos & videtur esse Hippocrates) volunt ex potu esse, cuius pars aliqua roris modo penetret ex aspera arteria in venosam.

III.

III. A materia aquosa seminali in prima generatione; sicut à flatuosa aer in auribus esse putatur.

IV.

IV, Huic affinis est Jasolini opinio, qui vult esse portionem perfectissimam, selectam, omnibus numeris absolutam, humoris serosi ab ipsa natura transmissam, primigenio forsan ortu.

V.

V. Ab excrementis aquosis tertiæ coctionis.

VI.

VI. Ex saliva delabante ex glandulis linguæ in trachæam, unde verò in arterias & cor.

VII.

VII. Ex cordis adipe, agitatione in aquam converso.

VIII.

VIII. Ex aëris inspirati crassiore portione in aquam versa.

IX.

IX. Et ultima, quæ nobis verisimilis est; ex vaporibus & exhalationibus humidis, ab humoris cordis foràs à motu & calore protrusis, & ad pericardii densitatem pulsis.

Vsus aquæ pericardiæ ex Bartholinis recitatæ.

Vsus I. est: Cor humectare & refrigerare, motumque faciliorem reddere. (Unde quibus absumptus est, cor torretur: quod Casimiro Marchioni Brandeburgico evenit. Hic Hofmannus contrarius stimulum caloris esse contendit; sicut fasciculus stramineus, quo diuturnior sit à fabris aqua mergi solet: & ligna quo felicius ardeant humore tinguntur.) II. Ad adipis concretionem facere. III. Ut cor innatando minus grave fiat; & in nullam partem impingat. Hæc ille. Nostrorum verò academicorum aliqui crediderunt, eam evenire materiæ necessitate: at neque hercules injuriâ; verum analogiâ freti combustibilium judicium hoc invenerunt ad eum modum: enimvero subditis igni viridibus lignis, ubi materiam crudiorem aggressus fuerit calor, partim crassioris fumi glomos elici discreveris, partim aqueũ humorem effundi. Mechanico quidem igni respondet item animalis & noster, qui delatum in cordis lares humorẽ percoquens, aliàs quidem aqueã portionem, alias fumidam & pinguem educit: aqua verò quò satius loco colligatur, quàm rcumsito cordis amiculo? Sic igitur ambienti cordis utriculo servata est pallens hæc aqua; cæterum vero vaporabilis altera pars ἀναθυμίασιν accedens in adipem conflatur ab opifice, quem dicam mox in epidoche futura de adipe.

Aliæ recensentur opiniones.

De usu aquæ pericardiæ ex nostra sententia.

Nunc de usu humoris pericardii dicamus: Hofmannus quidem 3. Theor. 19. ferè sic ait: Consensus est omnium, ut cor à liquore illo perpetuum habeat refrigerium, ne contabescat. Hanc rationem ego nunquam intelligere potui. Cum enim calor hic cordi sit secundum naturam, quomodo naturam ejus destruere potest. An verò adversus causas non naturales & ἐπίσακτον θερμότητα: sed non suadetur id mihi.

Sunt

Sunt, qui datam hanc aquam velint, ut facilior sit motus: sed hos videbit facilè Galenus l. 15. usus part. cap. 5. Cæterum, ita censeo, aquam hanc esse stimulum caloris: ut enim fabri ferrarii non follibus tantum, sed aspera aqua, ut aucto per antiperistasin calore felicior fit fuliginum depositio: ita hic quoque eundem usum agnosce in belluis. Cum enim homo sit temperatior, non indiguit etiam tot subsidiis, quot illæ, &c. quæ Hofm. longo discursu: A quo viro non discrepavit. Hermannus verò Conringius auctor tempestatis nostræ nobilissimus lib. de igne animali, cap. 12. existimavit calido cordis nativo cohibendo atque adaugendo comparatam. An, addo equidem, quod actuoso frigorè obsistit; quemadmodum aquam circa vitrum destillatorium imposita proventum spiritus vitæ facit. Alii nostrorum amicorum & collegarum fulcti triplicitate sunt seri gravissimis rationibus, dicentes, I. genus distributum per venæ cavæ ramos emulgentes. II. per venas cordis coronarias. III. per subclavias. Digestum, inque per venæ coronariæ ramos, qui, ut portionem sanguinis pinguem expresserint in adipea illa corona, ita circum cor impinguendam sed serosam. Ἀντιστρέφοντες enim sunt utraque species, atque ex uno genere deductæ; quemadmodum serum & butyri flos ex uno eodemque sunt lactis concremento. Cæterum seu collecto, seu transmisso, sive ichore natura procuratrix abusa est, inquiunt hi quidem æstus cordis contemperandi studio, hi verò pericardii involucri ad commodum cordis reciprocatum ostendendi gratia. An igitur ex partitione jam dicta coctionis, an seri triplicis est hæc secretio, id est, ut una est inferioris cavæ sobolis & naturalis lotii demissio, ita superioris & vitalis est hæc gradatio? Hæc utraque suasio prima sit cuivis ejus rei credendæ.

§. VIII. *Curiosius, adhuc de materia scatebris & viis aquæ huc perductæ pericardiæ.*

HActenus exacta est pars una quæstionis: altera nunc superest indagatio, quæ sit ea materia, unde suppetat latex, & per quas eo vias insinuetur aqua. Thomas quidem Campanella præceptor meus lib. medicin. c. 4. artic. 1. pag. 11. Pericardii roris vocati ortus causam retulit in vaporem communem aquæ meteoræ materiam his verbis: Vapor autem ex corde exhalans à pericardio cohibitus in aquam vertitur circa cor retentam ne sua perenni motione cor arescat & cinerescat. Ego igitur resolutoriâ progressus viâ non dubitabo, novam nostram opinionem adstruere: mens est venari, unde & qualis sit hæc aqua. Constat hujus fontem perpetuum esse lienem, tum Hippocratis verbo lib. 4.

Materia aquæ pericardiæ ex qua examinatur proxima.

de

de morbis textu 12. tum etiam ratione, quod inter omnia viscera sit arteriarum sobole refertissimus. Atqui arteriæ dilutum serum continent, lib. de facultate respir. sub calcem. Gal. 1. sanit. tuend. idem per sudores se levante com. 7. aph. 21. 2. 67. P. nimirum, quod sanguis earum paucus, tenuis & vaporosus est 4. usus part. 140. c. & inde in renes arteriæ sunt omnium maximæ, quæ ab arteria magna deducuntur. 2. natur. fac. c. 4. B. p. 298. & 5. de usu part. cap. 5. 144. A. Quinimò per solas arterias transferri omne omnino serum in renes, perque venas nihil affluere monstravit absolutissimus scriptor Herm. Conringius lib. de gener. & motu sang. c. 25. & Gal. arteriam magnam per vesicam expurgari prodidit 11. Meth. Med. c. 19. Causa ejus naturæ consilii per nos in Phoca illustrato differta fuit & accommodata spirituum fugacium cohibitioni liberæque vagationi; nulla enim materia commodior aqueo liquore, neque congruentius hoc alterum diversorium. Adde, quod necessitas impulit societatis cum coaptabili maximo contento, quod est aerea spirituum portio, cum qua concidit facilè humoris aquei permeatio. Ad summam & materia & forma & usus finisque serosæ ichorodisque substantiæ suadent omnes tenuem hanc substantiam non discrepare solum concordare cum arteriis. Accedit experimentum, quo comprobavimus in accepto per nos ex crebris arteriotomiis cruorem duplum fermè compertam ichoris portionem, quâ fit fortassis ut crediderit auctor lib. de utilitate respir. sanguinem arterialem non concrescere velut venalem, quanquam & nos eum concrescere non semel observavimus.

Ab humorũ similitudine comprobatio.

Ab experientia comprobatio.

Jam igitur, quemadmodum ichorem conservant alveolis suis arteriæ, perpende nunc & quotum continere debeat arteriæ numerosissimæ per lienis parenchyma redundantem suum humorem refundant. Itaque & nativum & adscititium ichorem agnoscentes arteriæ splenicæ, quo refundant aptius (reputavi diu multumque mecum) quã adcognati cordis piscinulam accedit, quod & consentaneum arterialem humor allectabit hæc contra, nempe cavitas omnis inquit lib. de medico magnus Hippocrates, natura rapere debet. Dum igitur hæc rapit, illa verò scatet & diffluit, iis laticibus intercipientur hi prolaxatam calore tuniculam.

At neque desiderantur viæ, quin ipsæ si quæ aliæ semet exhibebunt paratas & confluas ad humoris tenuissimi traductum: quippe refluxus à nullo impeditus, sed expeditus manet per eandem cæliacam arteriam ad superiores, ad coronarias inde revomere præcipitareque valebit expectatissimum ichorem, quæ mihi non difficilis apparet ratio ut lienis arteriis collectus in utriculum pericardium humor deducatur ac transfunda-

tur

tur atque ad usus à Conditore provisos custodiantur. Rursus autem an velis exploratiore via cum cæliaca contingit phrenicarum oram ad has committi portionem ichoris, quæ brevi deinde tractu in pericardio eam deponant, ita præmonstrante Andr. Laurent. Hist. p. 146. Hæc hercle via non satisfacere quæsito non potest; & eò amplius, quod lien septum attingit, ac sicuti per venas cum mediastino communicat, ut Bartholomæus Eustathius ostendit, immò verò M. Hippocrates lib. de ossibus n. 21. ita & per arterias eidem. Itaque longè multiplex esse potest viarum delectus cognitus nobis & multò potius naturæ.

Quod si refrageris per id, quod sunt hæc vasa sanguinis, non serosæ materiæ, quam utramque portionem quis liene retineat, quis inde demandet incomprehensibile propè ratione? Hanc sententiam si quispiam effutiat inepta ingenii tapinosi forte fortuna; dicam ex adverso fieri sic ignavam inertemque naturam, quæ Zænona, Cicerone teste l. 2. de natura Deorum, ignis est artificiosus ad gignendum comprobandumque via: neque norint id, quod Juvenalis in satyra XIV. testatus est; nunquam aliud natura, aliud sapientia dicet; & Livius decade X. lib. 7. rerum natura potentissima est, & Seneca secundo de Benef. naturam, ait, cum dicis, non intelligis mutare te nomen Deo. Quid enim est aliud natura, quam Deus & divina ratio toti mundo partibusque eius inserta: sic natura sine Deo non est, neque Deus sine natura, & divinus homo Campanella præceptor meus; Natura quod potest vult, quodque vult æquè potest: nempè scit, quod vult, scitque quod potest, quodque scit & potest, interea vult: quippe nil invidet. Quare optima, scientissima, potentissima facultatum omnium est ipsa: quapropter si potentem optimo quandoque jure vocavit idem absolutissimus vir, naturæ igitur opera sint oportet opulenta Galeni verbo CXV. usus part. pag. 212. A nec quomodo agat, ingenio humano inveniri potest; apud eundem ibidem; queamus nos quid unquam de eiusdem ratione comminisci. Tantum affirmabimus cum eodem magno Galeno lib. 6. de loc aff. 4. 41. G. naturæ officium esse, tum excernere, tum continere tempestivè; & quod natura semper sanguinem expurgat, ejusdem Galeni fragmentis II. G. Quum igitur ichor nutrire nequeat lib. de Vict. rat. comm. 2. & quia seri genera sunt excrementa, & ab ipsis liberari debet ut malis corpus 2. flat. facult. c. 30. hanc alii facultatem cuidam usui destinatam bellè secernit, ac dextere sub cordis amiculum reponit. Id quod ad unguem factum in aquæ pericardii tegumento. Sic vides luculentam non difficilem, verum operi maximè congruentem ichoris hanc è sanguine percolationem. Annè igitur placet de hoc ichoris decursu ratio? an vero de

Ad instantiā occursatio.

De Natura, veterum sententia, Juvenalis.

Cāpanella.

medio inter sublimem & infimum coronario defluxu? an tertio malis utrumque rheuma conjugatum iri, veluti duo fluvioli, qui in unum conflandum amnem coeant & conjungantur? Nam non difficilis ista cura naturæ, ut ex duplici rivo corrivarit sufficientem humorem, præsertim autem in eius ichoris ubertate, & exuberantia non difficulter approbari licebit aqueum ex liene transmissum. Ex quibus omnibus apparent theoremata duo, quorum alterum est, non audiendos eos, qui suspicantur liquamentum hoc cordi cognatum & necessarium à naturâ præbitum adjumentum, verum ex resolutione partiumque interitu fieri, quemadmodum lac concretum à coagulo, postquam deferbuit lente serescit. Quippe nos jugulatorum actudum pecudum perfossa pericardia vidimus accuratè non aqua quidem integrè turgida, verum fundo æquatum humorem reddere.

Duo proponuntur theoremata.

1. Aqua pericardia non fit ex resuscitatione & partium interitu.

2. Ichor pericardiꝰ non est excrementũ.

Alterum est, haud excrementum nuncupandum talem ichorem, verum οὐσιώδην essentialem humorem, qualis est quippe commeans cum sanguine suus ichor, aut ichorodis ichor emulgenti dextræ, qui sic probatus est natura, ut generationem nedum non impediat animantis, sed juvet, ut ex hoc eodem opificis proposito præjudicatur. Quid autem excrementitium opinari liquorem, quem præsens cordis spiritus incubat, & aspiratu suo dignatur. Anne verò vilis aut ignobilis existimandus est ille, qui assidet intimè conferitque consilia cum Rege? Nedum autem non excrementorum portio hæc est aqua, verùm, usum prænobilem agnoscit, qui à nemine scriptorum hucusque deprehensus est. à me revelatus in ἐπιληνοθεωρίᾳ, qui ne desiderium tuum suspendam est ad cohibendum tartareo acore, scilicet pontico sapore, seu sanguinis à bile seu spiritus ab arteriis nimiam laxitatem atque præcipitantiam. Adeo constringendi atque roboris intendendi perpetua ubique corporis necessitas est. Verum hæc ibi tu perquirito ac degustato. Eo patet loco demonstratio, quæ hic tantum prolusio fuit. Sic testimoniis optimorum, validis firmamentis, & sensuum evidentia monstratum est oculis, non attingi pulmonem. Verum ne Severinus ego videar in venerandos tot viros admodum severus, quoniam adversus recreari præcordia potionum refrigerio; ponam equidem modum inter discordes binos arbitrantium sensus, aperiamque germanam pragmatias naturæ rationem, quæ non est alia, mea quidem interpretatione præterquam ea, quæ descripta fuit à Galeno lib. 8. de plac. c. 9. pag. 278. per mediam quippe tunicam linguæ communem fit hæc omnis refrigeratio: veruntamen non actu sed potestate, quas binas conceptiones, quia non discreverunt priores, eapropter multam pepererunt ambiguitatem ac dissensiones.

Monstratur nubilitas aquæ pericardiæ. Usus plane reconditus ab autore deprehensus.

Peroratio & nostræ sententiæ confirmatio.

Epido-

Epidocha II. de Adipe Cordis,

In Iulii Iasolini quæstionem, de Adipe Cordis, M. A. Severini ἐπιδοχὴ *secunda.*

SI quispiam ex me percontaretur, quid in natura nedum humanâ, sed & mundanâ sit inter omnia cumprimis admirabile, protinus equidem responderim deliberatè, Cor; haud quidem conformationis opificio, situ, usu, præstantiâ, vigore, dignitate. Sunt hæc quidem reverenda, & suspicienda: verum quod satis unquam admirari ac venerari non possumus, functio perennis est atque ἀυτομάτως motus. Statuam quidem hydrargyri fluore impulsam, & nullo se citatore cientem Dedalæâ calliditate compositam inter mirifica commemoravit antiquitas, quæ tamen fortuita, & minimum ordinata est agitatio: Verum quid dicas, & quam valde gestias ad eam, quæ ab ortus nostri cunabulis noctu diuque solennis; numeris & momentis sic est constabilita, ut animam ipsam æquet, numerum à Platone dictum sese monentem. Quid cœlorum igitur gyros, astrorum cursus, solis lucem intuendo, vel contemplando obstupescamus, si cordis pyramis cuncta præcellit vertigine suiipsius propria parique, & nulli non comparabile, quam æquiparavaram equidem animæ, verum non sine tapinosi, quandoquidem & Deo Optimo Maximo, qui solus à nullo motus dat cuncta moveri,

Omnium naturæ rerum maximè mirandum cor.

Admirabilis ejus perpetuus motus.

A comparatis.

Si magna licet componere parvis,

Vnicè datur, etiam trigonon conferre motorem nostrum intrà præcordia, & in thoracis adito situm.

Hæc vobis data venia fuerit, ut pauca de multis, parva de maximis, minima de corde præluserimus, quasi non debuerimus illotis manibus, id est, non prætactis ejusdem honoribus de ipso præfari. Rectè igitur præceptor noster Iasolinus ubi priorem inquisitionem de aqua pericardii pertractavit, nunc & alterum de cordis adipe coagmentavit. Digna profectò particula in qua & nos æquè collaboremus. Primùm igitur de materia & generatione & concrementi ultimâ formâ pro virili nostra dicamus. Vsibus hisce meis foret hic sanè depingendum & subfigurandum cor; verùm, quia mirabili ne facilè superabili penicillo delineavit illud Hippocrates novum non sumo laborem, verum addo paucula de vena, quæ à basi principis visceris τῇ ςεφάνῃ atque coronâ ςεφανεία & coronaria dicta est, quæ à cava supergressa septum & ad cordis vestibulum evagata faciem externæ basis multis quasi rivulis irrigat, suisque laticibus alit, quos in lævum latus circumfundit uberiores ac pleniores, propterea, quod ea pars altior & præfarctior affluentioris indiget sanguinis.

Etymon coronariæ venæ.

Descriptio ejusdem.

Elegans observatio Anatomica.

Ita quidem omnes plerique Anatomici. Verum id nemo advertit ad inferiora demissam venæ superioris sobolem tantum locorum procedere quantum uterque cordis ventriculus patet: quin & parte interiore quatenus hi sinus penetrentur, semet extendere.

Hypothesis altera de sanguinis arterialis coctione.

Alterum nunc in memoriam est revocandum: In hisce sinubus celebrari perpetuò decoctionem sanginis videlicet in spirituum formam. Quanto autem magis ex eadem coctura elicitur idea tenuior & celebratior, eo identidem crassiores & obscuriores restant metorici reliquiæ atque halitus, quæ fervore debullitionis adscendunt plurima parte deducti per coronarios quos dixi ramos, quæ ipsa vaporum segmenta sublata sursum in ampliores coronariæ ductus aciditate frigidâ humoris substrati pericardii, quam attexuit Riolanus, secedunt denique in adipea concrementa; Ascendunt autem facilè superfluitates ad summam basin decoctione discussæ per illum modum, quem indicavit Alexander Achillinus in Rudimentis Anatomicis, congeritur, ajens, circa cor pinguedo ratione multæ agitationis, ut in forti agitatione lactis extrahitur butyrum. Ab hac planè non abludit Iouberti sententia.

Achillini & Iouberti sententia.

Densitas adipis cordis unde?

Quod autem attinet ad soliditatem ac densitatem adipis ab Anatomicis descriptæ, conflatur illa quia cor durissimum crasso ac terrestri sanguine nutritur Galeno, ex quo sevum, seu pinguedo durissima generatur, ut voluit Fernelius. Cujus etiam sanguinis parte tenuiore consumptâ ab ingenti cordis æstu, quæ remanet portio sanguinis, multò terrestrior ac durior evadit. Ita Riolanus Anthropol.l. 3, c. 12.

Petri Ioannis Fabri sententia.

Petrus verò Ioannes Faber in Palladio Spagyrico c.13.pag.172. nativæ ad cor adipis hanc tradidit causam generationis, quia cor, ait, in animantibus omnibus perfectis, quod vitæ sit principium & unicus fons, ideò præ cæteris corporis animalis partibus copiosiori utitur alimento & meliori, & quod uberiori utatur vitali nectare, ideò etiam adhæret illi copiosus adeps tanquam interioris pinguedinis, qua nutritur excrementum rejectaneum. Adeps autem ibi conservatur tanquam excrementum utile; nam penuria alimenti partes omnes adipe refocillantur, & sugunt iterum illum & coquunt & sibi assimilant. &c.

Laurentii Iouberti sententia.

Longè subtiliorem aliam sententiam viamque tenuit Laurentius Ioubertus, qui Decad.1. parad. 7. sicut generalem & universam adipis in animantibus generationé fieri dixit præcipuâ membranarum obtegentium densitate, quæ permeantem halitus adiposi tenacem fluorem in exitu comprimit atque cogit concoctione densatum, ita ut eam quæ circa cor visitur. Quam adipis gignendi rationem & Aristoteles interpretatur l. 3, de part. animal. cap. 3. conceptis verbis de omento differentis

rentis. quæ sunt: Propter membranæ densitatem, quod sanguinei alimenti transmissum, colatumque est, id pingue fit necessum est. Tenuissimum enim hoc est, & calore loci istius concoctum pro carnosa & sanguinea coagmentatione in sevum atque adipem evadere necesse est. Hæc Philosophus. Vniversæ igitur adipeæ generationis illa est summa. Materia quidem sanguinis portio tenuissima quippe aërea, levis & oleaginosa, quæ vaporatur sublevatore modico calore. Ratio verò mediaque resolutæ materiæ calentis permeatio atque transfusio, effectionis verò atque compactionis συναίτιον membranæ densitas & obsistentia ultrà quam ipsa extat transcursu negato: effector verò præcipuus est calor, qui percoquens assiduè materiam & absolvens stipat demùm firmato: formæ denique consummator adipis ipsa compages per omnes promiscuè membranas firmiuscula, per basim verò cordis arduâ caloris subactione longè solutissimâ. Verùm de omni re satius est apud autorem apprehendere.

Adipis cordis præcipua causa efficiens calor.

Cui quidem decreto difficilè non esset adstipulari, nisi quod obsistentem diffugientemque materiam qualis aërea unicè vaporabilis est, voluit calore subigi & compingi. Quod ἄτοπον admiror perspicacissimum alioquin hominem non prævidisse; fuisset autem huic vitio facilè mederi, si minus sinceram aëream verùm terreâ modica commistam portionē constituisset. Cuius terræ tenuioris videlicet occasione concrementū̆ facilè cōposuisse. Verùm tamen intentus is soli permeationis ministerio per densam membranæ substantiam, cætera offendicula non spectavit. Jam verò quid vetet admistum quidpiam acutioris terræ, pervadere per eandem membranæ compaginem, præsertim quando robur & firmitatem portio solidior fugaci cæteroque valeret; quin etiam impulsum atomis terrenis plurimum suggeri potest; infimum enim sublimatum, ut ita dicam, acumen magis proferat quàm aqua vel aër, necessum est. Quòd si pyramideus aditus est igni, futurus hic herclè validior exactioris paxillo terræ.

Iasolini negligentia notatur.

Si placeat igitur adhærere Ioubertì judicio, salves huius offensionem illo quod exposuimus coagmento. Cuius viri sententiæ alioquin non ἄτοπαι illud insuper pro epidorpide subjici licet, quæ efficacissimæ est naturæ lubentia atque potestas, de qua nos alibi sæpe. Hoc autem esto suffragium, quod ex sanguine per umbilicam venam ad formandum fœtusculum advecto, postquam & vascula mesaræi, & venæ cavæ propagines efformatæ fuerint, parenchyma jecinoris conflatur concretu certè non frigore, quod nec unde est, verùm opifice tantummodo caloris & spiritus subsidiis, qua ipsa ratione & adeps coronarius constituatur. At de hoc parergo satis.

Iasolinus quomodo salvandus.

 Nunc

Adipis cordis usus cōsideratur.

Nunc quod pertinet ad adipis usum, hic non simplex, aut similaris, sed certè organicus visus est, pertinens, inquam, ad formam, quæ proximè functionem spectat finalem. Minimè autem placet affirmare supremam illam opimam Zonam ordinatam, ut calidi nativi fomento sit. Namque aliàs habet ingenitus calor unde alatur, ac detineatur solidè semper ἀπανταχῶ, quod vidus Vidius l. 6. Anatomes etiam adnotavit, constante flammæ in fomite ardentis analogia, quam nemo Professor ad hanc diem usus est tergiversari. Porrò perpetuus est, ajente philosopho, in quacunque natura effectoris & materiæ coitus. Itaque M. Hippocrates in l. de diæta, ignem & aquam elementa universi præcipuè verò hominis posuit. Momentum igitur ad omnem calidi alimoniam, & cōservationem adipis foret coronaria portiuncula, cujus modiculæ micellæ, & nunc quidem extantis, nunc non extantis usum minimum, quid opus est omninò constituere? quando & iunioribus hic nullus est, in quibus nihilominus est calidum multò maximum; quod adipis fortuita & præter naturæ institutum videri potest procreatio, præsertim si sit ad essentialem non accidentalem usum excogitata. Præstereà neque in animantibus omnibus observari suppetit adipeam hanc epicardiam substantiam, multò autem plurima pars ipsorum, quibus cordis basis adeps succingitur, quàm quibus non succingitur. Alimentum autem hoc committi decet cum ordine rerum & genere fermè perpetuo. Perpetuum fortasse fuerit, quòd quoties augeatur animanti calor, hic subinde paratam sibi materiam construat & munimentum. Quod verbi quodve placiti mei rationem declaro equidem ad hunc modum. Est cor omniū consensione fons caloris nativi, quem debet ope naturæ fovere, & conservare; quod ut efficiat, quoiam impuritate & conculcatione superfluitatum posset id laborare, propterea perenni motu sublationis & depressionis ventilat, & depurgat; quam utramque operam debet conficere pro necessitate, & pro modo caloris, non minori vel debiliori mensurâ. Ad quem motum perpetuò tuendum adjuvent oportet aliqua firmamenta, nec nimia, scil. illa concitatione quidpiam incommodi perpetiatur cor. Sic pro caloris majoris & acutioris usu munimenta item intrinsecus, & extrinsecus idem exigit. Intrinsecus intexti fuêre villi membranei vel nervei, veluti funiculi è latere ad latus distenti, & cum lacertulis appensi. Extrinsecus verò quâ maximè parte cōcutitur. Fuit & instruendū accōmodato aliquo corpore, quo se viscus ab agitationis continuæ lassamentis & offensamentis tueretur. Hæc requirebatur quidē solida & firma, sed nō sic, ut atteri rumpivè posset. Huius autē conditionis est cartilago. Verum quia nimium hæc arens, & minimè coaptabilis carni, & concremento cordis; ob id natura voluit mollius & propinquius carni. Huic autem

Effector perpetuò cum substracta materia coit, Aristoteli, Hippocratique.

Expositio nostri decreti.

Perpetui cordis motus adiumenta munimenta, que necessaria.

autem proximum atque consentiens & cohærens est sevum. Quod quia & alio insuper nomine subservire valebat, hoc unum non deposuit conditrix, verum amplius complexa est, quod nedum agitabile viscus erat tuendum, verum etiam actio adjuvanda atque expedienda: hæc enim utraque curanda; quod autem ad prius commodum attinet, accepta adipea portio jure necessario porro lenita lentore rota; quæ circumvertendo vertat, agilius sese proripit, sed & articulorum fragminibus indidit natura lentorem oleosum, quo medio facilè circumaguntur; de qua re lege quæ Hippocrates scripsit initio libri de articulis. Sic corpus adstruens cartilagine mollius, & sequacius, sevo vero firmius & solidius calleā quandā adipē vel adipē certè callosam commenta est, & architectata; cartilagineum idem munimentum autore Galeno 6. us. part. c. 19. natura sagax imposuit homini, majoribus verò animantibus ad summam cordis basin, os, ubi firmiter illigantur vasa, quæ aut in cor penetrant, aut in ipsum ingrediuntur. Talis in mentem venit fuisse lapis adipeus, quem circa lienem obductum vidisse narrat. Vesalius l. 15. anat. 9. candidissimi durissimique lapidis in modum, & qualem nos circa oculos animantium omnium observamus. Sed neque mireris novitatem utriusque adipis commemorati; nempe cochleæ terrestris adeps in pulverem exigi licet, si libet, ut in Zootomias nostræ parte 4. quâ de cochlea pag. 331. Quin Riolanus in animadvers. ad Laurent. pag. 214. F, meminit in fœtu seu quidem uterino, seu recens edito, compertæ sæpè glandulæ; dicat licet autem seviformis, aut adipis glandulæ formis admirationis eò rarioris, quod ea species in tenerioribus puerorum, & in ovillis, in adultis non item. Qui idem Riolanus in Animadv. ad Bauhinum, p. 287. cum Bauh. in Theat. Anat. pag. 218. narrarunt; repertum in dissectis cordis conclavibus concrementa quædam seviformia; quæ subdidit Riolanus plerisque mortifera fuisse asphyctis & lypopsychis, & cum angore coitis. Sed in porco, quod animal est omnium humidissimum & pinguissimum panniceas observavi, cui obductū potius, quàm adipem dixero, sevum adeo solidum & prædurum, ut appareret par ceræ candelæ. Sed neque dubito in animantium natura pluribus, quàm recensui, partibus ejus soliditatis sevum reperiri, cujus jam notæ descriptæ. Conditor enim omnipotens magni Campanellæ mei popularis, & præceptoris oraculo, quod volet id continuò valet, nedum ut finita potestas, volet tamen id quod valet. At neque solus ego super hac re conditorem allego, M. item Casp. Hofmannus l. 2. Instit. Med. c. 130. Pinguedo (distinxit) est duplex; altera conditoris providentia, quæ ob id consistit intra terminos suos, ut in corde; altera est à certo caloris gradu sine certa lege, & circumscriptione.

Accommodarissima ratio extranei cardiaci firmamenti.

Singularis miscella binarum substantiarum notatur.

Per lapidem Vesalii adipeum quid intelligat autor.

Observatio in cochleis.

Observatio nostra in sevo porcino.

Verum

Chymicæ rationis nostræ explicatio.

Verum tamen, ut rationem physicam, & viro dignam ingenii socordia non detractemus, sed generosè pertractemus, charactere utemur Hermeticorum, qui nihil veriti, quod assiduo calore præsente nulla vis frigidi restet, quæ vapores sanguinis præpingues valeat ad concretionem perducere; contendunt nihilominus, quod compressos agitatione firma caloris inquilini vagos halitus sal armoniacus, qui non deest officinæ vitalis archæo, naturæ acido virtuteque coagulativa benè poterit fluores illos sulphureos coagulare atque fixare. Nimirum plus hæc vis obtinere potest quam valatilis obsistentia. De re paris exempli lege libellum Josephi Quercetani de signaturis rerum internis pag. Aureliensi 127. Præterquam, quod & caloris quoque forma valet per se ipsam aliqua condensare, ut de portione aluminis calida monstravit clariss. Petrus Poterius Andegavensis in Pharmacop. Spagyr. l. 2. c. 7. §. de alumine. His jam de adipis usibus nostra quidem opinione monstratis, cæterum eam utilitatem, quam commentus est præceptor, licebit item eventilare. Credidit enim paratum nativi caloris alisconi, vel potius calidi nativi, ne dissipetur, prohibitioni. Quod cum crediderit ante Julium Bacchinus, hunc porrò corrigens G. Hofmannus inimaginabile τὸ πρᾶγμα dicit in observatione 49. cap. 116. l. 11. quod id quod caloris nativi videtur excrementum, eiusdem videri non potest alimentum: Atque cordis adeps à plerisque omnibus ponitur excrementum: igitur non alimentum, quippe quod idem esse nequit eiusdem opificis excrementum & alimentum. Deinde, alimentum commodè debet adhærescere, & adiacere alibili objecto, non forinsecus spectare Aristotele teste. At vero locus nativi coloris corde conditur intimo, non extimo. Adeps verò cum derivantibus venis est extimus, non intimus; igitur &c. Tertio, quid cor mutasset materiam prius in sanguinē, mox in adipem, ut esset, inquam, prius alimentū calidū & aptum, mox frigidum & ineptum. Quarto, Alimentum debet esse simile in potentia, Arist. l. de ortu & interitu; verum hoc est absimile, quandoquidem non potest adeps natura rejectaneum esse caloris & ignis ætherei nutrimentum; rejectaneum, inquam, quod non provenit ex necessitate materiæ, non instituto præcipuè. Quinto, nullius partis nutrimentum est pars circumscripta corporis, siquidem hæc esset pars & non pars. Atqui cordis adeps est pars; igitur adeps non est cordis aut cuiusvis eius partis nutrimentum. Si dices non partem, sed excrementū; tunc recipiam, excrementum est rejectaneum; adeps cordis est excrementum; ergo cor utetur suo rejectaneo.

Adipis cordis utilitates recensentur.

Conclusio & sententiæ cōfirmatio.

Tantum autem abest ut cordis calor utatur adipe in suiipsius beneficium & adiectionem, ut potius adeps sit rejectamentum per venam coronariam

ronariam superfluæ substantiæ, quæ evaporatione & adhæsu, quæ pericardio concrescit & obdurescit πιμελώδη, ἢ παλὴν ὑμέρα pericardiam vocat in brutis Aristot. l.1. hist. animal. c. 15. in hominis corde jam talis est Hofmanno 328. pag. 100. l.6. us. part. Ita non institutus videtur adeps cordis ad hujus ejusdem alimoniam, & fomentum, ut magister sibi persuasit, qui degat in superis beatus, inde vero nobis imploret plenam lucem veritatis.

His omnibus jam habes, quæ qualisve sit adipis idea, materia, generatio, principium & usus, quæ de hac omni re videntur satis.

Epidocha III. De Poris Cholidochis.

In Iulii Iasolini Hipponiatæ Quæstionem Anatomicam de Poris cholidochis ἐπιδοχὴ III.

Marci Aurelij Severini Professoris Anatomici Neapolitani.

INter omnes artes naturæ contemplatrices, nulla, meo quidem judicio præstantior, aut major anatomicâ exercitatione reperitur. Cujus equidem rei cùm demonstrationem plenam lib. 2. Zootomiæ exposui, tùm illud mihi singulare argumentum visum est, quod divinæ Syntheseos pedissequa hæc illi respondentem exequitur analysin. Eadem deinde, certissimis ex facultatibus, animæ portionis divinissimæ domicilium ad unguem introspicit, ac fabricæ rationem omnem quasi nucleum excutit penitiorē. Mitto quòd in Dei templo (cuius appellatione homines censentur) à morbis, & à morte vindicando, ingens apparet anatomes necessitas, sicce quidem ægra corpora intrinsecus sive extrinsecus sint reficienda. Disciplinis autē plerisq; omnibus quanto sit usui, suo loco à nobis est declaratū. In qua amplitudine, & splendore suo injuriā, ne quid vehementius dicam, non dissimulabilem ab iis accepit professoribus, qui alumnam hanc excoluerunt: quorum plurimi suapte libidine ac procacitate, nec ad disciplinæ decus, nec ad solidam veritatē attendentes, sed propriæ potiùs gloriolæ servientes è cōposito consueverunt antecessoribus insidiari, & eorum observata caluminari, sic, ut apertis & planis sæpè theorematis tergiversentur; quomodo Galeno Vesalius, Vesalio Fallopius, Fallopio juniores, & his alii deinceps invicem adversati fuêre. Jam verò cùm duo Galeni adversione, anatomes universæ sint discrimina, utpotè cuius altera pars simplex, & medici usus, altera subtilior, & non tam medendi ratione, quàm physicæ vestigationi subserviens est: hanc profectò, quæ splendidior erat, tot ambagibus, atque nebulis obduxe-

Insinuatio & Anatomicæ Analyseos commendatio.

Anatomiæ necessitas.

Adversus Anatomen iniuria.

Successiva Professorū Anatomicorum tergiversatio & diuexatio.

d duxe-

Anatomes obtenebratio.

duxerunt, ut bonos pigeat eius obscuritatis, quod & de stirpium multifariè controversarum respondente ad amussim confusione queri soliti sumus. Ea scil. est prurigo, &, ut Satyrographus ait, cacoëthes innovandi, non tàm quidem ad ampliandas & illustrandas disciplinas, neque ad eruendam rerum lucem genuinam, quàm ad lucem ipsam offuscandam, & sua cuiusque scitamenta ostentenda.

Galenicæ & Fallopianæ sententiæ recitatio.

Hæc cum in plerisque facultatis dissectricis partibus sint orta dissidia gravissima, & in judicio de cholidochis poris extitit jam diu conflictatio, aliud quidem professo primùm principe Galeno, aliud arbitrato Fallopio; qui, utinam tàm verè fuisset opinatus, quàm ex animi protervià & ambitionis æstu contrà nixus est.

Tertius sese inter hos inferuit, doctor olim meus Julius Jasolinus, quem jure meritò, doctissimum censuit eximii planè judicii vir Hermannus Conringius. Longè verò priores magni fecerunt, & ex eo pleraque transtulerunt Gasp. Bacchinus, & A. Picolominæus, & Ioannes Riolanus, & Gasp. Bartholinus Scriptores omnes præclarissimi, cuius Jasolini scriptum rursus quasi cribrando resumere instituimus. Hæc eius est summa & anacephalæosis, falsam Gabrielis Fallopii sententiam affirmãtis poros cholidochos qui per hepar disseminantes in unum collectos per rectum meatum ferri ad intestinum duodenum, rectoque tramite, & continuò in illud bilem flavam ad usus oportunos exonerare. Sed quia chyli ministeria quandoque præpediunt aditum ad intestinum, ideò diverticulum fecit natura, (χολιδόχον puta) in quod bilis à proprio suo cursu recurreret asservanda tantisper in ea cistula, donec expeditio & opportunitas transmigrandi foret paratis à natura recurrendi viâ nedum prima, sed etiam secunda, quas anatome docet & autopsia.

Enarratur summa pertractatorũ à I. Iasolino Iulii Iasolini adversus Fallopiũ contradictio.

Quam viri Mutinensis aberrationem ostendit Hippocrates noster tùm suis quidem rationibus, tùm Galeni testimoniis, tùm sensus critorio. C. II.

Per exigua cystæ vascula synceram per ampliora permistam attrahi bilem.

I. Iasolini rationes adversus Fallopium.

Rationes illæ sunt: triplicẽ extare facultatem triplici fibrarũ generi respondentẽ, attractricẽ, contentricem & expultricẽ. Quomodo bilis ex hepatis domicilio attrahatur à vesicula. pag. 34. Per vesiculam bilis non attrahi solùm, sed expelli bilem, p. 38. Quòd bilis expurgatur à facultate fibrarum vesiculæ bilis, non hepatis compresſione. Non rectum esse iter vesiculæ ad hepar, pag. 56. Cholidochum ad duodenum amplum latumque esse monstrante experimento. Denique verus cholidochi usus ostensionibus & anatomicâ pragmatiâ demonstratur.

Est hæc ferè tota συλλέψις Jasolini Galenici dogmatis assertrix, Fallopii oppugnatrix.

Enimvero cum constet utriculus bilarius duabus præcipuè partibus, conceptaculo & meatibus; hi porro spectant duplicibus terminis tùm ad superiora, quorum unum est hepar, tum ad inferiora, quæ sunt intestina, potissimum vero dodecadactylon. Sic bilis utriculo contenta dubium utrique disceptatori fuit, num impulsa de superioribus ad inferiora detruderetur, ad quem modum existimavit Vir Mutinensis, an ab inferioribus attraheretur, cujus sententiæ Pergamenus dictator fuit. Ad quem arbitrator accedens noster homo Locrus, Galenum sequutus, ac tutatus est; Fallopii decreto refragatus. Adversus quem item invecti sunt A. Laurentius, Ioannes Riolanus, & omnium novissimè atque optimè Hermann. Conringius autor Medicus, ætate nostra dignissimus. Quorum singulorum disceptationes & longum & tædiosum foret, minimeque necessarium, actum enim quid agatur recitare? Nos igitur brevi compendio, quod ex tàm confragosis tumultibus videtur amplexandum, id solum deligemus & recipiemus.

Folliculi partes.

Controversia inter binos autores.

Iasolinus Galeno adstipulatus, Fallopio reluctatus.

Interim hæc accipito Fallopiana: Jecur viscus est princeps, cui delegata potestas est sanguinis conficiendi, & longè lateque transmittendi, alimenti scilicet præcipui vitæ radicis & animantis autor & causa: quo contendit, hepar cum corde ipso non minus alendi necessitate, ac neque cerebro cedens ipsa principii dignitate. Sicut igitur hæ superiores duæ facultates de propriis functionibus & spiritibus sollicitæ sua ipsorum excrementa non dirigunt, nec aliquo destinant ipsa, aliorum hoc assumpto ministerio, ita & hepatis consilium & provisio de alimento, non de recremento laborare debet. Hic quidèm opifex & utilissimi fluoris arbiter, ablegavit ab se recrementa; quo igitur pacto de horum utilitate sit occupatus & adeò quidem, ut hoc munus, & hæc sollicitudo videatur omni alia prior. Nimirum agitatio negotii venæ portæ præcedit id, quod venæ cavæ. Occupentur æquius alia atque illud congruenter acceptaculum, quod ea colluvie turget. Quid autem Dominis & monarchis viliorum ministeria deferre, quæ pertinet ad ministros? & vice versa non agitare ministri præsunt comparati prætcrquam minora & abjectiora. Adde, quod, sicut de bile nigra negotiatur lien; sic ad unguem de flava primò & per se deliberet cholidochos: quippe sunt hi duo condi promique quàm fieri potest pariles ac tantum non dixi gemelli. Quare de hujus utriusque natura & muneribus est animus mihi, si Deus aspirarit, finis conscribere commentariolis.

Fallopiana demonstratio à pari.

A repugnantibus.

A materia.

A proprio.

A comparatis.

De cysti fellis & liene concepti libelli Severini.

Hepatici canalis verus usus.

Tertiò advertas velim, hepaticum meatum dici quidem hepatis attributivè, verè autem est cystulæ ab hujus substantia diremptæ: sed sic continuò processa, quemadmodum sunt rami cum trunco; quin meatum mea quidem sententiâ positum obliquo ductu ab jecore ad intestina, ut cava pars ejusdem, quæ malis est obnoxia scatebris, indè se valeat expurgare; tùm sub sanitate quidem lata, tum sub morbis, è corrupta præsertim bile, atque hujus ichoribus, quæ satis quidem per inferiora quàm superiora contendunt. Quorum quæso bonos arbitros, quæ potior sit via, quam isthæc extrudendis per intestina causis morborum & apparandis vitiosis. Atque hæc etiam percommoda via est, ut catharticis commotæ superfluitates præcipites se dedant in crebras dejectiones, quæ nuncupatæ sunt faciei jecinoris interioris, aliàs simæ; qui canalis amplior Jasolino sæpè non duplex & duplicibus intestinis insertus non tàm errante me judice natura, quâ vigilanter & providè confingente in his fæctabulis è vitiosiore fortasse semine vel sanguine conformandis. Addiderunt huic opinioni suffragii momentum Ioannis Riolanus, & Gaspar Bacchinus, ubi docuere cholera morbo plerisque qui perierant diligenti dissectione perspectis laxatum digituli crassitudine comperisse tramitem hunc, ut jam non perturbandus sis eo, quod valvulas transitus impeditrices aliàs hocce loco statuerimus. Jam enim ubi salutis recuperandæ vel tuendæ necessitas est, huic aquæ non oppetit natura. Præterquam, quod & torrentis cujusque fluvius impetus gravis viam sibi quævis impedimenta parat. Confirmatur item bellè judicium hoc, quod bilis quidem generibus morbosæ patet hæc via, sit, ut ostensum est facile, naturali verò difficile: siquidem legitimus per cysticum & rectus est, quemadmodum audies exploratius alibi. Anguntur graviter plerique omnes & discerpuntur in varios ambages & inquisitiones, quo tempore fiat illa bilis in duodenum, aut tenue intestinum, sive enim antè cibum fiat, sive post cibum sumptum, seu cum coctio incipitur, seu absoluta coctura præ foribus sunt incommoda. Expedio me breviter: quia phœnomena ejus rei nulla habemus, sufficere debet nobis vox naturæ. Hæc dilemmata torsit Hofmannus in l. 2. Medic. Jnst. c. 35. §. 8. Alexandræam, inquam, & violentam Gordonii grypi expeditionem; adeò sunt perplexæ mentes investigatorum omnium in ordinanda διαδώσει bilis inferiore. Quid quod & perducta bilis huc loci neque etiam certos usus habet? Communis enim schola sentit ad suscitandum fæcum excretum institutam, quod Hofmannus & Conringius capita duo palladia non admisere, verum hanc expurgandæ pituitæ destinationem cum Alsaharabio cumque omnibus Arabistis voluere. Sed in superiore ἀναδώσει contro-

Accommodata jecoris expurgandi proclivitas.
Catharticorũ pro hepatis cavâ felix transcursus ad intestina.
Canalis hic duplex divinitus à Naturâ provisus.
Suffragatores nostri.
Ad instantiã occursatio prima.
Confirmatio.
Hofmanni calculus.
Ex enodatione amplificatio.
Alius dissensus.
Conflictatus crebri scribẽtium.

controversiæ nutatusque sunt graviores, legeris Fallopii commenta adversus Galenum, Vesalium, mox Laurentium adversus Fallopium: at contra Laurentium Riolani, & Ludovici Colladi, & si qui sunt alii, dum per hos quæritur perpetuo, ne bilis in receptaculum comportetur; an vero sit hoc diverticulum, & κτ̃ συνέπτωσιν asservulo paratum; per accidens, inquam, dum anadoseos chyli fiat expeditio: namque hoc locum occupante quis possit esse aditus tibi? Efformatio igitur & instructus constet consilii statuentis an offensæ necessitatis? quæ necessitas si sit, vel si datur potius; nec potest, sicut Hofmannus ait, de illâ cogitari sine expresso naturæ convitio, & quænam conditricis optimæ atque ἀμήμονως prudentia? decernentis ut cruderentur fæculæ per expeditum instigatorem chologen, sed impeditum vitare iter, vitareque occupatorem, cui liceat infinitè sic inhibere, ut deponat inde curã sollicitator, nec amplius eius rei sit sollicitus. Verba objectationemque miraris? nec probabilem arbitraris profectò tum veram tum necessariam, si animo percurreris omnigenas animantes perpetuæ voracitatis, & huius sive quidem naturalis sive morbosæ per unum bulimum. Edacissimi totis diebus sunt vividi pueri, lupi, cervarii, sues, eque noctu diuque plenis præsepiis ingluviem non explentes dasypodes, gallinæ, mergi, quæ ut Alexander notat Benedictus perpetuo veluti stirpes alimentum appetunt terris affixæ. Quare neque inveneris in his unquam chyli vacuitatem, quæ tamen singulis frequentissimè alvum deponunt, qui bilis extimulatum frustrantur effectus uni, frustraque item est irritandi consilium, quando perenni sub chyli redundantia fieri potest, ut nunquam consummetur excernendi opportunitas; nisi si fortasse consummetur in somno; in quo cæteroquin non fit digestio, sed concoctio tantum. Quod autem Heurnio placuit inst. med. l. 4. c. 11. bilem tertio quoquo die ad intestina deponi, Bacchinus nec absurdum provisum hoc loco emunctorium, quandoquidem & alibi alia fixisse non oblita est natura. Indè etiam per intestinum introducta bilis occurrit ad stomachum ut pricocolis, quorum quidem adolescentem vidi unum pro hâc ætate pusionem & colore fuscum & habitu gracilem, superiorum Capucinorum cælo natum, qui singulis diebus manè spontè vomebat plus unica bilis amaræ; quare mirum est, quod à scientissimo viro Joanne Heurnio dictum legi conceptis verbis expressum l. 4. inst. Med. ca. 11. quod tertio fere die folliculus fellis in intestina exonerare solet.

Expolitio.

Comprobatio enunciati. A signo.

Ab absurdo

Instantia & ejus responsio.

Historia.

Quod quidem morbi vitio fit virtus intemperantia, succique biliosi redundantia, non cholidochi insertione, qui sicut alias ostensum, cum fomentum affert & concoctionis adjumentum, indicio mihi est quod

adversoribus & Galeno & Foesio & Hofmanno suis locis non biliosis tamen, sed & pituitiosis legatur hicce cholidochus. Horum denique summam si subduxeris, nil videris in hac functione certum, sed fortuitum totum negotium, quas credo injurias & quærimoniæ capita quæ subindicans non expressit Βραχιολόγος ὁ ἐμφατικὸς noster Hofmannus.

Dictorum complexio.

Alia fortuitæ functionis objectatio.

Jam verò fortuitum ut foret hoc omne negotium, en ab ulla non impelli virtute commeatum bilis, verum à compressione fieri jecinoris in rectigradis, à ventriculo vero in brutis.

Quæ spectant ad cystulam Argumenta.

Hæc quidem ad hepar & ad bilis extimulatricis traductum attinent argumenta: quod autem ad cystim, hæc cum diverticuli loco pro bile ad tempus asservanda Fallopio sit, facta adstruitur per accidens, id quod multa naturæ facta non patiuntur.

A formæ dignitate.

Prima fabrefactio cholidochi instructa nervis, arteriis, fibris ternis, ductibus multiplicibus, & summè variis, valvulis item & forulis, remisve: quas ob res tam organicum vas utique non erat principalis officii dignitate exauctorandum suisque functionibus defraudandum.

A consequentibus.

Si enim non attrahit ex hepate bilem, neque hoc illam mittit omnem ad cystim, sed pauculam & interpollem ad tenue intestinum, bilis ex analogis multis causis ad portas & ad hepar redundans inquinabit dulcem amaritie multa sanguinem, atque indè consequenter incommoda longè gravissima, quæ recensenda relego Galeno, & suis plerisque omnibus, immò & Hippoc. l. 1. de morb. num. 28. & democ. epid. ad Hippocr. Deinde, si non attrahit cholidochus, rogo quo pacto in cystula fœtus uterini, de quo problemate nos alibi. Præterea si cholidocho nulla virtus est contentrix, quod non affluat suopte nutu bilis in ambitum undecunque, & an supera quidem conturbabit sanguinem, ad inferiora verò chylum infestabit amaritie? Nec formæ capacitas rotunda aut bilis exuberantia sub cysti, respondere (si justos habeat expensores) potest modicis regressibus impeditæ bilis, cujus affluxus in cystim longe copiosior est.

Ab adjacentibus.

A tempore.

Ad hæc & de tempore coarguam egregium Mutinensem, quoniam enim sub eo elegit præcise, quod est chylificationis, transmittendam hepaticæ conductori bilem, quid multò prius inferenda eadem sit, quando chyli sugendi vel distribuendi nullum subest impedimentum, sed est ejusdem plena vacuitas. Præstabat porro naturam intelligentiam non errantem transferendæ bilis illud velle tempus, quod oportunum esset, ac minimè detrimentosum: quid autem præcommodo & oportuno illa deligere momenta, quæ forent incommoda & importuna. Nimirum, ut indè accusanda esset à Momis optima natura, quod occasiones & actiones amasset atque spectasset præposteras, At qualis hæc pulchritudo

A causis effectricibus.

A consequenti.

per

per naturam inducta commenti? quin verius humani insolentia figmenti. Insolentia, inquam, & figmentum, quæ voluit tunc temporis fieri transmissum hunc bilis quum commodum erat fictori, ut componi darique posset ille recursus. Dubitabat vero, atque cavebat homo noster, ne per impedimentum retrorsum acta bilis in hepatis domicilia rursus inveheretur: at non advertit alioquin subtilissimus anatomicus, ac fieri posset reditus in jecur, si modò naturæ consilium id fuit, interpositas ad cert[illegible]is extrema valvulas.

Refugerii abolitio.

Ita occœcatum in tota re fuit Anatomici judicium. Jam igitur cum tot ac tanta videas absurda atque delicta parata adversus inrepræhensibilem naturam, non mirari non possis, quid absolutissimus & anatomus & contemplator Fallopius ἐν αὐτόπτοις hallucinatus aberraverit. Sed dicant quid caliginis causæ? Ambitio prima invehendi novam & singularem adversionem in eo professorum genere, quos solita est gloriola transversos egisse. Cum duobus tamen perperàm adnotatis, quorum alter est, quod priores anatomes autores & descriptores hepaticum ramum appellarint, quasi quod hepatis sub jure sit hic cholidochus, qui tamen est cystis geminus. Verum, quia cystici nomen alter est nactus, expedire fortasse visum est, ut assessor nomine distingueretur; quum autem ad superiora spectat, hepaticus propterea dictus est.

Insinuatio in Fallopii paralogiā.

Causæ tres, unde Fallopius impulsus.

Altera verò observatio, quæ judicium viri maximi præcipitavit, apparet illa, quod in his, quæ vesica non gaudent animantibus, in equo præcipuè, tendit ex hepate rectus meatus ad intestinum, quod naturæ factum vel ipse legit, vel vidit.

Hæ Fallopio fuerunt ansæ, quibus suam mordicus retinere paralogiam; verùm quàm falso, quamve improbabiliter, audistis.

Pars I. Cap. I.

De Osteologiæ dignitate ac necessitate ad universam Anatomen.

INstituimus hic agere de ossibus, quorum tractatio in anatome semper præmittitur, tùm quidem naturæ ordinem sequentibus, tùm doctrinæ naturæ; scilicet quoniam ossa sunt fundamenta, super quibus extruitur tota humana fabrica. Id quod apertè monstravit Hippoc. l. de ossium nat. dicens; ossa corpori stabilitatem, rectitudinem, & formam exhibent. Quæ divini Senis verba, si mea me interpretatio non fallit,

Osteologiæ primordiū.

Hippocrates.

usus ossiū.

Stabilitas necessaria carnibus,& visceribus. Galenus.

lit, maximos tres ossium usus refert. Primus communissimus stabilitas est corporis, dum ea nativo robore rigentia carnis, & viscera, quæ iare per se cæteroquin non possent, sustinent; & de loco ad locum transferunt bajulantia, non ut Galenus inquit prim. de adm. anat. c. 2. quod in tentoriis præstant pali, quod in ædibus parietes, id in animantibus præstat ossium substantia. Quod ut expressum cernatis oculis; proponite animo qualis esset videri puer ille exossis apud Hippoc. 2. epid. præcipuis corporis partibus discretus, qui parum vixit & perpusillus. Post hanc est rectitudo corporis, ne, sicut inquit Fernel. vermium & serpentum more, rerum princeps reperet homo. Verùm tamen cum rectitudine flexio comprehenditur, ut curvari, vertique posset homo quoquo oporteret, atque ad hunc finem animanti data plura sunt ossa.

Puer exossis Hipp. Rectitudinis usus. Cum rectitudine flexio.

Magnitudo figura. Magnitudo capitis. Thoracis. Maxillæ. Numerus.

Postremò est & penes ossa reliquarum partium magnitudo, & figura, quin ab ossibus corporis proceritas, & incrementi meta dependet. Quibus enim caput magnum, his cerebrum amplissimum; quibus thorax angustus, his & pulmo, & viscera contractiora: quibus maxillæ parvæ, item & musculi parvi. Addit Ingrassias quòd & ossium numerũ partium quoque suus numerus, sequitur.

Venæ, arteriæ nervi, tendines ligamenta numerum sequuntur ossium.

Nam si manus aut pedis digiti quaterni aut seni fuerint; quaterni aut seni fuerint quoque ipsorum musculi. Nec minus etiam venarum, arteriarum, nervorum, tendinum, ligamentorum numerus augetur aut minuetur, si numerus ossium auctus fuerit, aut minutus: tanta scilicet est ossium potestas. Adhuc & multorum situs ab ossium situ variatur ita, & musculorum exortus insertusque venarum ductus, arteriarum divortia, & nervorum diremptus ossa sequuntur, & siccè quidem in optimâ corporis conformatione quæ secundum naturam, sive in perversa & præter naturam se habente, exempla vos observate in multis quæ se offerent.

Doctrinæ etiam ordine prima tractatu Osteologia. Osteologiç necessitas ad therapeusin.

Rursus & doctrinæ ordine necessum est tradi primò ossa, siquidem facilius per hæc cætera intelliguntur. Quo factum est, ut veteres in schola Alexandrina, cuius maximam fuisse anatomes perfectionem memorat Gal. l. prim. de administrat. anat. non aliud pro addiscentibus proponerent, quàm resiccata ossa, quod sceleton vocant. Ad extremum ossium notitia nedum ad Ethiologiam addiscendam requiritur, sed ad therapeuticam; ut scilicet rectè curentur Luxationes articulorum, & ossium fracturæ confirmationes. Gal. initio l. de ossibus. Quin & ante hunc Hipp. in epist. ad Hessalum filiũ inquit ad multiplicẽ ossium affectionẽ, & articulorum luxationem, repositionem, & ossium contritorũ resectionem, & perforationẽ, & compositionẽ, & detractionem, & reliquam curationem majorem industriam veterum fuisse, qui noverint qualis est lo-

eus

cus, & quale os laxatum est. Rationem addit ferè Gal. loc. cit. cũ ait, ossa singula per se qualia sint, & quam invicem syntaxim habeant novisse arbitror medicum oportet, si rectè ipsorum fracturas, & luxationes curaturus est; siquidem in omnibus quæ ad Medicinam spectant perspicuum est, quod secundum naturam est tanquam scopum habendum esse. Quam rem qui ignorat, minimè intelliget, aut ubi partes affectæ à sua natura distrahuntur, aut qua ratione ad id quod secundum naturam est reduci debeant.

Galenus.

Hæc satis de Osteologiæ necessitate.

CAPVT II.

De natura ossium, generatione, & causis.

CVm plurima sint quæ de ossibus tractari possint, principio quidem videndum est de natura. Hæc autem duplex: Altera est materia generationis ex qua constant ossa; altera est materia nutritionis, ex qua & aluntur intrinsecè ut augeantur in iunioribus, & vegetent in grandioribus, & restituantur extrinsecè, ne continuò absumantur à motu. De priori quidem materia videndum, quæ sit. De hac itaque differens Arist. l. 2. de generat. animal. cap. 4. dicit, seminalis materiæ duas esse partes præstantiores; alteram quidem tenuioris substantiæ, ex qua conflantur partes præstantiores, ut carnes, & viscera; alteram verò crassæ substantiæ, quæ prioris est excrementũ, & ex hac conflantur ossa. Simile quid in l. 4. meteor. ubi habet, ossa correspondere terræ, quod dicit, ossa fieri ex parte illa seminis terrestri. Hoc fortasse desumpsit ex Hippoc. l. de genitura, ubi dixit Senex, fieri ossa ex parte seminis duriori; per durum autem intelligit crassum, quamvis neq; sola crassities materiæ ossi formando sufficit, sed requiritur etiam pinguedo, ut idem est author Hipp. in l. de carnibus, cùm inquit, quod quidem in his pingue fuit celerrimè exustũ est, & factum os. Verùm neque dùm Hippoc. caret ratione, quinimmò patebit necessarium hoc esse ex sufficienti divisione materiarum, quæ attribui possent ossi: namque hæc materia quæ ut prima patuit, est quid terreum, & hoc vel simplex vel mixtũ. Non simplex, quia ex terra nil fit, si mistum, vel igneum, vel aqueum, vel aereum: non igneum, siquidem ex igne nil fit, non aqueum, igitur aereum & pingue: Vel dic, materia ossis terrea crassa, vel est exusta, vel non exusta. Si non exusta vel cum humiditate aquea vel aërea. Non quidem

Seminis partes binæ, tenuis & crassa.

Ossa respondent terræ.

Ossa sunt ex parte seminis durâ.

Crassum simul & pingue, os.

Os terreum & aëreum.

quidem à terra exusta: nam ex terra, & igne per omnes Philosophos nullius est generatio. Præterea non ab humiditate aquea, quia tunc fit materia viscida ac tenax ex qua fiunt potiùs nervi, & vincula; ergò à materia aërea quæ certè est pinguis. Hactenus de materia generationis. Cæterùm materia nutritionis duplex, proxima & remota secundum Medicos scilicet ut 3. de facultatibus naturæ c. 15. & 6. method. remota ut sanguis.

An ossa nutriantur medulla, quæstio prima,

Proxima verò à Medicis tantum assignatur, quæ est medulla in ossibus contenta, quæ tamen non admittitur à Philosophis: unde hi acriter pugnant adversus Medicos, probantes non esse medullam nutrimentū. Sic primò nullum excrementum potest nutrimentum, sed medulla excrementum, ergo &c. Minor probatur sic: quod habet proprias cavitates excrementorum paratas, illud est excrementum, sed medulla proprias cavitates habet, ergo &c. Maior patet, nam urina, feces, bilis, &c. habent proprias cavitates, ut patet. Adde, quòd omne nutrimentum est in substantia partium, non autem in cavitate distincta.

Adhuc secundò animantia omnia excrementosa multa gaudent medulla: Signum ergò, quod medulla excrementū est. Tertiò de ratione alimenti est ut facilè transire possit in substantiam aliti, sicut aptum nutrimentum nervi est sanguis crassus, & pituitosus; sic ossis debet esse alimentum proportionatum. Huiusmodi non est medulla cùm sit calida & humida; os verò frigidum & siccum, &c. Quartò. In Puerorum ossibus non apparet medulla, ergò medulla non est ossium nutrimentū. Nam si nutrimentum esset, non deficeret, ergò magis quòd eorum substantia tunc maximè restituitur: Sequitur igitur, quod sit excrementū. Quod si medici dixerint hanc esse medullam rudem & imperfectam, obstant Philosophi, quod ossa constant ex sanguine, propterea quod apparet his ipsis esse consanguineum concrementum, cùm pueri sint excrementosi. Hæc quidem philosophi.

Ex adverso nos qui Galeni doctrinam sequimur respondemus primo, distinguendo cavitates intimas, & extimas excrementum quidem continetur in cavitatibus extimis, ut urina in vesica, feces in intestinis, fel in cysti; in cavitatibus verò abditis intra substantiam alicuius partis non est reperire excrementum. Et cum inquiunt; nutrimentum est in substantia partium non autem in cavitate distinctâ. Responde, quod si sunt boni Anatomici, videbunt partim ossa in suis porositatibus habere hoc nutrimentum, ut est in processibus ossium multorum, & in meditullio cranei; partim etiam animadverterent cavitatem istam distinctam in aliqua parte ossium esse naturæ quodam solertissimo consilio, ut

solidiora

solidiora essent, & prætereà ne in vastam molem excrescerent eadem.

Ad secundum cum objiciunt animalia excrementosa gaudere nimia medulla: dicemus quidem id accidere non ea ratione, sed quia frigida: talia enim cum sint, convertere non possunt in medullam in os.

Ad tertium cum agunt de symboleitate nutrimenti, dicimus medullæ materiam esse terrestrem, & quamvis videatur calida hoc est ab impressione caloris mutantis substantiam, ac deinde in transmutatione ossis evanescit recedente videlicet aereo ac remanente terreo.

Ad Quartum ubi opponunt, in iis qui crescunt paucam esse medullam, nullam tamen in recens ortis, sed sanguineum excrementum: contrarium autem esse deberet: igitur dico, quod ad nutritionem crescentium ossium non necessarium est ut appareat nimis copiosa portio medulla, sed à natura suppeditatur quæ necessaria. Quod verò ad recens ortos, dico esse veram medullam: quod autem sit sanguinea substantia, id quidem fit quia cum recentes sunt fœtus, sapiunt naturam ejus principii, ex quo sunt geniti, id autem sanguis est. Jam verò si medulla esset excrementum, sequeretur in senibus qui sunt excrementosi, magis adfluxurum; in junioribus verò defecturum, quod tamen non est, sed prorsus contrarium.

Prætereà sequeretur ab excremento tamdiu retento fere ossa corruptum iri, quod falsum est.

Ad hæc excrementa omnia effluxum, & effluxus cavitatem habent, medulla non habet, igitur non excrementum.

Adhuc quoque medulla tegitur duplici tunica, ergo non excrementum.

Confirmor in hac sententia: nam partes omnes nostri corporis nutriuntur, caro quidé sanguine, nervus crasso muco, membrana consimili lentore. Igitur & ossa suo nutrimento gaudebunt; nullum autem potest esse aliud quam medulla, ergò medulla erit &c.

Denique ex iisdem nutritur pars, ex quibus constat, sed constat terreo pingui, igitur terreo pingui, qualle medulla est, nutritur. Minor hujus, ut secunda patuit, est Hippocratis. Quare &c.

Hactenus de materia nutritionis ossium jam dictum est.

Quod ad affectricem causam ossis, hanc Plato retulit Deum Opt. Max. qui terram puram levemque accipiens perforavit, mox igne supposito adussit, bis aut ter in aquam mergens. Porro similitudo hæc ducta est à fabris ferrariis, dum ferrum vicissim in fornacem immittitur, mox conformant malleo & in aquam deponunt. Cum hoc sit, cumque terra hæc Platoni sæpius confirmetur, porrò mens ejus est, terram hanc

ossis opifex & materia Platoni.

ductilem pinguemque esse: agentem verò calorem esse. Quam sententiam fortasse imitatus aut suffuratus est Plato à communi omnium magno Hippocrate, qui lib. de carnibus, Calidum dixit omnium effectorem: ossa vero ex terreo pingui formari &c. quamvis per calidum Hippocrates Deum non intellexit opificem, sed vel spiritum, vel animam voluit. Non dissimilem ab Hippocrate sententiam habuit Arist. qui in l. 11. de generatione animalium c. 4. scripsit calorem insitum id est spiritum in semine contentum esse opificem.

Hippocrati ossis materia & formatio.

Aristoteli spiritus semini insitus opifex.

At quid de his Galenus? Ipse quidem varius hâc in re fuit, nunc dicens opificem spiritum, nunc facultatem, neque sibi dissentit; nam spiritum frequentissimè statuit instrumentum omnium animæ functionũ, sed immediatum quidem ac proximum, facultatem verò primum actionis motorem atque auctorem. Atque hæc de ista difficultate jam satis.

Galenus varius in opifice afferendo.

Quod vero ad formam attinet, hæc nulli comperta est, sed penitus ignota, qualis ultima differentia nisi tamen dicamus ejus formam esse robur, quod in osse visitur.

Ossis forma.

Quod ad finem sive ad usus attinet: usus ossium est multiplex; Primus ut molles ab his partes sustententur; secundus, ut tutela sint partibus principalibus, tum ex Galeno lib. 16. de usu part. c. 20. tum ex Arist. l. 2. de part. animal c. 4. Tertius est ad motum progressivum: Confirmatur: nam ossibus carentia animalia difficilè progrediantur, ut vermis, quamvis revera non simpliciter ad progressionem necessaria sint sed plurima ex parte utilia. Quartus ad conformationem & configurationem partium, quæ applicantur ipsis. Id quod patet: nam exempto aliquo osse forma & figura partis continuò depravatur, ut in naso.

Finis.

Epilogus.

His multis ossium notationibus simul collectis construunt nonnulli descriptionem, quæ sic habet: Os est pars similaris corporis animati ex pingui terreo per calorem insitum genita, soliditate & robore partibus mollibus pro sustentamento, partibus verò cæteris pro conformatione & motu. Est hæc definitio causalis per omnia causarum genera tradita, quæ suprà sunt explicatæ.

Definitio.

Cæterùm haud repræhendendus est Galenus quasi mancam ossis definitionem produxerit initio lib. de ossibus ad Tyrones, dicens: ossa sunt partes corporis frigidissimæ ac siccissimæ ac maximè terrestres. Reprehenderunt quidem ejus culpæ Galenum parati Calumniatores duo quos scitis, Vesalius nempè & Columbus: verùm quam iniquè & stultè, jam audite. Enim verò non vident eam non fuisse Galeni mentem, ut definiret: quin aliam ut quædam anteà constitueret: ut probaret postea

steà esse ossa natura procreata ad stabilimentum & firmamentum corporis totius & partium argumento est, quòd cum dixerit statim subjungit. Hæc tanquam fundamenta quædam ad universam corporis fabricam sustinendum subjiciuntur, hisque omnia adnascuntur & constabiliuntur. Confirmatur autoritate Fallopii scriptoris in arte præcellentis, qui formam essentialem ossis tradidit robur & soliditatem ipsius ejusdem esse, quæ in tota sui substantia sibi ipsi similis est. Taceo, quod ad definitionem rectam assumptum fuisset ossis non ossium nomen. Hic quidem germanus Galeni fuerat sensus.

Proprietates.

Dicam nunc pauca de proprietatibus seu passionibus ossis, & hæ quidem sunt in duplici differentia, aliæ naturales, & aliæ adventitiæ, quæ non naturales dici possunt, quod sæpè destruant naturales.

Prima proprietas est durities pinguis, ut sevum concretum, quæ quidem pinguedo tum magis apparet cum os aridum fit vi aliqua ulceris aut morbi. Hæc omni, soli, & semper est. Secunda proprietas est albedo ex calore videlicet inducta, quemadmodum ex viridi ligno fit cinis. Hæc omni, & semper, sed non soli. Tertia proprietas est insensibilitas. Hæc neque omni neque soli, sed semper. Non omni quidem, quia dentes sentiunt, non soli verò, quia neque cartilagines sentiunt. Quartò sunt etiam fractuosa, & cava, vel omninò, vel ex aliqua parte; neque sine his anfractibus, vel cavernulis, quæ variæ ac variæ sunt, extat inter tot vel unum solum. Quintò gaudent crustâ quadam cartilagineâ ad partium extrema, ut 11. de usu part. cap. 18. Sextò vestiantur periostio, id est, circumossali membrana, quæ ubique quidem ipsa involvit, præterquàm ubi superstruatur cartilago. Hæ proprietates seu passiones naturales cum exolvuntur, vi aliqua solvuntur: atque dehinc incipiunt non naturales denominari.

Epilogus.

Cæterum ad formam ossium figura, superficies, cavitas, magnitudo, numerus, situs, pertinent.

Figura ossium varia est: in aliis triangula, ut in scapulis, in aliis quadrangula, ut in vertice, hoc cuneum repræsentat, hoc jugum boum.

Superficies ossium lævis in articulis ad horum agilitatem, aspera vero ad stabilitatem partium quæ adhæsura sunt ossibus. Ad cavitatem ossium attinent & foramina, quæ vel magna sunt ut in occipitio, & ossibus ilium, vel parva, ut in summo naso, vel mediocria, quæ venis arteriis, nervis transeuntibus patent. Istorum vero usus vel ad levitatem ut illa in ossibus ilium, vel ut egressum præbeant aliis partibus corporis, vel denique ad immissionem, emissionemque substantiæ extraneæ, qua-

lia sunt foramina osſis cujusdam cribriformis in ſummo naſo, per quæ cerebrum odores & aerem attrahit, & muccos depellit. Situs, magnitudo, & numerus osſium commodius per partes ſingulas corporis explicari licebit.

CAP. III.

De partibus osſium, & de quibusdam eorum appellationibus.

HActenus hæc de natura osſium univerſa: cæterum antequam alia pertractemus: operæ pretium fuerit hic exponi partes ſingulas osſium, & varias, quæ his accidunt appellationes; quibus ſic ordinatis, faciliores fuerint, quæ ſequuntur. In fabrica osſium duo ſunt ſpectanda, videlicet partes eorundem, & inſeſſus, dùm alterum alteri applicatur. Osſis pars omnis eſt triplex. Una inominata Veteribus, quæ corpus nobis dicetur osſis, pars eiusdem maxima, ac præcipua aliarum veluti truncus in medio ſita.

Altera pars extremo oſſis à natura agglutinata Epiphiſis dicta Græcis, appendix verò, & additamentum Latinis, eſtque hæc autore Veſalio os alteri oſſi adnatum, & peculiarem obtinens circumſcriptionem, neque illius osſis, cui committitur vera portio.

Tertia pars eſt legitima osſis extremi ſuprà communem æqualitatem eiusdem extuberans: eſtque hæc eodem Veſalio deſcribente osſis pars nihil à ſuo oſſe differens, niſi quod tuberculi, ſeu gibbi inſtar ex oſſe procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices, & rami extuberare procedereque videntur.

Porrò corpus osſis Anatomicorum ferè omnium conſenſu, omniũ eſt durisſimum, quod propugnaculi inſtar impetum injuriarum ſuſtinere debuerat. Quamobrem Veſalius & Columbus in obtrectando concordes Galenum accuſant inſolentiæ, qui in l. XI. de uſu partium, c. XVIII. profeſſus fuerit appendicem osſis durisſimam partem eſſe. Sed mira eſt, inquam, iſtorum calumniandi cupiditas erga ſummum & communem magiſtrum; quippe ſententiam qualem ipſi proferunt, nusquam eſt reperire apud Gal. eodem cap. niſi quod dura, & denſa, ut quæ asſiduè forent movenda, atque inter ſeſe atterenda, nulla verò facta ad duritiem osſis reliqui comparatur, niſi fortaſſe ad raritudinem, & laxitatem partis pumicoſæ osſis, quam heſternâ die commemoravimus. Quare irritus

eſt

est istorum adversùm Galenum conatus, sed manifesta impostura. Addit tamen Columbus, quòd neque hæc securitas appendicis à motu, & attritione perpetua est ab osse: quin potiùs à cartilagine. Sed Deus bone, neque hoc inficiatur Galenus, & nihilominùs vult, omninò firmas esse appendices, ad substinendos & motus & attractiones perpetuas tùm cartilaginis, tùm suâ ossis parte compactas.

Alia quoque est istorum ergà Galenum contumelia. Nam ubi Gal. XI. de usu partium credidit excogitatus à natura appendicis, ut operculi vice essent, ad medullarem ossis partem tuendam; quasi verò, inquit Vesal. appendicum cavernulæ medullâ, aut succo ipsi prorsus simili destituerentur, ac non quamplurima ossa senibus, quibus medulla assuetis fibris non intertexta continetur carentia, appendicem adsciscerent. Exempla proponit hæc. Primum enim toti ossis ilium clivo, & toti infimæ sedi ossis coxendicis, & scapulæ, & vertebris dorsi, & processibus vertebrarum thoracis, & lumborum, & radici costarum appendices datæ sunt. Deinde, quam reliquit partem Vesalius memorabimus eidem & nos: nimirum quæ medulla non carent ossa appendice distitui, qualis Galeno etiam testificante maxilla est inferior: verum hæc atque alia quæcunque volet adversator Vesalius, nihilominus inanis est tota ejus oblatratio, si cum Fallopio primo Galeni discipulo respondeamus, Galenum illic locutum esse præcise de ossibus artuum, magnisque ossibus, quibus appendices sunt veluti opercula; cum non explicet facta (inquit Fallopius) primarium ad hunc usum, vel secus: sed interim proferat simpliciter utilitatem: quasi diceret Fallopius magno cuique ossi contingere appendices, quatenus omni & semper non est, ut soli.

Hic igitur primus ex Galeno appendicum est usus; sequitur secundus, quem nescio quâ imprudentia arrogarit sibi l. 1. c. 2. Columbus, ratus fortasse aut fascinaturum se nos suis verbis, aut non lecturos nos esse Galeni commentarios. Certe Galenus (id adnotante doctissimo antecessore meo IngrasSia) l. 2. de usu partium c. 15. c. F. scripsit. Quin etiam ligamenta quædam membranosa, valida in appendicum locis orientia conjungunt, & constringunt circumplectentia totam articulationem in orbem: quasi diceret Galenus adnexas ossibus appendices, ut ex eâ conjunctione ligamenta possent, quæ articulos circumligant ac firmant, oriri.

Tertius usus Anatomicis posterioribus observatus est, ut ex appendicibus exurgerent ligamenta ad præcipuum musculorum exortum. Quem usum neque Galenus ignorasse videtur mihi, quum l. de bonita-

te, & vitio succorum tradiderit ligamenta ex ossibus initium habentia in musculorum capita distribui.

Sunt & alii præter hos usus à posterioribus præsertim ab Ingrassia recensiti, quos ne superfluum sit prædictis adjungere, mitto vos ad Philippum comment. de oss. text. 6. Vnum non tacebo usum à Laurentio Hippocrati tributum volenti esse epiphises, quasi ventres ossium, in quibus concoquatur ossium alimentum, quod sensim in eorũ cavernas percoletur. Hæc de appendicibus.

Cæterum processuum usus est ad partium quarundam musculorum præsertim exortus, & insertionis necessitatem cognoscitis. Vbi enim sima ad hunc modum non essent ossa, nec ligamenta, nec musculi commodè nascerentur ex his. Præter hunc usum, est & alter, videlicet ut partibus quibusdam quasi sint propugnaculo, quod in vertebrarum & scapularum processibus observare licet.

Sunt autem & aliquæ processuum, & appendicum differentiæ, figuram varie captantes: nam si rotundo tubere promineat ossis extremum caput dicitur; sive quidem illa appendix sit sive processus. Si verò ex angusto exortu sensim grandescat cervicis in modum, cervix vocabitur. Atque hæc processus tantummodò tribuitur. Ubi verò in acutum desinat, κορώνη Græcis, nobis egestatu nominis aut acutus processus, aut corniculum appellare licebit: quod modò styli, modò anchoræ finium aduncorum, aliàs rostri corvini, alias mammarum capituli figuram exprimit. Hi verò processus, qui labrorum aut superciliorum ritu exculpti fuerint, labra aut supercilia nominari consueverunt.

Sed & caput duplex est. Alterum oblongum & celsum, quale est ossis femoris extremum: hoc absolutè dicitur caput: alterum depressum & vix exurgens condylon appellatur. Jam insessus, & cavitatis modos in ossibus distinguamus. Cavitas duplex: altera profunda, ut ossis ichii: hæc acetabulum nostris dicitur, κοτύλη Græcis: altera superficiaria, ut illa quæ cervicem maxillæ inferioris recipit: glene dicitur græco vocabulo non adhuc donata latino. Cuiusmodi verò sinus cum multis in locis corporis, tum in primâ cervicis vertebra apparent gemini excipientes capita secunda vertebræ. Hæc de processibus & sinubus respondentibus satis.

CAPVT IV.

De differentiis ossium.

UT methodo colligamus omnes ossium differentias, utemur Galeni præcepto, qui docet petendas esse ab iis quæ essentiam consequuntur, & ab iis, quæ accidunt.

Ossis essentiam, quæ nihil aliud est quam intemperies frigida & sicca, sequuntur qualitates tangibiles, quæ sunt durities, mollities, densitas, raritas. Accidentia verò sunt, magnitudo, figura, situs, motus, sensus &c.

A duritie igitur differentiæ erunt istæ. Alia sunt durissima, ut quæ lapidosa dicuntur, & dentes, alia mollia respectivè, ut Ethmoidea, & epiphyses, alia dura simpliciter, ut communiter omnia.

At verò cum magnitudo triplex sit, longa, lata, profunda, triplex ab illis differentia desumetur, alia longa, ut os fœmoris, alia brevia, ut ossa digitorum extremorum. Secundo alia lata & ampla, ut scapularum, ilium, & os sacrum, alia angusta, ut os fibulæ, processus styloides &c. Tertio alia crassa, ut os calcis & rotulæ seu patellæ, alia tenuia, ut ossa nasi.

A figura multæ sunt differentiæ: alia plana, ut dentes incisorii, alia rotunda, ut os frontis, quædam trilatera, ut os lambdoide comprehensum; quædam quadrilatera, ut os tali; Item quæ scapulæ, malleoli, incudis, stapedis, & cubiti similitudinem referunt.

Ad figuram quoque si meatus, lævitatem & asperitatem referas, ut multi solent: alia dices ossa solida, ut dentes, alia cavernosa, ut mandibula inferior. Rursus solida aut omnino sic apparent, & verè sunt, ut ossicula auris internæ, sesamoidea, &c. Alia quæ apparent tantum, & non sunt, ut vertebræ. A situ, alia anteriora, posteriora, superiora, inferiora. A connexu alia per musculos, alia per ligamenta, alia per cartilagines nectuntur.

A motu, quædam moventur, ut in diarthrosi, quædam non moventur, ut in Synarthrosi, & quæ moventur, vel motu manifesto, vel obscuro.

A sensu, quædam sentiunt, ut dentes, quædam secus, ut cætera omnia.

A generationis ordine, quædam à principio perfecta, ut omnium ossicula, quædam imperfecta, ut capitis ossa.

A generatione, alia regenerantur, ut dentes, alia secus.

Rursus ossium aliæ differentiæ à processibus, ab appendicibus, cartilaginibus, cervicibus, capitibus soliditate, cavitatibus, superciliis, à consistentia, magnitudine, numero, fiugurâ, situ; & accidentibus aliis sumptæ, quas singulas voce non vacat enarrare, ne tempus quod abundè non est, abundè conteramus in his.

A cavitate quæ est differentia, hæc quidem à me enarrati non omittetur; siquidem non omittere velim Galeni defensionem graviter ab invidis anatomiæ novatoribus lacessiti; dum in l. de ossibus hæc proposuit: ex ossibus quædam grandia & ampliter concava sunt ac medulla plena, quædam parva ac solida, & sine medulla neque succi quicquam, quod sensu dignosci queat, in se habent.

Nimirum hæc statim falsò coarguit Vesalius nulli unquam diligentiæ parcens, ut palmam Galeno præripiat, dicens quod parva quædam ossa & cavitatem & medullam habent, ut ossa digitorum sive manuum sive pedum, & rursus alia quædam magna tum cavitate tum medulla carent, ut os ischii, tum medulla solum, licet non cavitate, ut os frontis. Hæc ferè Vesalius.

Objecta hæc auditores Osteologiæ cupidi & Galeni amici licet aspectu primo probabilitatis aliquam speciem præ se ferre videantur; nihilominus tamen nulla sunt veræ, ut triplex ad illa sit responsio: sive divisionem hanc Galeni ita accipiamus, ut trina partis utriusque membra seorsum sibi, & quasi per parallelum respondeat; & hoc pacto triplex etiam fiet divisio à magnitudine, à cavitate à medulla desumenda ad hunc modum; 1. ossa alia magna, alia parva: 2. alia cava, alia solida: 3. alia medullosa, alia secus. Hanc dividendi rationem excogitavit Jacobus Sylvius studiosissimus, & primus omnium Galeni defensor, cui postea suffragati sunt, & Laurentius & Riolanus Galli omnes disertissimi; qua horum ratione sic constante, cognoscitis apertè nullas reddi Vesalii calumnias, sivè hanc eandem divisionem accipiamus, quæ à suo authore proposita ac disposita est, sive secus.

Propterea aliam huic oppositam rationem excogitavit solertissimus Fallopius, qui comment. de ossibus cap. x. hac ingressus est via. Primò statuit hanc à Galeno productam non tàm esse divisionem quàm definitionem, vel suprà divisionem collocatam definitionem ossium magnorum; veluti si pronunciaret Galenus ad hunc modum fere ex ossibus ea sunt grandia, quæ cava & plena medulla, ea verò parva quæ solida & sine medulla: Ex ossibus quædam sunt grandia, quædam parva, grandia quidem, quæ cava sunt & plena medullæ; parva verò quæ solida sunt & sine medulla; quasi grandia & parva sint prædicatum, cætera quæ utriq; adnectuntur, subjectum. 2. statuit magna non dici ea solum ossa, quod in communem rerum omnium dimensionem longitudinis, latitudinis, crassitudinis tollantur, sed dici etiamnum magna præcise propter id quod cavitatem amplam & medullam plurimam habent; ex adverso parva dici quòd aut cavitate aut medulla non abundent. Sic igitur magna

erunt

erunt ossa artuum principum; parva verò ut ossa carpi aliàs brachialis dicti, ossa sesamoidea, ac dentes. Cætera omnia quæ præter hæc genera sunt, media.

Itaque cum objicit adversarius ossa digitorum esse parva, negat continuo Fallopius, & si enim sint mole parva, nihilominus quia supersunt his conditiones magni, vel non desunt omnino; propterea dicentur media. Cumque objiciet rursus ille, ossa scapularum & coxendicis esse magna; negabit & hoc Fallopius quandoquidem desunt his & cavitatis amplæ & medullæ copiosæ conditiones; quamobrem dicit esse media.

Horum autem ossium quantitate mediocrium, ne mirum quidem est, quod autor hujus libelli non meminerit, studio scilicet brevitatis, atque compendiii. At his auditis, statim mirabitur quispiam, dicens, undè nuper Galeno studium brevitatis, qui ob profusam dicendi ubertatem Asiaticè loqui dictus est judicio medicorum omnium. Sed hæc nihili habentur. Nam Galeno dicendi genus erat duplex diexordicum & synopticum, hoc concisum, illud profusum est; certè diexodico genere usus est Galenus ferè perpetuò solùm in arte parva, in arte therapeutica ad Glauconem, in synopsi, de pulsibus, & denique in hoc de ossibus ad tyrones.

Instantia.

Responsio.

Hanc Fallopii intentionem non approbavit Laurentius l. 2. quæst. 4. nequaquam patiens; ossa scapularum & Ischii magna negari, cum quo vacillat & Riolanus, certè ambo Sylvium sequentes. Verùm ne dubitent boni viri, Ischii & scapularum ossa magna esse negare, quandoquidem ossa Ischii conflata ex tribus segmentis sunt, ut norunt omnes: ossa verò scapularum præterquàm quòd gracilia sunt, neque mole sunt magna. Magna ossa meâ quidem sententiâ intelligenda sunt, quæ in omnibus æquè speciebus animantium sunt magna; Ischii verò in plerisque, & in simia etiam sunt exigua. Confirmatur verò per me dicta Fallopii opinio ex postremis Galeni verbis in dicto textu, quæ sunt: Nullamque sensibilem habent cavitatem. Per hæc enim fit perspicuum, exclusa ossa media, quando hæc sensibilem habent cavitatem.

De Fallopii interpretatione judicium.

Confirmatur Laurentius & Riolanus.

Magna quæ verè ossa.

Opinionis Fallopii confirmatio.

Hactenus hæ quidem fuere clarissimorum virorum pro Galeno defensiones, ac rationes. Cæterùm non dubitabo equidem, ut meas proponere positas in una distinctione medullæ atque cavitatis: elicitum est scriptis ejusdem Gal. sicut intelligetis. Posteà quam rem antequàm fecerim, sciendum est de nutritione ossis extare Galeni contradictionem; namque in hoc lib. & lib. XI. de usu partium, c. 18. quædam ossa statuere videtur non nutriri, cum eadem cavitate & medulla faciat carentia; aliàs vero in l. 3. de natural. facult. cap. XV. tradit ossa omnia nutriri, si-

Interpretatio nostra.

Contradictio Galeni.

 quidem

quidem hic, quo nutriantur, inquit, ossa numerosa, quæ intercedat, mutatione indigent, estque qualis carnibus sanguis, talis ossibus medulla; quæ binorum locorum contradictio putata est non levis, sed conciliatur: namque ex eo ipso loco de natur. facult. duplex est concavitas, altera intercisa & foraminulenta, quæ disjectam ac discissam in partes habent medullam; altera quæ quodam quasi cubulo sive fistula producta collocatam in se ipsa continent medullam.

Conciliatio

Cavitas ossium duplex.

Hæc concavitatis quia duplex est forma, adhuc duplex est forma medullæ, quæ & prædictos duos cavitatis apparatus continenter sequitur. Namque altera est acervata, & longo quasi funiculo protenta, colore alba, substantiâ crassa & pinguis: hæc verè & propriè medulla dicitur, quam Galenus & hoc lib. & xi. de usu partium inesse magnis ossibus tradidit: altera vero communiter & æquivocè dicta sponciformibus ossium cavernulis intercepta, succus est verius quam medulla, quam dicto 3. de natur. facult. expressit. Nunc igitur ad Vesalium: cum objicit ossa parva gaudere cavitate, gaudere medulla, concedimus, cavitate sponciformi negamus, fistulari, medullari vero succo, non medullâ.

Duplex medullæ forma.

Ad Vesalium responsio.

Rursus autem cum objicitur, ossa Ischii alioquin magna neque cavitatem neque medullam habere; Respondeo, magnitudinem ossium Galeno accipi secundùm longitudinem & rectitudinem corporis, non secundum latitudinem, quod corpus Hippocrati & omnibus ex longitudine magnum dicitur, aphor. ult. l. 2. Magnitudo corporis inventæ quidem neque indecens neque illiberalis: senectæ verò inutilis, & deterior parvitate. Porrò magnitudinem Galenus expresse interpretatur longitudinem corporis. Sed Hippocrates, quod magis mirum est, non magnitudinem, & parvitatem: sed magnitudines, & parvitates dixit in græca literatura, & quod prætereà summum esse non corporum, sed corporis quasi innueret de ossium propriis magnitudinibus, & parvitatibus: hæ enim ipsæ sunt, quæ magnitudinem aut parvitatem assignant, efficiuntque corpori, ut & lib. de ossib. pronunciatum ab eo diximus anteà. Qua autem ratione de universo corpore, ita & de partibus ejusdem pronunciari solitum est: nam manum dicimus grandem, & pedem grandem, quæ sola longitudine excedant.

Quantum ad os Ischii.

Magnitudo Hippocrati quæ?

Similiter & in genere vegetantium arbore truncum habente humilem licet crassiorem, ramos verò longè protensos: hos quidem magnos vocamus, truncum non ita. Hæc autem cum ita se habeant omnia, constare utique potest, ossa Ischii non videri magna, præsertim absolutè, verùm absolutè magna esse artuum. Sic enim & radium, & suram magna esse statuit Galenus. Sic igitur equidem Galenum interpretor. Satis de his.

CAP

CAPVT V.

De compositione & syntaxi ossium.

PErvenimus jam Deo duce ad præcipuam & maximam Osteologiæ partem, de Syntaxi ossium inscriptam; quæ contemplationis nostræ de his universim traditæ, ut est ordine postrema, ita sanè intentione ac dignitate est prima.

Ita ad hanc rem processêre nonnulla, quot, & quæ dictata per nos excepistis. Quam rem quidem si pari dexteritate, si quâ decet ratione ac judicio exequuti fuerimus, existimate auditores, negocium ex tota anatome difficillimum absolvisse provinciamque magnorũ virorum humeris formidabilem sustinuisse. Exegesis.

Hic enim primus Hippocratis fuit labor: hoc novum, quod per Sceleton æneum Apollini Delphico dicavit. Hæc Galeni ad Alexandriã usque peregrinati prima & propria fuit occupatio. Huc posteriorum adversus veteres confertæ acies: huc propugnatorum advertitur amica classis. Insidiæ, clades, victoriæ nunc speratæ, nunc habitæ undique per hunc casum visuntur, & decernuntur. Adeste animis dùm rem expono.

Est homo (sicut & Galenus toto ferè opere de usu part. & omnes cum eo tùm priores, tùm posteriores philosophi censuêre) animal præ cæteris sapientissimum, sivè, ut lib. de Natura Deorum explicat Cicero, plenum rationis atque consilij. Quæ ratio Galeno autore lib. 1. eiusdem operis ca. 4. est ars ante artes. Quamobrem hominis corpus sivè vivens, vitâ cassum quatenus ab Anatomico consideratur, quùm organicum est ex verbo Philosophi l. 2. de anima, sic est instrumentum animæ instigantis, & commoventis ad proprias homini functiones. Instrumentum autem omne cùm sit ad motum, hic profectò sub contemplationis anatomicæ finibus, localis sit oportet: abjectis scilicet cæteris motus generibus, quæ ad Philosophos pertinent. Verùm quia localis motus communis est & brutis: propterea voluntarius est homini præscribendus: qui & rationalis, artificiosusque aliàs dici poterit. Hæc porrò nobis formalis ratio ponitur, sub qua spectatur ab anatomico corpus hominis. Eò igitur pulcriori atque exornatiori, quàm & cætera animantia donandum erat opificis tùm partium quidem omnium, tùm maximè ossium, quæ singularum firmamenta erant futura. Igitur tùm ob localis motus causam, tum etiam ob prædictam super belluas præstantiam gaudere numerosissima, & omnibus numeris absolutissima ossium conformatione debebat homo.

Quomodo enim aliter sedere, aut rectus stare, in sublime ascendere, descendereve; equitare, bellari, musicâ tàm multa pulsare, scribere, texere, digladiari, luctari, in numerum saltare, & tam varia ludicrorum genera exercere posset unus homo, nisi tam multiplici varietate, & numero ossium constaret? sic in immensum si quis attentè adverterit, crescet ossium admiratio. Neque hîc recenseo diopatheiam, id est, munitum ossium, ut uno scilicet fracto cætera non læderentur; non fumidorum transpirationem; non partium discriminationem, non vasorum ingressum, egressumque commemoro: propter quæ & multa & varia ossa requirebantur. Satis licet cognoscere cùm tàm multa sint, quot dixi. adhuc ex tam magno numero sic connecti ossa, ut unum esse omnia videantur in unam quasi sceleti formam, sive quidem ea continua sint sive contigua. Vbi verò contigua sunt, bifariam componi dicuntur: nunc κατὰ ἄρθρον græcè, hoc est, per cardinem ossium, (vulgò dicimus per articulum) nunc verò per coalitum, qui græcè symphysis dicitur. Est autem per articulum jungi, sive articulatio nil aliud quàm naturalis ossiũ structura, in quâ duorum ossium extrema mutuò respondentia sese tangunt. Contra symphysis est naturalis ossium unio, per quam ossa quæ duo erant continuantur. Itaque differunt in eo symphysis & articulus sive articulatio, quæ tota articulationis natura in extremorum contactu sita est: symphyseos verò natura in continuitate.

Dearticulationis duæ species.

Dearticulatio laxa.

Hæc quidem duo prima & summa compositionis ossium sunt genera. Sed articulationis duæ sunt species. Altera quæ laxa est duorũ extremorum ossium occursatio: propterea diarthrosis Græcis est dicta: nomen enim διὰ abiunctionem & laxitatem quandam hâc vocum compositione significat.

Dearticulatio adstricta.

Etymon.

Definitio.

Altera verò quæ cohærens, & adstricta est adeò, ut nulla sit intercapedo, quare & synarthrosis huic nomen est. Illud σὺν enim latinè cum, aut con græca præpositio arctitudinis, colligationis, & adhæsus firmioris est nota. Vt syncategorema, si diceres, aut symphoreia, syndrome, &c. Est ergo diarthrosis Galeno lib. de ossibus articulorum, seu commissura naturalis inter se motum evidentem habentium. Vel ut definit Gorræus lib. definit. med. est ossium connexio omninò laxior, sic ut evidens, facilis, magnusque motus sit: cuiusmodi in brachiis, manibus, pedibus habetur.

Synarthrosis obscuro motu.

Dearthrosis & synar

Synarthrosis verò (eodem definiente Galeno) est articulatio ossium, quæ nec validè, nec manifestè, sed obscurè & difficulter moventur.

Porrò hic præmonendi videntur auditores mei, alias diarthroseos, & synarthroseos acceptiones generatim aliquando positas esse Galeno tùm

tùm lib. de usu partium, tùm in comment. in libros Hippocratis pro omni videlicet ossium compositione ad motum voluntarium comparatâ.

appellationes generales.

Item illud sciri volo, hanc eandem articulationis speciem ab Hippocrate dici pro sarthrosi adnotante Gorræo, ac Sylvio. Deinde diarthroseos species sunt tres. Enarthrosis, arthrodia, ginglymos.

Sed enarthrosis est, cùm cavitas articulum recipiens admodum profunda est, caputque quod in eam inseritur oblongum. Eius pauca sunt exempla, ut cruris cum ischio, & fortasse tali cum osse scaphoide. Ita Gorræus ex Galeno.

Arthrodia est diarthrosis, in qua ossis cavitas articulum excipiens superficiaria est, caputque quod in eam inseritur humile atque depressum: ut in occipite, cùm prima colli vertebra in genæ inferna cum osse lythoide. Gorræus ex Galeno.

Arthrodia.

Ginglymos est diarthrosis, per quam ossa sese invicem ingredientia ita secum conjunguntur, ut unius caput in alterius cavitatem recondantur, & vicissim huius caput in illius sinum excipiatur. Est enim hæc diarthrosis plerisque ostiorum cardinibus similis, in quibus ferramenti utriusque (quod à Græcis propriè ginglymos appellatur) tùm eius quod parieti infixum est, tùm alterius quod ostio adhæret, pectinis mutuo implexu sese subeunt. Plura autem ossa in corpore ginglymo cõnectuntur, ut cubitus cum brachio, crus cum tibia, tibia cum osse tali, talus cum calce. Vertebræ similiter, quamquam, ut Galenus ait, in his quædam sit differentia, ut suo nos loco exponemus.

Ginglymos. Similis ginglymos cardinibus.

Sequuntur species Synarthroseos. Prima sutura sic dicta, quoniam est ossium compositio quædam consutis pannis similis, quæ in capitis ossibus visitur, & hæc duplex est, ut suo loco de capitis ossibus explicabimus.

Species Synarthroseos prima sutura.

Altera Gomphosis sic dicta, quod os ossi clavi modo infigitur: Hæc ferè dentium est propria. Dixique ferè, nam vult Gorræus per gomphosin quoque juncta quædam ossa dici posse in carpo, metacarpio, tarso, pedio, & aliis quibusdam partibus. Synarthrosis enarthrosi & arthrodiæ similes. sola motuum magnitudine ab ea differentes.

Gomphosis.

Tertia Harmonia ossium est compositio secundùm lineam simplicem, tum & rectam Gorræo: obliquam etiam & circularem Laurentio.

Dicitur autem harmonia à verbo græco ἁρμόττειν hoc capite cohærere, coagmentari. Enimvero mirum est quomodo tam simplici ossium compositione nihilominus coaptata & firma maneant duo ossa: quamobrem & translato vocabulo dictæ sunt harmoniæ etiam suturæ Galeno autore ad finem comm. 3. in l. Hippocrat. de offic. Medic. Jungun-

Harmonia secundum lineam cõpositio.

tur

tur autem per harmoniam maxillæ superioris ossa, pars occipitis infima, ossa nasi, carpi, tarsi &c.

Symphisis unio naturalis.

Adhuc Symphisis genus alterum subalternum compositionis ossium, dicta hæc est naturalis ossium unio propter fracturas ossium, quæ cum inducto callo coaluerint, haud secundùm naturam unita dicuntur, similiter & luxata sivè parum sivè omnino. Hujus duæ sunt differentiæ. Nam aliqua ossa sibi invicem connascuntur: alia materiæ alterius interventu. Quæ enim fungosiora molliora que sunt, mutuo inter se coalescunt, sicciora vero & duriora aliorum interventu.

Symphisis species.

Rursus eorum quæ per alia coalescunt tres sunt differentiæ, Synchondrosis, synneurosis, syssarcosis. Synchondrosis quidem est ossium siccorum durorumque symphysis per cartilaginem. Sic pubis ossa cartilaginis interventu connectuntur, & ossa medii pectoris primis annis; ætatis namque progressu ea per quam uniuntur cartilago, ossis in modum indurescit. Similiter & ossium appendices in pueritia cum suis ossibus connasuntur glutinatarum cartilaginum beneficio.

Synneurosis est siccorum durorumque ossium coalitus nervorum beneficio. Nervos autem intelligere oportet non veros: siquidem nulla ossa istorum interventu coalescunt, sed tendines, ligamenta, & alia nervosa, membranosaque corpora. Nam & tendones, qui nervi etiam nomine continentur, sæpè ad articulos dilatati ipsos firmant; ligamenta quoque nervosa tibiam cruri, & crus ischio firmissimè alligantur.

Syssarcosis est duorum siccorumque ossium coalitus carnis interjectu. Hujus exemplum nullum, ut & synneuroseos, unquam se reperisse Fallopius ingenuè pronunciavit diffisus Galenicæ partitioni: quamobrem Galenum deserens, adhæsit Vesalio, qui similiter hæc duo portionis membra negaverat. Sed ne pro levi re clypeum mutes Fallopi. Siquidem enim ad dentes gingivarum tollis syssarcosin, quarum laxitate sunt isti mobiles, adstrictione stabiles: at quomodo non meminisse ossis hyoidis & scapularum, quæ non alia planè ratione, quàm per Syssarcosin agglutinantur corpori?

Per carnium enim colligatum musculos intellexit Galenus, carnes appellaverat Hippocrates 2. de carnibus. Pari autem ratione cùm nervorum inficiatur coalitum, ligamentales intelligit Galenus distinctione propositâ, quòd alij à cerebro nervi oriuntur voluntarii cognominationis, alii à musculis tendines, alii ab ossibus copulæ appellati.

Hæ universæ syntaxeos ossium Galeni fuere partitiones. Cæterùm quæ semper magna adversus hunc fuit invidorum Anatomicorum insultatio: in hac quidem r. fuit singularis maxima. Quippe hinc illum

exercet

exercet Vesalius, hinc Columbus & qui utrisque succenturientur etiam, non desunt.

Certè Vesalius Galenum in proposita articulationis divisione sic arguit, primò quidem contradictionis; siquidem synarthrosin definiens dixerat articulationem hanc esse ossium, quæ obscurum & difficilem haberent motum: mox verò huic generi sic definito substituit species, quæ cum nullo unquam sunt motu: sutura inquam gomphosi harmonica. Hæc quæ ad synarthrosin.

Quod verò ad symphysin; Galenum insimulat falsi, quòd scripserit ossa mollia & fungosa præter medium uniri; sicca autem & dura ut uniantur opus habere. Contrà enim objicit Vesalius, ossa pubis & maxillæ pueris certè sunt mollia, attamen cartilagine intercedente coalescunt. Grandioribus verò natu & senioribus, cùm duratæ per siccitatem sint tùm cartilagines, tùm ossa, nihilominùs absque medio coalescunt. Adhuc negat constanter Vesalius uniri aliquandò ossa per cartilaginem, uniri per carnem.

Quas ob causas cùm non placeat Galeni partitio, novam commẽtus est Vesalius perperam à Galenica concussam transformatamque, dicens, ossium structura vel cum motu est, diarthrosis dicta: vel sine motu synarthrosis appellata. Diarthrosis duplex; altera cum motu evidenti: cuius species sunt enarthrosis, arthrodia, ginglymos, vel cum motu obscuro, cuius totidem sunt & similes species, enarthrosis, artherodia ginglymos. Synarthroseos quatuor sunt species: sutura, gomphosis, armonia, symphysis. In his autem speciebus omnibus committuntur ossa vel sine medio cùm mollia sunt & fungosa, vel medio quodam interveniente, quod est cartilago, ligamentum, caro. Hæc Vesalii fuit partitio, (si Diis placet) Galenica probatior atque præstantior. Differens tamen à Galeno in his, &c.

Quæ tamen Vesalij sententia, ut & æmulatorum mos neque Columbo placuit: quin hanc, & Galeni alteram pariter evertere conatus est. Galenicam quidem tùm propter à Velasio productas causas contradictionis in synarthrosi, tùm quòd in symphysi nonnulla contendat esse à vero dissentanea, denique quod vel manca & mutila sit eiusdem divisio, vel perversa. Quùm enim, inquit, articuli omnes ligamentorũ ope uniuntur, vel hunc, Galene, modum unitionis omisisti, vel ad symphisin retulisti: referri autem ad symphysin ea quæ sunt articuli non possunt: quia articulus & symphysis sunt contraria. Ergò.

Adhuc asseruisti, fungosa & mollia nullius rei interventu connecti: at nos apertè videmus, ossa, quæ sternum & quæ sacrum constituunt fungosa cæteroquin & mollia per cartilaginem uniri. Ergò

g Præ-

Prætereà in lib. introductorio medicinæ maxillæ superioris unitionem sub symphysi posuisti: in lib. verò de ossibus ad armoniam retulisti: igitur aut tibimet ipsi contradixisti, aut artis tuæ vocabula cõfudisti.

Ad summam variæ sunt articulationis species, quæ nec ad diarthrosin tuam, Galene, nec ad synarthrosin abs te traditam referri queant. Etenim costarum ad vertebras carpi, & pedii ossium articulatio est te authore diarthrosis; siquidem haud manifestus est eorundem motus: non etiam synarthrosis, quandoquidem non per suturam, non per gomphosin, neque per harmoniam articulantur: Ergò.

Itaque re hac sic adversus Galenum composita, visus est sibi Columbus triumphare posse, si novam ipse Syntaxeos rationem comminisceretur. Commentus est autem hanc à Galenica detortam ad hunc modum. Compositionis ossium duplex est ratio. Articulus, Symphysis. Articuli duplex genus, diarthrosis synarthrosis. Diarthrosis tres sunt species: Enarthrosis, arthrodia, ginglymos: eædem item numero pares sunt & synarthrosis; nisi quod hæ cum motu sunt obscuro, illæ verò cũ manifesto. Sed symphysis tres sunt formæ; sutura, gomphosis, harmonia. Committuntur autem omnia invicem ossa synchondrosi, syssarcosi, syndesmosi, hoc est coalitu cartilagineo, carneo, ligamentali.

Hæc Columbi fuit nova ossium coordinatio, à Vesaliana differens in eo, quòd Vesalius diarthrosis genus alterum fecit cum motu manifesto, alterum cum obscuro: Synarthrosin verò omnem prorsus motus expertem. Sic suturam, gomphosin, harmoniam, symphysin immobiles quatuor species descripsit. Ex adverso Columbus diarthrosin unicum genus posuit cum motu manifesto: Synarthrosin verò genus earũ quæ cum motu obscuro sunt articulationes. Adhuc symphysin Columbus genus fecit ad immobiles tres compositiones, quàm Vesalius fecerat speciem unam ex quatuor immobilibus. Postremò nullam sine medio corpore conjunctionem ossium fecit Columbus, sicut fieri quampiam voluit Vesalius. Ita sunt scilicet isti homines in oppugnanda veritate concordes, neque concordes tamen in proponendo falso. Quem quidem istorum errorem, tempus est ut jam detegamus, ut hac re confectâ, commodè in Galeni defensionem deveniamus. Interim enim tanta visa sunt hæc objecta plerisque, ut L. Fuchsius Galeni vindex amicusque in omnibus fidelis, deseruerit in hac re facilè; ad excusationem autem levitatis hoc producit, quod liber is non sit Galeni, aut si sit quidem, in multis appareat corruptus. Fallopius, qui & ipse studiosus fuit Galeni, in huius symphysi offensus est comment. de ossibus: in lib. verò observat. nonnihil ab eo circa hæc dissentit. Alii denique dixêre curiosum vocabu-

lorum.

lorum studium non fuisse apud veteres in explicandis articulis, atque lites & controversias illas de nominibus aspernatos esse. Nihilominus ne videantur hæc diffugia potiùs, quàm vera & legitima defensionis argumenta, monstrabo equidem perspicienter, & quàm clarissimè solidissimã esse Galeni doctrinam, sibique & vero maxime consentaneam: contrà verò futilia duorum excogitata & inanes calumnias ergà præceptorem Galenum.

Riolanus anthropolog. 617.

Primùm enim Vesalius, qui tantus animadversor fuit Galeni, neque animadvertit ipse articulationis se naturam ignorare, dùm articulationes vehementer adactas strictasque ut exiguum subsit ad motum spacium, quales sunt articulationes tarsi, carpi, costarum, ad diarthrosin refert: cum vel ipsum nomen diarthrosis refragetur, quòd laxam tantũ articulationem denotet per illud διὰ quod separationis & abiunctionis est nota: at in ossibus carpi, tarsique, & costarum non laxa, sed stricta est articulo adeò, ut obscurissimus sit eorumdem motus. Deinde magis in symphysi falsus est, dùm hanc ad synarthrosin refert; quæ duo etiam atque etiam diversa sunt atque longinqua. Estque symphysis eorum quæ contiguitatem habent; contrà synarthrosis eorum quæ contiguitatem, non continuitatem. Itaque Vesalia ruditate nulla maior: nam quæ maior est ignoratio quàm nominum, vocumque artis?

Post Vesalium venit & alter argutator coarguendus Columbus, non tàm quàm coluber trilinguis: qui nequicquam sapere deprehenditur, dùm legitima & recta damnans, falsa & absurda proponit. Falsum quippè est articulationis omnem naturam in motu consistere: id enim statuere videtur hic homo, dum illam in partem unam evidenter mobilem, & in alteram nullo motu participem dirimit. Profectò scire debuerat subtilis homo id tantum ad articulationis naturam spectare, ut ossium extrema structuræ quodam ingressu congressuque forent distincta; sivè motus interveniret, sivè secus. Id enim verè sonat arthron græcè nobis articulus. Quod autem Galenus diarthrosi & synarthrosi motus hos aut illos tribuerit, id fecit, ut commodè distingueret easdem articulationes per propria quædam accidentia, quæ magis minusque participarentur ab his. Et quod majoris momenti est, hi motus redundantes deficientesve neque ab extremorum ossium conformatione dependent: sed à laxitate pressuque eorundem extremorum. Quamobrem intelligitis jam aliam esse articulationis rationem essentialem, aliam motus circumstantias in articulatione ipsa; Columbum errasse, qui motum præcise attendit in articulorum conjunctione, non conjuncturam ipsam.

O quàm benè articulationem utramque expresſit Hippocrates, cum 2. de articulis ait: maxilla immota manet, quia συναρθρῶται, non autem διαρθρῶται, hoc eſt, ſtricta urgetur commiſſura non laxa. Immobilitatem quippè & motum poſt ſtructuram conſideravit. Rurſus fallitur Columbus in ſymphyſi, quod hanc genus facit ſuturæ, gomphoſeos, armoniæ. Porrò ſymphyſis (quod & nomen ſonat) unitas quædam & coalitus duorum osſium, quem coalitum utique non obtinent ſutura, aut gomphoſis, aut harmonia; ſed ſolam compoſitionem atque adhæſum. Præterea Symphyſin non rectè privat motu, cùm ſynneuroſis in laxa articulatione frequens ſit. Vide Laurent. l. 2. q. 7.

Jam igitur opinionibus confutatis: reliquum eſt, ut ea quæ adverſus Galenum objiciunt, diluamus, confirmemusque eos, qui in hac Galeni doctrina titubarunt, hæſitaruntque. Primò enim quod ad Symphyſin pertinet, nulla ſunt tum quæ Veſalius, & cum eo Fallopius, tum quæ Columbus producebat. Exempla enim ſpecierum ſymphyſis, quæ Bruxellenſis & Mutinenſis dicebant ſibi incomperta eſſe, nos iſtis expoſuimus: quamquàm ubi mens Veſalio aberat, qui ſynneuroſin & ſyſſarcoſin inficiatus, has poſtea diſſimulare in ſua ſyntaxi osſium non potuit. Cui cum arguit, oſſa ſenum ſicca & dura ſine medio coaleſcere, negate vos ſtatim, hunc dici coalitum, ſed arctam & preſſam duorum intruſionem, ut duorum lignorum apta junctura, quæ forti compreſſu non appareat. Tametſi neget Ingraſſias de oſſibus numero 21. eſſe ſine medio. Adhuc autem cum objicit Columbus, oſſa puerorum alioquin mollia cartilaginis interventu coaleſcere pubis ſcilicet & maxillæ. Reſpondete, Galenum oſſa conferre inter ſe, etſi enim oſſa puerorum omnia ſint mollia, nihilominus ſunt alia aliis molliora aut ſicciora, atque hæc medio indigent, illa ſecus. Quod vero ad oſſis ſterni & ſacri Synchondroſin ſive virorum ſive puerorum objectam à Veſalio, Reſpondete cum Riolano cap. de ſymphyſi Galenum agere de osſibus adultorum, in quibus oſſa quæ in pueritia erant diviſa, coaluerunt non apparente medio obliterato, quod imaginari tamen oportet.

Quod ad articulationem verò, ſciendum eſt compoſitionis osſium varias differentias aliis autoribus ſumptas à varietate motus: aliis à varietate ſtructuræ: aliis à varietate connexionis. Hanc ſequutus eſt Avicenna, cum ſcripſit, alia oſſa habere compoſitionem laxam, in qua ſcilicet eſt motus evidens; alia ſtricta, in qua nullus; alia media, in qua obſcurus. Galenus vero compoſitionem osſium diſcrevit tum penes motus, tum penes ſtructuræ varietatem: licet compoſitionis osſium legitimæ differentiæ potius à ſtructura, quàm à motu ſint deſumendæ: tum

quia

quia figura vera est compositionis differentia, tum quia motus est consequens. His ergò præmissis, dico, absolutissimam esse Galeni traditionem hanc: & quum est in synarthrosi omnis controversia, dico & hanc rectà à Galeno propositam esse. Nam si acutè spectemus, sunt synarthrosis binæ à Galeno propositæ differentiæ. Prima synarthrosis quædam obscurum habet motum, cujus totidem cum diarthrosi sunt species; enarthrosis, arthrodia, ginglymos: secunda, quæ nullum habet motum, cujus tres sunt species; sutura, gomphosis, harmonia. Hanc autem Galeni sententiam esse ostenditur tum rationibus, tum ejusdem autoritatibus. Ratione quidem: nam cum compositiones ossium differant vel per motum, vel per structuræ varietatem, si synarthrosis à diarthrosi non differt nisi motus quantitate, ut Galenus tradidit initio lib. de ossibus, & lib. de dissect. muscul. c. 22. sub F. & cap. 13. l. de ossibus: ergo signum est, apud Galenum structuram eamdem utriusque generis esse: sed diarthrosis structura est enarthrosis, arthrodia, & ginglymos: ergo & synarthrosis eædem erunt.

Ab auctoritatibus vero & exemplis Galeni probatur, quia c. 13. l. de ossibus Galenus in synarthrosi arthrodiam describit, dicens: singulæ costarum cartilagines in tuberculum, desinentes in singulorum pectoris ossium glenem committuntur: & l. de usu partium c. 8. loquens de compositione carpi cum metacarpii ossibus, dicit. Quatuor in hac parte videbis cavitates parvas ordine sibi invicem succedentes meta carpii ossibus, quo in loco arthrodia synarthrosis describitur. Similiter cum 24. cap. lib. de ossibus, de tali osse loquens, anteriores ejusdem partes per rotundum caput ex oblonga cervice enatũ, connecti cum scapheide quod cavum est, quæso vos, quid hoc est aliud, quàm enarthrosia synarthrosis. Denique ginglymum in synarthrosi reperiri facile apparet in malleo cum incude ossiculis meatus auditorii. Hæc, dicetis, vera sunt: at quando tamen Galenus has tacuit synarthrosis differentias obscurum habentes motum? Respondeo brevitatis & compendii gratia in lib. alioquin ad memoriam confecto pro tyronibus, quippe eo præmonito quod diarthrosis & synarthrosis quantitate motus differunt: promptum erat intelligi, si motu tantùm differunt, structuram habere eandem. Veluti si dixero, statua hæc plastica non differt ab illa marmorea, nisi in materia, argumento erit esse ejusdem opificii utramque. Vel dic cum Ingrassia, mutilum esse textum Galeni. Hæc & alia plurima possem pro hac re demonstranda producere: verum his contentus, quæ satis superque sunt, cætera mitto libenter studio brevitatis. Interim quæ Vesalii vanitas, quæ Columbi garrulitas, videtis, simulque & quomodo tum horum fri-

 volis

volis objectis satisfacere, tum aliis plurimis possitis. Denique quam leves fuerint Fallopius, Fuchsius, Valverdus, & alii qui facile Galenum in hac re deseruere. Ingeniosissimos homines Philippum Ingrassiam, ejus auditorem Julium Jasolinum præceptorem posteà meum, & Hieronymum Fabricium ab Aqua pendente: qui veritatem hanc in Galeno perspicuè cognoscere, ac defendere potuere: quorum scripta legite.

DEO SIT HONOR.

Finis Disputationum de Ossibus 14. Ianuarii, 1 6 2 3.

VESALIVS.

Conjunguntur ossa omnia.

Cum motu.	***Sine motu.***
Diarthr.	***Synarthr.***
2.	4.
Cum manif. enar. Arth. Ging.	*Sut. Gomph. Harm. Symph.*
Cum obscuro enar. Arth. Ging.	

Conjunguntur autem medio, sine medio, &c.

COLVMBVS.

C. O. O.

Cum motu.	***Sine motu.***
2.	*Symphisis.*
Diarthr. Synarthr.	*Sutura Gomphosis*
Vtriusq.	*Harmonia.*
Enar. Arch. Gingl.	

Conjunguntur autem medio, &c.

Index

Index rerum notabilium, cuius primus numerus dicit Epidocham, alter paginam, tertius paragraphum.

Hypo-

FINIS.

BARTHOLOMEI CABROLII,

Monſp. Acad. Anatomici Regiiq; Chirurgi Obſervationes variæ.

OBSERVATIO PRINCEPS.

Venæ portæ radices in inteſtinis eſſe, ramos vero in hepate quàm multis rationibus tùm Hippocratis & Galeni authoritate comprobatur.

RAdices venæ portæ eſſe in hepate, ramos per meſenterium, inteſtinaque diffundi adeò omnia anatomicorum theatra perſonuit, ut ſi quis in alia abeat omnia is ſenſu communi carere videri ipſis poſſit: mihi tamen libet hic omnibus eſſe contrarium, & nî fallor licet. Quid enim? nonne ut arbores radicum, quas ideo Plinius ſuccibibulas indigitat, ut ita dicam, humorem ore bibunt alimentitium; ita jecur chylum à meſeraicis haurit: ut meritò credamus ejus venæ radices in inteſtinis eſſe, ramos vero in ipſo luxuriari hepate. Hæc ſanè Galeni Medicorum in ſexto de placitis Hippocrat. & Plat. ſententia videtur. Si enim radices in hepate ſunt, rami verò in inteſtinis jam arborem everterimus, jam rami ſugent, chylumq; trahent, radicibus jejunis, quo quid ineptius? Vaniſſimè etiam Hippocrates, huic portæ nomen feciſſet, ſi per ramos radicibus portari pabulum crediddiſſet. Ineptiſſent etiam, qui eam manum hepatis cognominarunt, quod inſtar manus chylum jecori porrigat, niſi dicamus chylum à radicibus meſenterio infixis ſurſum pellici. Hæc argumenta tantum apud me poſſunt, ut mihi perſuadeant & in venis & per venas ſanguinem fieri:

cùm& in venis mesenterii nemo unquam tam oculatus fuit,ut quicquam nisi præter sanguinem viderit. Et quia Galeno sexto de formatione fœtus venæ priores sunt parenchymate: cum & Spermaticæ partes sint,& à natura priores visceribus omnibus conformentur. Hæc etiam ejus, qui librum de Anatomia vivorum contexuit, opinio est: Omnis enim pars inquit, componens Composito prior est, at hepar fibrarum plexibus labyrinthi instar, texitur. Ergo priusquam sit hepar,sunt venæ, & quod hinc sequitur, sanguis fit à venis, cum & prævida natura radices venæ portæ intestinis inseruerit, non autem hepati, ut hactenus creditum,& forte credetur. Quis enim

Tam veteres avias subito de mente revellat.

OBSERVATIO II.

Nervos sensilem & conspicuam cavitatem nullam habere docuere Hippocrates & Galenus, ne quis igitur miretur, si cum illis asseram animalem Spiritum arteriis non nervis contineri.

NERVI meatu sensibus obvio destituuntur, contra quàn quibusdam placet. Soli enim compacti, durique sunt, maxime cùm longius à cerebro abeunt, nec aliud quo eos à venis arteriisque secernamus occurrit, nisi hæc cavitatis carentia. Miror itaque quid iis in mentem venerit, qui animalem spiritum nervis ut canali perferri voluerunt, cum nihil appareat, quod corpori huic transitum præbeat: propius vero puto Spiritum animalem semper arteria, individua nervi comite contineri, nervumque arteriæ pro fulcro esse. Causa curita credam est, spiritus animalis præparatur in reti admirabili Galeni, qui à tenuissima spiritus vitalis parte per carotidas in illud rete delati, inde per easdem arterias summum cerebri ventriculum pervadit, ubi in plexu choroide perficitur, demum tertium quartumque ventriculum per eosdem subit meatus, nec alibi fines arteriarum quam in cute invenies. Nec rationi consentaneum videtur spiritum extra arterias ferri ut in ventriculos cerebri excrementis semper lutulentos quasi in cloacam se dimittat: Ibi enim frigore rigeret, densareturque, sensuique juxta ac motui inhabilis fieret.

OB-

OBSERVATIO III.

In qua rationibus, authoritatibus & experientiis denegatur testibus, vim σπερματοποιητικὴν adesse.

PENITIVS hominis membra dum rimor magnus, mihi scrupus aliquando injectus est, de testium natura & viribus. In testibus enim semini ultimam imponi manum tàm certum plerique habent, quàm quod certissimum, mihi id non incertum modo, sed & falsum esse persuasissimum est: cum quod nulla spermaticorum vasorum, seu præparantia seu deferentia sint, ullatenus testes subeant, tùm quod Aristotelem ut in naturalibus semper, ita & hæc verum vidisse autumem, cui testes non nisi pro ponderibus sunt, ut epididymides in æquilibrio teneant, facilioremque viscoso alias nec facile fluxuro semini viam faciant, ut textorum in Officinis appensos videmus temini Capides, quo subtemini faciliores sint alterni recursus. Addo serosiorem seminis partem exsugere, ut ei prolificam vim augeant. Neque negaverim in parastatibus vasorumque Cabyrinthæis anfractibus elaborationis seminis principia jaci demumque in prostatibus perfici, perfectum autem hinc inde cellulis octonis, novenisque, quarum singulæ venereum unum telum, ubi conflixeris, emittant, contineri. Jam verò in testium substantia semen non perfici argumento est, quod nemo in iis cavitatem unquam insignem, huic tamen rei pernecessariam observarit: Omnes eos fibris, pilorum instar, multoque sero plenos videmus: omniaq; vasa spermatica integris testibus à corpore revellimus. Cum ob hæc argumenta, omniumque autoritatem fluctuarem, accidit anno 1564. quod me in vado collocaret. Erat eo anno Monspelii Dominus Mommorancius, ex cujus stipatoribus cum cuidam vim faceret Virgini, Mommorancius ut fortè illac iter faciebat, audito matris clamore, reque intellecta, hominem ut erat ipso momento è fenestra suspendi jubet, cada ver ejus theatro anatomico illatum. Aderant D. Saporta, Feynes Joubertus, præsidebat D. d' Assas, omnes medicorum ævi nostri phænices. Ecce cum ad genitalia ventum stupratorem illum Plauti joco intestatum, hoc est testibus carentem tàm exterius, quàm interius invenimus. Cellulas tamen illas in eo venereos in usus arma promturas, ut in aliis notavimus. Hic omnibus rei novitate attonitis, quæstio agitari cepta, num testes generationi serviant. Negabam ego. Cum mihi Saporta, Cedo mihi Eunuchum qui genuerit? Respondi, eunuchis vasa præparantia, defe-

rentiaque exsecta, quo minus mirum si soluta cellularum continuitate, nihil eis invehatur. Demum planè me confirmavit, quod Bellicadri accidit. Oblatus mihi illic, 22. annos natus adolescens, quem quia parentes intestabilem natura deprehenderant, matrimonione an ecclesiastico statui addicerent, dubitabant. Adhibitus ego in consilium, autor ei fui in leges ut maritas descenderet, dictum, factum, postuerta prosa, nixisque omnibus faventibus. Vivit etiamnum jamque complures genuit filios, testaturos mihi sine testibus se genitos.

OBSERVATIO IV.

Nervos opticos non ab anteriori ut hactenus creditum est, sed à posteriori cerebri parte nasci certum est.

MULTI dum superficie tenùs tantùm rem tractant anatomicam & falluntur ipsi & alios fallunt, quis hactenus negavit opticos nervos ab anteriori cerebri parte nasci? Id verò ego nunc pernego, ajoque à posteriori prope cerebellum prodire: quod si ocularius, inverso prius cerebro, quæsieris, verum esse, tute ipse fatebere. Ego sane in oppido Pezenate id evidentissimè ostendi coram D. Connestabulo, ejusque medico Crassoto, viro doctissimo, puellam 22. annos natam cum dissecarem.

OBSERVATIO V.

Consensus aurium & Laryngis.

NERVUS quinti jugi cum per anfractus auris ossi petræo se immisit, priusquam tympani regionem pervadat, in duos abit ramos, quorum alter satis magnus, alius exilis valde. Ex magno dilatato instar membranæ fit tympanum: Alius inferiora pervadens, & quasi comes illius, qui ex sexta conjugatione derivatur, inseritur propriis laryngis musculis, quorum origo à parte superiore laryngis, insertio in inferiorem: contra quam est eorum qui à parte illius inferna orti, superiori implantantur, & nervulos à recurrentibus suscipiunt. Unde ratio desumi potest consensus illius aurium cum larynge, & cur immisso profundine in aurum auriscalpio, tussis excitetur.

OB-

OBSERVATIO VI.

Nova pori Cholidochi insertio, lienque mole & pondere horrendus.

SECANDO Comitem Ausumondianum, duo raritate commendabilia offendimus, primum porum Cholidochum, alias in ecphysin se exonerantem, proximè pylorum egressum habuisse, ita ut non minus ventriculo quàm intestinis bilem transmitteret. Quæ causa illi fuit, cur sæpius nausearet, vomeretque & quod hinc sequitur, aluo esset duriori: Natura enim nativo suo clysmate seu Rhabarbara orba, cum nihil expultricem irritaret, desidebat, unde subito Cholera diem finit. Alterum fuit. Lien quâ mole, quâ pondere visendus, amplius enim quinque libras pependit. Insuper omnibus quibus adnecti debuit ligamentis solutus erat, ideoque natabat per totam ventris cavitatem.

OBSERVATIO VII.

De quadam muliere quatuor mammas utrinque geminas easque lacte madidas gestante.

ISABELLAM Masel spectata probitate fœminam primis nuptus D. Sabourino Narbonensi medico, quatuor vidi gestare ubera utrinque gemina, omnia lac fundentia: quodq; notatu dignissimum, liquidissime patebat ramos mamillarum ab axillaribus oriri, non autem à substernica, ut quidam malè autumant: hæc enim nec trigesimam ejus, quæ in lac verti debet, materiæ partem suffecerit: Verum est substernicam soli sexto respirationis musculo nutriendo natam & parti superiori longitudinalium, in transitu mammis ramum capillarem transmittere; sed non tantum, qui lacto generando satis sit. Sunt & qui putant substernicam matrici communicare per hypogastricam: quia in re natura mirum in modum mihi genio indulsisse videtur, cum tam viris, quàm fœminis largita sit, cum tamen viris matricem, mamillasque lactiferas negaverit.

OBSERVATIO VIII.

De forti & longo musculo baltheum æmulante.

ACCERSITUS à piæ memoriæ D. Gryphio Medico Monspeliensi, ut servum, quem veneno periisse suspicio erat, secarem, ubi ad thoracem ventum est, dum externas primum partes aperio, reperi sub cute, ac

adipe, fortem longumque utroque in latere musculum. Emergebat à superiore sterno, & parte claviculæ, ubi cum sterno jungitur. Inferebatur spuriarum costæ extremæ, instar balthei: longus duas spithamas, figura subrotunda, latus digitos duos fortibus munitus tendonibus.

OBSERVATIO IX.

A melancholia hypochondriaca juvenis quidam utriusque Juris Doctor astu ad tempus liberatur, fraude enim cognita in eundem affectum brevi relapsus est.

DOMINVS Hucherus, Varandæus & magister Gariel, una mecum consilium iniêre de liberando à melancholia hypochondriaca, adolescente quodam Moyse de Marnas jure perito, cui inter cætera deliria hoc sedebat, immittendum ano cultrum rasorium toto cum manubrio, nec enim aliter fœces excerni posse. Itaque indies bis, terve elegantem hanc sibi supponebat glandem, copiosumque sanguinem profundebat: neque nos alia omnia suadentes audire volebat, imò nobis videntibus attonitisque, se quo diximus modo lancinabat, rogatque ut exulceratam carnem cauterio inuramus. Ipse sibi matricis speculum immittit, eoq; tantopere dilatatam, ut nobis intestini horrenda vulnera in oculis essent: nos ut eum ad saniorem mentem duceremus, duobus præparatis cauteriis, candenti altero, altero tepido, priore astu subtracto hoc immisimus. Hic ille quasi ignito tangeretur vociferari, mox convalescere, totamque hebdomadam mente constare: Demum fraude, relatione adstantis cujusdam studiosi cognita, in amentiam redit.

OBSERVATIO X.

Erisicthonea voracitate corripitur hic æger propter stomachi & intestinorum vitiatam figuram.

D. Jobertus & Magister Gilbertus Casanova, cui operam meam in tonstrino locabam, acciti ut Firminum Chaudonem Ictericia extinctum secaremus: duo in eo portenti similia reperimus: primum porum Cholidochum immani magnitudine ad hepar, ad intestinum verò meatu capillari: hinc excrementum præcluso transitu, jecur repetebat, acinde per cavam in universum se corpus effundebat. Quæ res flavitiei ejus strigositatique causam dabat, etsi corpore omnibus aliis esset procerior. Jam verò voracitate erat Erisictonæa, cui causam præbuit quod

nec

nec stomachi nec intestinorum ullam habeat figuram proportionatam, præter oesophagum, qui se amplæ inserebat capacitati, maximæ cucurbitæ fundo simillimæ, quæ ad latus dextrum, sub magno hepatis labo, prope cystim felleam, involucrum faciebat, sursum tendens, retinendo diutius alimento, nec enim pylorus ullus erat: unicum deinde à pylori loco ad anum intestinum erat, sine ullo anfractu, cumque aliorum intestina quatuordecim æquent ulnas, huius vix ad quatuor Spithamas accedebant, in forma literæ S. sed crassitie erant immani. Mesenterium etiam ingens erat Mesaraicis refertissimum: reliqua optimè se habebant, vixit annos 40.

OBSERVATIO XI.

Tutò cornu à fronte resecatur.

COnvenit me Monspelii Johannes Guy carminator, sciscitatur tutone à fronte cornu nuper natum possem rescindere. Erat cornu sinistro in latere, sub pilis aliquantulum: hæc res anxium me habuit: tota enim basis ossi adhærebat, longitudo dimidiati erat pedis, crassities pollicis, figura inæqualis, qualis in agno semestri: victus tandem patientis cornuti precibus serra abstuli cornu, cumque aliter sanguis sisti non posset, ferro ussi, escharam induxi, mundavi, carnem cicatricemque adduxi. Dominus Reynac cornu mihi precibus extortum in aulam misit, additis literis, quibus ab affine suo doceri cupiebat, Aulicine cuculi similia ferrent cornua Monspeliensibus.

OBSERVATIO XII.

Melancholicus D. Rondeletii industriâ sanæ menti restituitur.

MElancholia quidam laborans hypochondriaca, ratus se veneno potatum, Rondeletium salutis causa accersiit, ajebat bolum laryngi adhærere, eo se in omnia momenta præfocari: Rondeletius, ut erat ingenio sagaci, pillulam ex spongia cum ceræ frustulo paratam, filoque annexam, immitti jubet, quâ non multo post cum pituitæ sanguinisque vomitu reductâ, ratus ille una venenum excidisse bolum, mentem valetudinemque recepit.

OBSERVATIO XIII.

A ventris inferioris vulnere transversim scinditur colon, per quod deinceps alvus se semper exoneravit.

D. Philippi præses Curiæ Monspeliensis multis mecum egit precibus, venirem curaturus Dominum Philippi de Montagnac, qui ad castra Monspeliensium bombarda ictus, in domum Domini Baronis de Castres delatus erat. Ictus erat sub osse Ilii, ad costas spurias lateris sinistri, exibat ad os pubis, rursumque in femur dextri lateris se immittebat. Ad vulneris labia, reperi colon transversim sectum omninò, omnibus, quæ illi unquam in mentem venerunt suturis usus sum, frustra labiis nimium distantibus. Itaque quod necesse erat, fistulam contraxit, unde foramen illi ad instar ani gallinacei remansit, per hac ventris onus emittit, eoque quo alii per anum strepitu pedit. Cætera sanus est, nec quicquam è tanto metu mali reliquum, quam quod cum per podicem omninò egerat nihil, multis illi perpetuo opus pannis, ut invito ipso egredientia stercora excipiat. At propter fœtorem vix ab adstantibus ferri potuit.

OBSERVATIO XIV.

Ren unicus in dissecto cadavere inventus.

UNum tantum renem in cadavere Domini Feynes Monspeliensis professoris reperi, optimè venis suis, arteriisque emulgentibus compositum, veteres nonnihil solito latiores, unus enim duorum munia obibat necessariò, ex altera parte renum, vreterisque nec nota nec vestigium, uno priusquam diem obiret mense, servum ejus ferro extinctum secuimus, qui & ipse unum tantum renem habuit, sed mole incredibili. Incubabat vertebris lumborum, ac ex utroque latere dextro sinistroque infixæ erant venæ, arteriæque emulgentes, sic ut unus ren officium faceret duorum.

OBSERVATIO XV.

Lienes duo venis arteriisque referti in cujusdam adolescentis cadavere reperti.

VEnit ad Officinam meam anno 1560. dissolutissimis moribus adolescens Joannes Aurias, frigus erat tantum quantum ex eo non memini, tum ille ad me, ecquid, inquit, tempus hoc sectioni aptum? aptissimum inquam, si modo Magistratus furem aliquem quorum tanta hic copia quanta muscarum cum caletur maximè, in crucem ageret. Cum

ille,

ille, bono animo es, cras materiam tibi sectionis præbebo: dixit, simulq; stricto gladio (nox erat) egreditur. Egressum inimicus, qui ex insidiis ad fenestram sermonem ejus hauserat, excipit, gladiumque per ventrem exigit. Concidit exanimis Aurias. Altera, ut præsagierat luce, theatro secandus infertur. Duo illi lienes erant bellissimi, singulis suæ arteriæ venæque. Et quidem hæmorrhoidalis maxima, è medio liene progrediens: hinc quicquid erat humoris melancholici excernebatur: nec unquam per omnem vitam tristitiæ multum se dare visus, Jovis non Saturnius pullus.

OBSERVATIO XVI.

Cerebro pilâ Sclopi majoris vulnerato vox sensus, motus & memoria periêre, pilâ sublatâ symptomata omnia evanuêre.

DOmino Mommorancio Narbonam obsidente, Italus ex centuria domini Luquisse, Sclopo majore, mousquetam vocant, ictus est in bregmate, impetu maximo, ita ut pila in duas abeunte partes, una cerebro infigeretur, altera in terram cadente, momento illi vox, sensus, motus, memoriaque periêre biduò, cum improbo labore officula fracta evellerem, pars cerebri mole amygdali effluit, quæ causa fuit, ut arcendo huic fluxui laminam plumbeam, os inter duramque matrem, ponendam censuerim. Hanc triduo cùm gestasset, vidi inter cranium duramque matrem pilæ infixæ partem, quâ blande eductâ, vox subito reddita est: sed repentè gravissimis duobus cœpit conflictari syptomatibus, paralysi ejusdem partis, & convulsione oppositæ, quibus etiam post curationem toto semestri eoque amplius vexatus est: paulo ante M. Lauthierus Chirurgus Monspeliensis, alium eodem modo ictum, iisdem correptum symptomatibus, percuravit.

OBSERVATIO XVII.

Emendicato à quadam striga auxilio adversus febrem quartanam in satyriasim incidit æger, à qua mors brevi subsecuta est.

AVenionem evocatus, ut quendam majori in fœmore, Sclopo ictum curarem una cum Joberto, Guillemeo, & aliis è diverticulo ad hominem enormi laborantem satyriasi visendum accessimus. Res ita habet: Laborabat quartana æger, in qua profliganda strigæ auxilium petierat,

quæ illi poculum ex unc. j. ſeminis vrticarum, Cantharidum ſemiunc. iij. ſeſquidrachma ceparum, aliisque concinnarat: hinc ita exarſit in venerem, ut uxor ejus per omnia ſacra dejeraret, ſe ab binoctio octuagies ſepties initam, interea ſæpius in lectum ſemen effudiſſe, imò nobis adſtantibus brevi momento ter ſe polluit, pedem lecti pro fœmina ſubagitans: hinc in ſtuporem verſi quicquid fieri potuit remediorum adhibuimus, ſed ipſe paulo poſt libidinariis pollinctioribusque ceſſit: huic affine eſt, quod mihi D. Chauuel Avenionenſis Doctor ajebat, ille annis abhinc 32. evocatum ſe Caderouſam ad hominem eadem ſatyriaſi correptum in limine domus obvia fit uxor de præpoſtera libidine rarum in mulieribus querelæ genus, mariti expoſtulans, quadragies illum una nocte hortum ſuum fodiſſe, ſimul laceram nimio attritu oſtentabat vulvam: remediumque dolori juxta ac calori quærebat. Simili potione malum æger contraxerat, quam præbuerat mulier Xenodochio ancillans, tertianæ arcendæ, qua hic in tantam amentiam verſus fuit, ut catenis obſeſſi inſtar ligandus fuerit. Aderat cum Domino Chauuello ſacerdos, qui cum verbis hominem ſolari vellet, rogabat uti ſe deliciis iſtis mori ſinerent, fœminæ cum linteo, ocycrato immerſo cinxere: manè mortuus hianti ore membroque gangræna corrupto inventus ridenti ſimilis eſt, rictu quem ſardonium vocant.

OBSERVATIO XVIII.

A profundiori jecoris vulnere ægri duo ſanitati reſtituti ſunt.

Italus quidam ſub vexillis D. Mommorancii merens, hypochondrium dextrum gladio acutiſſimo transfoditur, vulnusque in profundam jecoris ipſius partem ferebatur. Multum fluebat ſanguinis qui cum ſatis exitus non pateret, cavitatem ventris implebat. Sequuta tanta putrefactio, ut qui fœtorem ferre poſſet, eſſet nemo: plures itaque in conſilium ivimus, omnibusque viſum eſt, patentiorem meatum exituro ſanguini facere. Et quia pars in grumos concreverat, longis cochlearibus eduximus, peluesque aliquot implevimus, interim bis, alias ter ſingulis diebus, donec perfectè curatus eſt. Idem mihi narravit Dominus Rochus Tarraconenſis Chirurgus, meus olim diſcipulus, ſe nimirum curaſſe Carolum Pin per muſculum lumbarem in majore jecoris lobo gladio ictum, ad altitudinem trium digitorum, qui cum quatuor poſt menſibus ex alio thoracis vulnere exſpiraſſet, ab eodem ſectus multis adſtantibus, cicatricem

qua

qua diximus magnitudine in hepate habebat, nihiloque secius commodè se habuerat.

OBSERVATIO XIX.

A tumore ventris obsessa juvencula toto quadriennio febricitavit, ita ut hydrope correptam esse putarent medici, tandem intumuit umbilicus, per quem magna puris copia tribus vermibus comitata effluxit, pauloque post convaluit.

D. Alloiis, qui multos annos in Francia, Italia, Melita, Græciaque summa cum laude medicinam fecit, narrabat vidisse se puellam Tarracone annos bis septem natam, quæ toto quadriennio febrierat cum tumore ventris, membrorumque extenuatione. Ita ut omnibus hydrope laborare putaretur: post quadriennium intumuit umbilicus, quo tumore sponte aperto multum puris totos decem menses effluxit: demum tres vermes longitudine spitha mali emersere, ea crassitie, quâ minimus digitorum est. Hinc convaluit, ac etiamnum optimè se habet, peperitque proles elegantissimas. Eodem loci temporisque juvenis annos natus novem, domo natus paupertina, post exantlatos insanos colicæ dolores, tribus sub umbilico digitis verucam habuit, in qua cum nigricans appareret vertex, suspicatus est chirurgus lumbricum subesse, eumque spithamam longum eduxit. Redibant illi per intervalla dolores, nec aliter nisi vermium eductione se ponebant. Interdum bini aliàs terni educebantur, post coibat vulnus ad sesqui mensem aliquando, dum redeuntibus doloribus ad solita recurreretur remedia.

OBSERVATIO XX.

Puella nubilis nobilis cuiusdam virginis pedißequa per ouracon lotium reddere solita, tandem dissecta craßiuscula membrana, quæ vesicæ orificio obtendebatur, perfectè curatur.

ANnis abhinc quinquaginta duobus, cum D. Momorancii paris & primi Franciæ Marschalli, gubernatorisque Languedoci, aulam sequerer, sub quartam pomeridianam quibusdam festivos scloporum strepitus præ foribus dominæ variè edentibus, charta ex arenæ allisu subsiliente complures læsi sunt: hic dum nobili cuidam virgini medelam fa-

 cio, tan-

cio, tantus urinæ æstus nares afflauit, ut ægre eo loci dum obligassem vulnus, me continerem. Fœtorem ciebat pedissequa, cuius patrem dimidia hæreditate sanitatem filiæ redempturum prædicabant. Adducitur sequenti luce puella, umbilicum quatuor digitos longum, cristæ Galli Indici non absimilem invenio, reddebat illa per uracum lotium, ut prius dum aluo materna contineretur. Ut vel hinc discat Paræus chirurgus, cætero qui nulli secundus, ouracon inveniri. Jamque erat ut operi me accingerem, cum hoc metum facere, actum fore de vita puellæ nisi priusquam superior meatus clauderetur, inferior patefieret: cui cùm consultum vellem, negabat filia se cuipiam concham suam ostensuram, tandem victa parentum precibus exhibuit. Ibi orificium vesicæ crassa membrana, testonem quem vocamus æquante, occlusum deprehendi, aperui, cannulam immisi plumbeam ad interiorem vesicam, urinam eo derivavi: umbilicum sequenti die obligatum, ut in enterocelis mos est, resecui, cauterio ussi, escharam induxi, demum 12. die persanavi. Expectabam ut promissam hæreditatem filia percurata acciperem, cùm mihi pro labore duplex ducatus penditur. Sic homines operas chirurgorum medicorumque illusum eunt.

OBSERVATIO XXI.

Ab Oßis bregmatis fractura totos octodecim menses vocis rationisque expers mansit æger.

ANno 1558. cum summam studiis meis manum imposuissem, subiit animum Gaillaci in patria praxeos tentandæ, & favit initiis DEUS. Incidi in Antonium Verdæzi annos natum 35, qui cum dominica die in vineam ambulaturus iret, in ea ovium gregem offendit, damnoque irritatus in pastorem sævit: Sed magno illi stetit, Opilio enim fuste, qui pro pedo erat ipsi, sine vulnere exteriori bregma illi sinistrum contudit, à sutura sagittali ad squamosam. Accersitus cùm nihil forinsecus viderem, minorem, quam erat, plagam putabam, percussumque fingere nescio quid rebar, ut vicini à quo læsus erat vineam auferret. Sed symptomata in horas graviora, inquietudo phrænitis, sopita ratio, judicium, memoria, vox demum intercepta, fidem latentis plagæ fecerunt. Bregma itaque decussatim incidi, os fractum reperi, fragmentisque evulsis duram matrem rubere, inflammationeque tentatam vidi, quæ visa sunt adhibui. Remisere symptomata, sed longo singula intervallo primum phrænitis eum deseruit, reliquis manentibus, totos enim octodecim menses vocis rationis-

rationisque expers mansit. Biennio exacto, patrem nosse cæpit, quodque magis mirum docendus fuit loqui, primaque elementa infantium ritu, artemq; quam prius percalluerat ferrariam, adeò uno ictu omnis omnium memoria sepulta erat. Percurato ægro evenit, ut eo Dominus Rondeletius diverteret, rogavi videret hominem: videt, similem mihi de Cursolio quodam pædagogo historiam recensuit.

OBSERVATIO XXII.

Ab ictu Sclopi cum maxima utriusque bregmatis fractura magnaque substantia cerebri iactura liberatur miles.

DOmino Mommorancio annis ab hinc 22. Villemagnam oppidum Monspelio quatuor leucis dissitum obsidente, rem fide prope majorem vidi. Petrus Guy Arvernus sub signis D. de Rosines merens, ictus est Sclopo ad labrum superius, in regione septi, ferebaturque ad verticem per medium suturæ sagittalis, cum maxima utriusque bregmatis ossium fractura, magnaque substantiæ cerebri amissione. Ut erat læsus, ad me Monspelium venit, nullo labore, collo oneri erat bombarda, lateri ensis: primo congressu quatuor magna fragmenta abstuli bregmatis, cumque viderem tantum animi roborisque esse homini, ut in bellum tanto cum vulnere rediret, adhibendos curæ alicuius nominis viros censui, ut rei incredibili fidem facerent. Adstitere Centuriones Carlinquas, & Flory militiæ laudibus celeberrimi, qui sæpe ei à me medicinam fieri in propatulo viderunt, ipsumque obligato vulnere resumpto Sclopo, ense, cæteroque instrumento Martio, pedibus redeuntem ad S. Johannem Vedas, qui tum obsidione premebatur: post quindecim dies penè confirmatus castra abeuntia secutus est, visusque est domino Carlinquas vivus valensque biennio post, fortem Gradivo navans operam.

OBSERVATIO XXIII.

Virguncula iisdem quibus puerperæ solent symptomatis diu multumque conflictata tandem crassiusculi cruoris effluvio sana fit.

AD puellam annos decem & septem natam Monspelii anno abhinc undecimo accersebar, eisdem quibus parituræ solent symptomatis conflictatam. Consternata jacebat mater, pudori filiæ vitium factum

rata,accersitaque obstetrice quid esset certior fieri voluit,obstetrix obstetricandi peritissima, tentata digitis matrice negavit hoc sui muneris,neq; acciendum dixit. Accessi, os vulvæ tanto sanguine menstruo occludi offendi,totis ibi novem mensibus congesto, ut uterum ferre videretur. Placuit acciri D. Saportam Medicum peritissimum, unaque consultatione habitâ placuit eam, quum longa erat vulva, incidi, secta est 12. libras crassi emisit sanguinis,aut potius humoris fæci vini, quàm sanguini similioris. Actum de vita putabat puella,post tantum cruoris effluvium, sed ope divinâ, operâque nostrâ post aliquot tempus sanitati reddita est.

OBSERVATIO XXIV.

HYdropem, quæ primis remediis cesserit redeuntem, incurabilem omnes censent; quod etsi magna ex parte verum sit, crebrò tamen fallit, cui rei fidem aliquot meæ observationes facient, locumque quo derivetur aqua edocebunt.

OBSERVATIO XXV.

Decocto rusci sæpiùs repetito hydroposis curatur, quæ quum paucis ab hinc annis repetiisset paracentesi adhibita planè convaluit ægra.

JAnam Janinam, Jani Janini Monspelii pellionis filiam anno ab hinc vigesimo invisi ascite indubiè laborantem. Quænam cavitas aquam contineret, hoc verò non mediocriter me conturbabat, uterus ne an ventres. Verum cum ex menstruis uterum esse in officio adverterem, ventrem refertum certò comperi. Jamque erat, ut paracentesin tentarem, cum alia prius experiri libuit. Aquam cui Ruscus plurimus incoctus erat matutinam vespertinamque bibere jussi, eadem vinum dilui, farinam ad panem subigi. Vix triginta dies utebatur, cum se venter exonerare cœpit, per vulvam totum diem naturalem, ad quinquaginta circiter libras, ut nec momento cessaret fluxio. Tanta aquæ copia, primum planè ne sibi esset reddita dubitare coegit, quanâ verò effluxisset per vesicamne an uterum, hoc vero anxium me valde habuit. Duo tamen fecerunt, ut crederem ab utero manasse, primo quia magno impetu & jugiter fluxerat. Secundo, quia superioribus diebus ter, quater cathetere illi applicito nunquam plus solito urinæ eduxi. Tam subitâ evacuatione, quod necesse erat, mirum in modum languit Janina, demum tamen valetudinem recuperavit, eâque trienium fruita est. Exinde ut prius venter in-

intumuit, totumque annum hydrope laboravit. Revocor: pertentato ventre insignitè tumere umbilicum invenio, in medioque nonnihil excoriatum, ego motum naturæ juvandum ratus, hac illam aperiendam censui. Tutior enim ut hoc obiter dicam, hoc in loco paracentesis est, quàm ubi vulgo quatuor sub umbilico ad latus, fit digitis. Adde quod & expeditior sit, secta enim cute statim umbilicalia vasa aperta invenis sero scaturientia, eoque tutior, quia nullum ægri impedit decubitum. Et sane priscos hanc molitos patet ex Celsi lib. 7. cap. 15. Itaque secui, copiosiorem que fide aquam eduxi, peluibus excepi, eam D. Huchero, & Andreæ Laurentio medicis doctissimis ostensurus, quibus mirissimum videbatur, tantum profluvium subitam non attulisse patienti mortem, verùm illa convaluit, hactenusque per multos annos valet. Eodem morbo iisdemque symptomatis correpta Gilleta Maurina, quæ jam tum cum dominæ Castelnau ancillaretur, hydrope laborabat: jamque tot pharmacorum pertæsa patriam dum cogitat, mulâ, quâ vehebatur exterrita eam terræ adlisit, magno suo bono: subitò enim omnem aquam per vulvam emisit, deincepsque intercute ter quater correpta, eodem canali aquam ejecit. Anno 1565. affinis mea Catarina Turle, iisdem quibus Jana Janina à me remediis percurata, plus quam viginti post annos sana mihi visa est, ut & superiores.

OBSERVATIO XXVI.

Cor & vesicam solutionem continui sine vitæ discrimine pati posse experientiis comprobatur.

COr vitæ principium calorisque cœlestis morbo corripi insigni, quin mortem adferat non potest: ut Plinius solum cor alternas morbi sanitatisque vicissitudines non sentire adseveret. Eadem priscorum omnium ab Hippocrate per manus tradita fuit opinio: verum anatomia hanc sententiam nostro tempore evertit, in dubiumque speciosum illud cordis privilegium sed inutile, vocavit. Si enim cor omnibus morbis cedit multum longitudini vitæ demimus: si verò hanc ejus resistentiam substantiæ firmiori partisque dignitati adscribimus, arundineæ basi nitimur, nam & cerebrum dignitate cordi non cedit, phlegmones tamen, abscessusque sentit & ossa corde duriora à carie se vindicare non possunt, sed missis rationibus istis recentiorum experimenta audiamus. Hollerius invenisse unius in mulieris corde duos lapides, multosque abscessus fidem facit. Fernelius Pathologiæ lib. 5. cap. 12. cor ait laborare omni intemperie abscessu, vulnere, ulceribusque posse. Ipsus ego præsentibus

Rondeletio, Asses, Faynes, duo mirabilia satis ad hanc rem facientia in duobus cadaveribus exhibui, primo in basi cordis ad Coronariam, cicatricem duos latos digitos longam, testonemque ut vocamus, crassitie æquantem. Secundo eodem loci anno insequente ulcus latitudine folii myrtini sat profundum. Ac ne quis hinc iis mortem adlatam arbitretur, ambo laqueo vitam finière. Meritò igitur Fernelii sententiam sequimur, putantis cor sine morte subsequuta longo tempore continui solutionem pati posse. Cur ergo Hippoc. sect. 6. aph. 18. Galenoque ibi in comm. vulnera cordis lethalia sunt? Credo intelligendos de vulneribus externis magna vi, alteque descendentibus, quæ mortem adferunt: primò quia pericardium læditur, neque cum pars spermatica sit, coire potest. Secundò effluente inde aqua cor siccessit, marcetque. Tertio quia magnum sanguinis effluvium est, quodque omnium pessimum sanguis thoraci illapsus præfocat, caloremque naturalem extinguit, ulcera verò à causis intrinsecis nata non semper letifera sunt, quia non eædem mortis causæ: quo pacto Hippoc. cum recentioribus conciliabimus. Hippocrates etiam in aphorismis vesicæ ulcera mortalia vult, Gal. in commentario ea tantum, quæ insigni magnitudine cavitatem vesicæ pervadant, putat enim vesicam membraneam & exsanguem coire non posse. mihi tamen perforatam omninò vesicam sanari videre sæpius contigit. Miles erat in oppido Pezenas, furcâ supra os pubis perfossus, urinamque utroque vulnere reddebat semper, per urinarium vero meatum nec guttulam. Initio sellæ insidentem curabam, mox jussu Rondeletii in lecto supinato emplastra apposui. syringamque per penem immisi, ut urinam nativum ad ductum reducerem, nec multo post hominem persanavi.

His Chirurgi juniores ad similia tentanda inflammabuntur, tentatisque partibus principibus, interdum diligenti Chirurgi opera mortem evitari posse cogitabunt.

OBSERVATIO XXVII.

De abscessu, in quo non modo pili, ungues, clavi, castaneæ & similia inventa sunt, sed quod mirum magis animalcula quædam.

ANnis ab hinc decem & novem una cum D. D. Dortomanno & Laurentio professoribus Monspeliensibus, regisque medicis, accitus fui à D. de la Tour abscessu quodam laborante, consilioque simul habito, abscessum illum cauterio aperiri debere judicavimus. Quod postquam præstitum fuit, in eo (mirabile dictu) pilos, ungues, clavos castaneas, uvas

uvas, ficus, caseum, pulmentum, mel, ossa, aut eis similia invenimus. Imò quod mirum magis, animalcula quædam illic reperta sunt, diu ita mansit apertus, cum ampla cavitate, & trium magnorum musculorum nates constituentium femorisque extensioni inservientium, substantiæ deperditione. Tandem verò, Dei beneficio, & remediorum adhibitorum ope, magna illa cavitas repleta & deperdita substantia recuperata est. Ipseque per trium annorum spatium optimè se habuit, Donec anno 1586. abscessus alius duplo major factus est, prodigiosa magis materia refertus. Iterum accersiti sumus, rursumque aperiendum esse censuimus: sed ferro candenti decussatimque dimidium pedem lata apertio facta est, multaq; intus adhibita cauteria, quibus vel penitissima radix absumeretur. Quæ vero inde bis, terue unoquoque die, idque maxima copia effluebat materia non sicut prior diversæ, sed unius ejusdemque naturæ erat, majoribus gemmis simillima: quorum singulæ cystin suam possidebant, in qua quidem quatuor vel quinque continebantur, & in earum rursum unaquaque aliæ, donec minima quæque milii granum æquaret. Materiæ vacuatio diutina admodum fuit, nec unquam persanari potuisset (quod juvenes Chirurgi discant) absque oleo Sulphuris, vitrioli & Mercurii quorum auxilio sanitati restitutus est.

OBSERVATIO XXVIII.

De Rene purulento in dissecto cadavere reperto pondus ℔ xiiij. *superante.*

ANno 1578. vocatus fui ut Antonium Rigomme Monspeliensem civem secarem, qui annum attigerat sexagesimum. In istius rene sinistro abscessum magnum reperi purulenta materia plenum, qui ad D. Hucherum Universitatis Monspeliensis Cancellarium, tanquam monstrosum quid delatus fuit, pondus ipsius erat ℔ xiiij. cum cysti & rene, quæ quidem cystis pellem vervecinam crassitie æquabat. Aliquo post tempore juvenis quidam mercator Pezemas me accivit, qui cum eadem in parte vehementissimo dolore premeretur, alios tum medicos tum Chirurgos accersendos esse putavi. Inter quos adfuerunt D.D. Hucherus, Richerusque professores Regii Monspel. Intellecto affectu in contrarias itum est sententias, etenim maxima pars calculum esse in renibus conjiciebat, præsertim cum aliquantulum puris cum urinis excerneret. Ego contra abscessum esse contendebam, abscessus illius prioris memor, paullò post patiens iterum me rogavit, ut venirem ipsumque interci-

 derem.

derem. Ajebat enim se malle semel mori, quàm tot mortes vivendo perpeti. Ego cum ipsius tùm amicorum omnium precibus motus, convocatisque iis omnibus, qui prius adfuerant, ipsum incîdi, locumq; materiam continentem reperi; sed nihil inde exiit, duabus post horis apparatum primum mutaturus accessi, tractoque penicillo pelvim, (quales sunt in chirurgorum officinis) accipere coactus sum, cujus plus quam dimidia pars pure repleta fuit, singulisque sequentibus diebus bis vacuatio fiebat, ita ut tum manè, tum serò catinus illo pure impleretur, idque per mensem integrum & amplius. Tandem vero appositis remediis, unguentis scilicet, emplastris, cerotis, injectionibus, ulcus detersum, cicatrix inducta, ipseque persanatus est.

OBSERVATIO XXIX.

De vulneris à telo inflicti altiusque cerebro infixi curatione.

ANno 1588. quum D. Momorancius magister equitum, Tholosam proficisceretur, meq; ipsum sequi jussisset, à quodam peritissimo chirurgo, qui vocatur le Grand, rogatus sum ut una ductorem quendam militum inviseremus, qui cum rustici domum invadere vellet ab eo arcubalista in oculo vulneratus erat, adeò ut telum evelli non potuerit, nisi cujusdam militis opera, qui pede frontem ejus premere coactus fuit: in summo telo portiuncula quædam substantiæ cerebri adhæserat, ejusdemque non nihil per quinque aut sex dies effluxit, nempe per orbitam oculi. Demum à nobis admotis unguentis, emplastris, cataplasmatis anodynis, pristinas vires recuperavit. Ut autem alii exemplo meo sapere discant, quod mihi olim juveni contigit, dum Gaillac degerem, paucis enarrabo. Ad divitem quendam rusticum curandum vocatus sum, qui maximo gladii impetu ictus fuerat, ita ut magna pars bregmatis ablata esset, cumque eo portio quædam tam duræ quàm piæ matris, nec non substantiæ ipsius cerebri. Aspectu primo obstupui, deinde ita egi, ut ejus curatio alii committeretur: hic quoque vulnere inspecto, nullo modo curari posse cogitans, patientem absque auxilio deseruit, donec rusticula quidam advenit, qui ardenti veru laridum transfixit, quod in vas aqua plenum distillabat, ex eoque sæpius abluto, ita ut nivem candore superaret, medicamentum confecit, cujus præsidio patiens integram valetudinem adeptus est, posteaque diutissimè vixit, hujus rei gnarus miseris semper succurrendum nec unquam desperandum esse didici.

OB-

OBSERVATIO XXX.

De pani immensæ molis curatione.

ANnis abhinc 46. muliercula quædam Lodevensis, mercatoris pannarii uxor in hanc urbem venit, quæ situra an Panus quo occipitium inter primamque cervicis vertebram vexabatur, sanari posset, hic panus immensæ molis erat ita ut ℔ vj. cum ℥. trib. penderet. In consilium adbiciti sunt D. Rondeletius Universitat. Monspel. Cancellarius, & D. Saporta medicinæ professor, Regisque Navarræi medicus, egoque cum aliquot aliis chirurgis. Re diligenter perspecta considerataque, operationem chirurgicam moliendam esse decretum est, & propter metum hæmorrhagiæ, (quia cum venarum Jugularium tum arteriarum Carotidum rami resecandi veniebant) minimè parcendum cauteriis, nec ipsi vitriolo. Quin etiam tres aut quatuor magni rami alligandi fuerunt, his omnibus peractis, legitima victus ratione remediisque tàm internis quàm externis præscriptis, intra septem hebdomadas mulier sanata est, longamque vitam traduxit.

OBSERVATIO XXXI.

De Hydropis nobilis cuiusdam viri octuagesimum agentis annum admiranda curatione.

ANno 1563. Dominus de Louzum cum jam octuagesimum annum attigisset, longoque tempore hydrope laborasset, D. Rondeletium accersivit, qui cum opera mea opus fore arbitraretur, rogavit ut ipsum comitarer. Cùm autem multi jam medici Gallici, Italici, Hispanici certam quandam victus rationem patienti præscripsissent, (paracentesim scilicet propter ætatem & virium imbecillitatem tentare ipsis integrum non erat) D. Rondeletius morbo diligentius perpenso, contrarium prorsus victum instituit. Etenim cum alii omnes monuissent, ut à salitis omnibus maximè abstineret ipse optimis ductis rationibus, ut salitis potissimum uteretur, præcepit, carnibus quippe bubulis salsis, pernis, halecibus & similibus. Ad nimiam verò sitim vitandam, cibi illi condimento quodam ex aceto tantum & saccaro confecto aspergebantur. Præterea tam interna quàm externa præscripsit remedia pro internis opiata quædam præcipuê, pro externis verò sequentia assumebantur. Nimirum lixivium ex cineribus vitium, in quo percolato multum sul-

 phuris,

phuris, aluminis & salis addebatur, quotidieque matutinis & vespertinis horis venter, fœmora, crura hoc fovebantur, finito fotu cataplasma ex stercoribus bovillis, farinis fabarum & hordei factum adhibebatur, in quo pariter aliquid salis, sulphuris, aluminis ponebatur: his remediis viginti circiter dies usus est, integræque valetudini redditus, ita ut ab illo tempore, sexdecim adhuc annos salvus & incolumis vixerit. Ipse curatus architectum quendam nobis ostendit, qui cum ex accidenti surdus evasisset, nihil quicquam auribus percipere poterat, nisi cum quidam ipsius nepos vel alius quispiam altas in illius ore aperto voces edebat, sic enim quodcunque dictatum fuerat, accipiebat, quod quidem certe nobis dubitandi materiam præbuit. At verò hujusce rei causa à me in Anatome perquisitâ, nervum quinti jugi, qui aures pertingit, & tum tribus illis ossiculis proximus est, bipartitur, majore sui parte dilatari, adeoque tympanum constituere deprehendi.

OBSERVATIO XXXII.

Cancer ulceratus dextram cujusdam mulieris mammam depascens excisione perfecte curatur.

CUm anno 1555. chirurgica mea studia Monspelii ad finem perduxissem, de Natali solo cogitavi, Galliacum, itaque prope Albam situm peto, ubi pulcherrimum & ditissimum est Xenodochium in dominio & rectoratu divi & Andreæ è Galliaco, in quo tum temporis obiit ipsius rector, in cujus locum subrogatus est alius è familia de la Guyche Borbonensi, vir sanè optimus & sanctissimus, cui pauperes carissimi erant, & quorum cura tum in victu, tum in cæteris aliis rebus maximè cordi erat, is igitur cum primum ingressus est, eum ordinem tam erga fratres quàm Xenodochium instituit, eaque politia usus est, ut omnibus admirationem pareret, primò etenim decrevit singulos fratres vicissim per integram septimanam pauperum curam gessuras in illis alendis, atq; etiam investigarent per totam urbem num alii essent, quibus cum cæteris eadem ratione succurreretur: ut igitur pauperibus melius provideretur, medicum doctissimum & moribus probatissimum magistrum D. Barbaste accersivit, me etiam pro chirurgo una cum magistro Barutel Pharmacopola convocavit. Atque ut Rector nos melius ad officium nostrum invitaret, singulis matutinis cuique nostrum sua stipendia persolvere curabat, cuique pro meritis, qui verò non aderat mercede privabatur; Pro mea igitur praxeos primordiis, (cum me tanti oneris indignum

ingenuè

ingenuè agnoscerem, tum propter doctrinæ inopiam, eo tempore, tum etiam rudem in ea exercitatione) sese mihi pulchra molesta tamen praxis obtulit, cancer nempe ulceratus in dextra mamma Johannæ Guytardæ, juvenis adhuc, annum agentis circiter 35. Is cancer me prima facie deterruit, sed cum multoties Guidonis nostri caput de cancro adiissem, nec non Gal. lib. 2. ad Glauconem, in quo de morbo agit, collatisque æquivocis & univocis signis nactus sum ulcus longè lateque prorepens, cujus labra prædura & inversa erant, saniem subnigram, acrem & graveolentem profundens, ægra etiam febricula cum lenibus lipothymiis laborante: quæ omnia signa tanti apud me momenti fuerunt, & certò crederem esse cancrum malignitatis non expertem: Metum autem incutiebat quod scribit Gal. loco superius citato, & Cornelius Celsus cap. 28. lib. 5. Cum tamen mihi persuasum haberem, nihil non posse naturam, nusquam esse desperandum, neq; mihi adversari Aphorism. 38. lib. 6. Operi manum admovi, non medicamentis, id enim probati vetant authores, sed eo remedio, quod unicum mihi supererat, excisione nimirum: cum igitur medicum nostrum in consilium vocassem, (qui quidem ante omnia universum corpus ægrotantis ad evacuationem humoris atrabilarii purgare statuit) operationem meam inchoatus sum excisione, quæ tanta fuit, ut tota mamma atque etiam non exigua portio musculi brachium moventis, qui originem sumit ex magna sterni parte, nec non etiam claviculæ, quem Pentagonon sive pectoralem nominamus, abscindenda mihi fuerit. Perfecta ex arte amputatione, causticum actuale non omissum est, præmissâ prius vacuatione vasorum partem cæsam ambientium, ne pars aliqua humoris illius atrabilarii, qui morbi causa conjuncta erat, superesset, atque etiam ut certiorem meæ curationis finem consequerer ipsam partem tenuissimo vitrioli pulvere conspersi, postea conversus sum ad eschar æ sublationem, deinde medicamenta detergentia adhibui, sarcotica & epulotica qualia ulceribus præscribi solent, quibus effectum est cum Deo, ut ægra intra duos menses cum dimidio perfectam sanitatem receperit, atque dein decem aut duodecim annos inculpata sanitate vixerit: verùm cum illius menstrua purgatio naturaliter, idque propter ætatem & temperamentum cessare cæpit, exigui duo cancri oborti sunt, unus in labio inferiori, alter verò circa lumbos, quo viso mihi in memoriam revocavi Celsi dictum loco suprà laudato: cum autem prædicta mulier multos & atroces dolores in priori cura perpessa fuisset, posteriorum excisionem concedere noluit, quare obiit, postquam iis ultra biennium vexata fuisset.

OBSERVATIO XXXIII.

De portentosa abscessuum multitudine in inferiori puellulæ ventre repertorum.

TRia illa à Galeno sexcentis locis tantoperè celebrata quippe quæ medicinam omni ex parte beatam reddunt, ita sunt necessaria ut si medicus vel chirurgus in alterultro horum erret, statim in ipsa scientiâ nihil quicquam certi vel solidi esse videatur. Etenim diagnosi morbi, causarum morbificarum, partiumque affectarum notitiam medicus habet: prognosi judicat an morbus superior futurus est, nec ne. & tanquam gubernator optimus sævitiam & symptomatum agitationes prævidet ac prædicit. Quo fit, ut non solum doctus tanquam homo habeatur, sed etiam veluti divina aura afflatus suspiciatur, tum futura prædicendo, tùm nocituris prospiciendo. Denique θεραπευτικὴ (Quæ quidem inveniendorum remediorum singulis morbis & symptomatis convenientium regulas tradit) nullus absque prioribus locus est nec præter rationem vulgatum illud fertur, optimè perspectum morbum, fermè sanatum esse. Alioqui enim si consequatur sanitas, id fortunæ potius quàm arti aut industriæ est tribuendum: ut autem cognitio illa pulcerrima, sit & difficillima, potissimum in morbis internis: numerus siquidem & partium corporis varietas, situs, cohærentia portentosa illa nec dum audita, quæ in hoc miserrimo corpore quotidie generantur, symptomatum similitudo efficiunt ut sæpissimè doctissimi & peritissimi quique hallucinentur: adeò ut de mortuis corporibus inter secandum non rarò deprehenderimus certissimum esse prognoses nostras valde esse incertas: quod in sequenti narratione manifestum fiet, quam hîc in gratiam Chirurgorum inserere volui, ut ad huiusmodi morborum difficilium naturam & causas investigandas magis ac magis incendantur.

Annis ab hinc sex à D. Carolo de Rozel Consiliario regio in supre- ma Tholosæ curia accitus sum ad ipsius filiolam 13. menses natam visendam quæ insigni ventris tumore & tensione vexabatur: hanc cum palpassem, tumoremq; internum esse & alia utrinque pertingere sensissem. D.D. Hucherum & Saportam doctissimos medicos accersendos esse censui, & unà cum illis chirurgos aliquot. Cumque omnes, quantum fieri posset, diligenter essentiam situmque morbi rimarentur, variæ admodum fuerunt opiniones: Quidam enim ascitem ajebant: alii abscessum esse contendebant; idque diverso modo: etenim nonnulli in substantia

hepatis

hepatis eum esse credebant, alii in liene, alii in pancreate. Hi vero inter epigastrii musculos: quod ad me attinet morbi situm, tumoremque cum quadam circumscriptione, quæ à me inter palpandum deprehendabatur animadvertens, abscessus quoque esse ilico judicavi. Sed eos in visceribus nimirum in hepate & liene esse arbitrabar. Quod ad prognosin omnes uno ore pronunciavimus eam brevi vitam cum morte commutaturam esse, nec ultra diem octavum vivere posse; ferè tamen per 5 menses (quamvis ægerrimè) vixit adhuc. Cum primum vita defuncta fuit, ad eam secandam vocatus sum; in ea sectione res prorsus admiratione dignæ pæne dicam prodigiosæ nobis visæ sunt. A sinistro enim latere immensæ molis abscessus duplici cysti præditus repertus est; qui quidem ab apophysibus transversis vertebrarum Lumborum ortum ducebat, deinde sub liene transiens totum id latus occupabat. Cystis verò pluribus varicosis venis intertexta erat; abscessus avulsus ℔. x. pependit, sed quod magis suspiciendum venit, in eo tres alii abscessus ponderis ℔. iij. continebantur, singuli cysti sua, similibus venarum ramis, eademque materia donati: quæ materia pulmentum, ova cocta, ficus, carnem & alia ejusmodi præter naturam omninò referebat, à dextrò latere duo itidem immensi abscessus tanquam gemelli prope vertebras originem trahentes cum simili cysti & venarum ramis sese oculis nostris obtulerunt; uniuscuiusque pondus erat ℔. iiij. quorum unus cavam jecoris partem adimplebat, alter vero ad os pubis descendebat eademque qua alii materie referti erant. Num hoc planè portentosum videtur, adeo parvam puellulam 13 duntaxat menses natam cum tanta copia talis materiæ tàm diu perdurare potuisse? Abscessus illi ita sursum ad claviculas diaphragma impulerant, ut duorum digitorum spatium pulmonibus non esset reliquum. Sic huius morbi tàm difficilis erat cognitio, quàm curatio (parcant mihi critici) impossibilis: nec illius causa semini, primævè confirmationi accepta ullo modo erat referenda: siquidem parentes optimo erant habitu & temperamento.

Adde quod omnia hujusce corpusculi viscera partesque principes, cor nimirum, pulmones, jecur, lien, ventriculus reliquaq; laudabili erant colore & consistentiâ nihilque in tota constitutione desiderari poterat, præter quàm quod Vuula carebat, quod notatu dignum, in extremo verò palato erat foramen, quod nutritioni plurimum detrahebat; lac enim sugendo cum ipsum commodè haurire non posset, sæpissimè per nares emittere cogebatur. Quod ad multa pituitosa excrementa gignenda plurimum conducere potuit, sufficienti alimonia deficiente, locum verò in quo natura ea reposuerat, definite circumscribere, arduum erat & difficile,

difficile, provida enim natura sibi ipsi semper succurrere volens, latebras, ductus inopinaque & incognita fingit receptacula: ut mirum non sit, si in affectibus internis partem affectam non semper exprimere possimus dummodò morbus nobis innotescat.

OBSERVATIO XXXIV.

De quodam rustico pagi cuiusdam prope insulam Albiensem incola cui nomen erat Iohannes Ville ab ictu latiensis in capite gravissimè laeso.

ANno 1558. cum emenso expletoque studiorum meorum chirurgicorum cursu in celeberrima Monspeliensi Universitate Galiacum, (qui mihi natalis erat locus) me contulissem, ut ibi chirurgicam praxim exercerem, accitus sum ad dictum locum, ut praefatum Joannem Ville inviserem: eique curando manus admoverem. Inveni ipsum gravi admodum & patenti vulnere in capite affectum. Eumque me adhuc quasi tyronem & parum in re tam difficili expertum sentirem dubitare coepi anxius & cogitabundus: didiceram enim ex Hippocrate, Galeno aliisque primae classis autoribus, vulnera capitis ad ipsam cerebri substantiam penetrantia periculosa esse, fereque funesta, imò vero cum etiam hoc ictu substantiae cerebri portionem praecisam viderem, eamque piae & durae matri adhaerentem, quae quidem meninges cranio ipsi adhuc adhaerebant: una cum partibus omnibus continentibus videlicet dermide, epidermide, panniculo carnoso, membrana communi & aliis quas cum omnes separatas planeque à capite sejunctas viderem obstupefactus haesi, nec quicquam aggredi volui. Uxor vulnerati, ostensa prius parte separatâ, quam in armario conservabat, quomodo id accidisset narravit, dixit itaque hoc à quodam ipsius vulnerati inimico factum esse: qui cum à multo tempore inimicitias gereret cum dicto Joanne Ville, nec tamen ejus ulciscendi sese offerret occasio, ad dolos, fraudesque sese convertit. Talis autem fuit dolus assumpto elephantici habitu, una cum crepitaculis & reliquis ad id necessatiis: domum ipsius vulnerati quasi mendicus adit: sed latentem & pallio contectum gerebat ensem, interim infoelix vulneratus & proximae cladis inscius misericordiâ motus è cubiculo descendit eleemosynam erogaturus. Cumque illi panem porrigeret, ipse elephantiacus, (aut saltem simulatus elephantiacus) educto è vagina gladio, quem pallio abscondebat: in ipsum impetum fecit, ut amputaret. Quod cum miser ille animadvertisset, caput inclinavit, ictum declina-

declinaturus, adeò ut tantum circa verticem attigerit, ea tamen vi & robore ut præsetam omninò partem à toto separarit. Cum ergo postridie mei adventus in domum vulnerati ter aut quater vulnus diligenter considerassem, & singula attente perlustrassem: proximè adfuturam mortem ægro indubitantem mihi persuadebam, proinde ægrum prognostico relinquendum. Itaque de discessu cogitare cæpi, quem omni via & ratione moliebar: valedico uxori ipsius vulnerati, licet multis me promissis retinere conaretur, & Galiacum redeo. Nec multo post idem præstitit alius chirurgus, magister Johannes vocatus insulæ Albiensis incola. Ita solus infœlix æger ab omnibus desertus omnique privatus auxilio atque ope remansit: interim nescio quo fato & bonis ipsius ægri rebus accedit rusticus quidam, qui cum ita ab omnibus desertum videret & humano omni privatum auxilio ejus curationem aggredi non dubitavit. Hoc autem uno in ejus curatione utebatur tantum remedio: veru seu oblongum ferrum excalfactum planeque igne rubens larido infigebat, suppositamq; pelui stillantem inde pinguedinem colligebat, deinde eandem octies aut decies abluebat, donec albesceret, & in perfectum nivis candorem ferè desineret, hoc liquore seu destillata pinguedine liniamenta omnia turundas, lanas carptas, & alia linteamina insuccabat, partique læsæ admovebat. Et hoc pacto unicoque hoc remedio per duos menses aut circiter eum tractavit: tandemque perfectè curavit: hoc ego audito non solum mirabundus hæsi, sed etiam ægrè tuli, quod ita afflictum illum hominem sine auxilio deseruerim: quod nusquam aut ante contigerat aut postea contigit: hæc dico in gratiam novorum chirurgorum, ut hoc exemplo cauti nunquā de curatione ulcerum quorumcunq; desperent: sed eorum curationem confidenter aggrediantur & ad finem usque perducant præfato tamen prius amicis & astantibus periculo, quod ex tali vulnere impendet: ne si quid humanitus contingat, mortis ægri rei habeantur, & præsidia, quæ multis profuere, infamentur. Vale frater amantissime & præcepti hujus memor Tuo Cabrolio bene precare.

OBSERVATIO XXXV.

De puella clarißimi D. de Rouselin summo Tholosano senatu Consiliarii Regii filia mensibus 13. aut circiter nata

QUæ tua toties totque in locis suorum operum à Galeno tanquam medicinæ perfectiva celebrantur; adeò necessaria sunt, ut si horum altero à medico aut chirurgo sit erratum: incerta plane nullisque inixa

 funda-

fundamentis videri possit scientia. Per diagnosin enim in cognitionem morbi, causæ morbificæ & partium affectarum deducitur. Per prognosin, an de natura morbus, vel de morbo natura victoriam sit reportatura judicat: & veluti peritus nauta morborum insultus & paraxismos prævidet ac prædicit. Symptomatum accidentiumque tempestates præcognoscit, in quo non solum ut homo doctus, sed etiam supra hominem, humanamque sortem admirandus ac veluti divinitatis cujusdam particeps apparet: dum futura prædicit ac præsagit: & nocitura avertit & antevertit. Tertiæ vero parti (Therapiæ videlicet) quæ inveniendorum remediorum & inventis opportunè utendi, morbisque & symptomatis accommodandi præcepta ac regulas tradit: nullus ferè est sine duabus prioribus locus, nec certe temere omninò vulgatum illud apud vulgus vulgò jactatur: cognitum morbum jam esse semicuratum, quod etiam medici dicunt: cognitionem morbi, esse inventionem remedii, alioqui sorte potius quàm arte, si quis curetur, curatus dicetur. Sed ut pulchra omnia sunt difficilia: ita præclara hæc cognitio multis est involuta difficultatibus, potissimum vero in morbis internis. Maximus etenim numerus & varia partium corporis humani varietas, earum situs connexio & sympathia, prodigia & antea inauditi affectus, qui quotidie in hoc corpore gignuntur, similitudo & conformitas accidentium efficiunt interdum ut doctiores & longo artis usu, atque peritia prudentiores, longe aliter quàm res habeat, sentiant: & in sua de tali morbo prognosi ac præsagitione decipiantur, & à scopo aberrent. Quod etiam ipsi sæpè animadvertimus in apertione cadaverum eorum, qui certo morbo interierant: longè alio ab eo qui antea judicatus fuerat, quoque laborare credebantur. Inter cæteros placuit unum hic quem observavi exempli loco subjicere in gratiam novorum chirurgorum, necdum artis usu & experientia confirmatorum: ut in perquirenda morborum difficilium raroq; contingentium natura curiosius, majorique solertia animum applicent, studiumque totum conferant.

Circa finem mensis Novembris, anni millesimi quingentesimi nonagesimi sexti accitus fui in domum clarissimi D. Caroli de Rousel, in summo Tholozano senatu consiliarii regii, ut ejus filiam menses circiter 13. natam inviserem, maximo ventris tumore & inflatione laborantem adeò ut præ inflatione ita impediretur respiratio, ut singulis momentis suffocari videretur: hanc palpari cœpi, percipiensque tumorem hunc internum esse & parumper ad utrumque latus accedere, medicos consulendos censui: vocati sunt, (ut suam de hoc affectu sententiam dicerent) domini Hucherus Cancellarius, & Saporta Vicecancellarius, hujus cele-

jus cele-

ſius celeberrimæ Univerſitatis, medicorum noſtri temporis excellentiſſimi: & cum eis magiſtri Jacobus Lautier & Balthazar Gariel una mecum jurati in chirurgia magiſtri prædictæ civitatis & univerſitatis. Et quamvis quantum in ſe erat conaretur unusquisque, ut veram morbi eſſentiam atque naturam ſitum & partem affectam cognitione aſſequeretur: diverſæ, nihilominus diſcordesque circa ipſum affectum extiterunt ſententiæ. Nonnulli enim eſſe hydropem aſcitem jam perfectum opinati ſunt: cum talis fere morbi pathognomonica ſigna ſeſe in conſpectum darent: Alii abſceſſum quidem dicebant, ſed circa partem affectam diſſentiebant: cum alii in ſubſtantia jecoris, alii in liene ejus ſedem alii in pancreate, alii inter epigaſtrii muſculos ſtatuerent, ego vero & morbi ſedem ſitumque animo perluſtrans modum & figuram tumoris cum certa circumſcriptione quam inter palpandum animadverti ſtatim apoſtema eſſe judicavi, ita tamen, ut certò crederem in utroque viſcere, jecore videlicet & liene ſitum eſſe, cùm alias alia ſimilibus comitata ſymptomatis iis in partibus vidiſſem. Quoad prognoſin convenimus omnes. Nam una voce & communi conſenſu lethalem judicavimus affectum hunc, brevique mortem puellæ allaturum: adeò ut noſtrum nullus eſſet, qui intra octavum diem interituram non crederet: vixit tamen, licet maximo cum labore & anxietate) usque ad 17 Aprilis anni millesimi quingenteſimi nonageſimi ſeptimi quatuor circiter menſes cum dimidio poſt prædictam prognoſin. Ubi autem interiiſſet, ut corpus aperirem vocatus fui, quod ſtatim factum eſt, præſentibus multis viris: maximè prædictis duo Saperta medico & Lautier chirurgo jurato: In hac apertione tanta tamque multa miraculi planè ac prodigii plena animadvertimus (habita teneræ ætatis hujus puellæ ratione) ut omnes in admirationem raperentur. Nam in latere ſiniſtro inventus eſt abſceſſus non contemnendæ magnitudinis, duplici cyſtide involutus: qui oriebatur ex medio corpore & apophyſibus transverſis vertebrarum lumborum, & lieni in tranſitu ſubjectus totum latus occupabat: & erat prædicta cyſtis undiquaque diſſeminata & veluti ramificata venis varicoſis, hic abſceſſus avulſus & libræ impoſitus, duarum librarum pondus æquabat. Sed quod nobis magis mirandum fuit, prodigiique inſtar hoc erat: quod intra prædicti abſceſſus cyſtidem tres alii adeſſent abſceſſus ſuâ ſinguli cyſtide involuti, & eadem venarum ramificatione diſſeminati, ponderis libræ unius & ſemis ſinguli, eadem omni materia pleni: ſimili pultis, ovorum coctorum ficuum & carnis cum ſuis fibris & aliis peregrinis materiis & planè à præſcripto & regimine naturæ alienis. In dextro etiam latere duo alii inventi ſunt maximi abſceſſus quaſi gemini

prope-

prope vertebras orti: aliisque ex adverso respondentes simili omnino cystide & varicosarum venarum ramificatione distributioneque involuti: quorum quilibet quatuor ferè librarum ponderis erat: horum alius simas jecoris partes occupabat, alter ad os pubis ferè descendebat. Colligebantur autem adinvicem, adhærebatque alteri alter pedunculo quodam non absimili caudæ, qua gemini inter se copulantur: eadem omninò qua superiores materia referti. Portentosum certè & prodigio simile ut puellula, quæ vix decimum quartum mensem attigerat, tam diu superesse potuerit; tanta talis materiæ oppressa mole, quantam vix constantis ætatis aliquis perferre potuisset. Et certè adeò sursum claviculas versus diaphragma compresserant, ejusmodi abscessus, ut vix duorum digitorum interstitium pulmonibus ad motum superesset: quod maximè in causa fuit, ut veluti suffocatæ animam efflarit. Ecce igitur quomodo non minus cognitu difficilis, quàm curatu impossibilis esset iste morbus. Tanti vero affectus causa quænam extiterit dictu difficile est. Neque enim in genitale semen, primamque in utero conformationem referenda videtur: cum uterque parentum non solum sit optimi habitus & laudabilis temperamenti: Sed & ex bene habitis beneque temperatis progenitoribus oriundi. Adde quod tenelli huius corpusculi viscera omnia & principes partes, ut cor, hepar, lien, pulmones, stomachus, & similes laudabilis essent coloris, & consistentiæ, quod bonitati principiorum generationis satis superque attestebatur. Nec ullus erat error, aut defectus in conformatione hujus corpusculi: nisi quod vuula, seu (ut vocant) Gurgulione careret, (quod maximè notandum est) sed quasi eius loco circa fundum palati appareret foramen: quod eius nutritioni non parum incommodi afferebat, cum lac è mamis sugeret, nec commodè ob prædictum foramen deglutire posset, sæpissimè coacta per nares rejiciebat. Quod potuit promovisse multorum excrementorum generationem maximè pituitosorum, convenientis alimenti inopiâ, Verum in hoc difficultatis præcipuus cardo versatur, ut quonam eiusmodi excrementa natura deposuerit cognoscamus. Ipse enim sagax provida & suæ conservationis sollicita inopinatos sibi ductus, recessus & conceptacula fabricatur, in quæ suas detrudat sordes & excrementa & miranda ut sese conservet molitur. Nec proptereà mirum videri debet, si interdum in internis affectibus non propriè judicetur pars affecta, modò ipse affectus cognoscatur. Hanc narrationem quia scitu digna nobis visa est in studiosorum gratiam his nostris observationibus interserere placuit: hanc æqui bonique consulet benevolus Lector.

F I N I S.